

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1986 | ΑΡΙΘ. 1-2

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

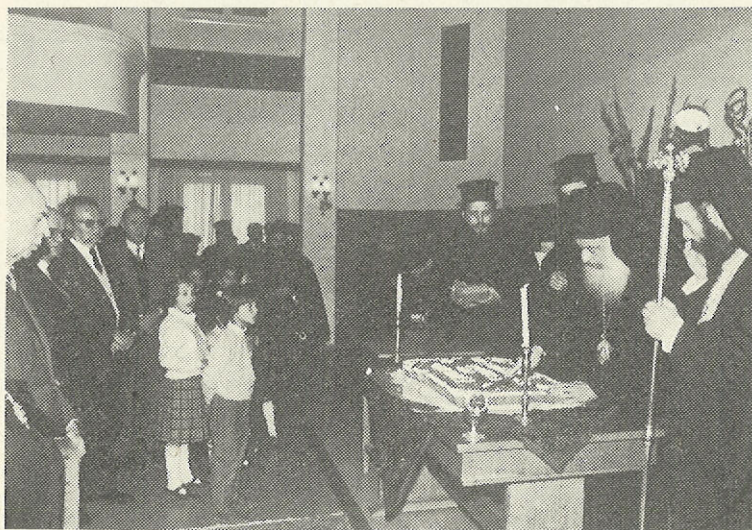
Ο Μακ/τατος εὐλογεῖ τὴ βασιλόπιτα. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Διακονία ἀγάπης. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἑορτολόγιον. — Ἰωάν. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰ, κανονικὰ καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Δημ. Σαθράμη, Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὰ γερμανικὰ σχολικὰ θρησκευτικὰ βιβλία. — Δημ. Φερούση, Πῶς ὁ Θεὸς μιλάει μαζί μας. — Ἀλ. Ξ. Μ. Σταυροπούλου, Μεθεόρτια. — Χρ. Ἀθηναίου, Ὁ π. Ἀθανάσιος τῆς Νερατζιώτισσας. — Πρωτοπ. Δημ. Ο. Νίκου, Θεολογικὴ θεμελίωση τῆς ἐποικοδομητικῆς συνομιλίας. — π. Ἀντ. Ἀλεξιοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσθ τῶν μελῶν τῆς. — Βασ. Μουστακῆ (+), Οἱ ἄθλοι τοῦ Σαμψών. — Ἐπίκαιρα. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Τὸ βιβλίο. — Τοῦ αὐτοῦ, Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους. — Νέοι συνταξιῶχοι τοῦ TAKE — Ὑποδείξεις ἐνοριακῆς δράσεως.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3-
157 72 Ἀθῆναι, Τηλ. 77.87.978.

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΕΥΛΟΓΕΙ ΚΑΙ ΜΟΙΡΑΖΕΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

«Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καιροὺς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος, ὁ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος καὶ ἐπέκεινα παν-
τὸς χρόνου ροοῦμενός τε καὶ ὑπάρχων, ὁ πάσης ἐκτὸς μεταβολῆς
τε τῶν ὄντων καὶ ἀλλοιώσεως, ὁ τὸν πάντα χρόνον τε γεγονότα
τὸν τε ὄντα καὶ τὸν ἐσόμενον πληρῶν, ὁ ἐν τῇ ἀφάτῳ σου μακρο-
θυμία καταξιώσας ἡμᾶς εἰς νέον ἐνιαυτὸν εἰσελθεῖν αὐτὸς πανά-
γαθε Δέσποτα, τὴν εἴσοδον ταύτην τῇ θείᾳ σου χάριτι εὐλόγη-
σον. Ἐλθέτω δὴ ἐφ' ἡμᾶς ἡ βασιλεία σου, βασιλεία πάντων τῶν
αἰώνων, βασιλεία χρηστότητος, δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης καὶ
ἀξιώσον ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ὑμνεῖν σε καὶ δοξάζειν
τὸν ἐν Τριᾷδι ἀναρχον καὶ αἰώνιον Θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν».

Στὴ φωτογραφία, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Σεραφεὶμ κόβει τὴν βασιλόπιτα παρουσία ἐπισήμων καὶ τοῦ προσω-
πικοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου, τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τοῦ ΟΔΕΠ καὶ τοῦ
περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΑΓΑΠΗΣ*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βεβαιώνει γιὰ τὴν πνευματικὴ θυγατέρα του ἁγία Ὀλυμπιάδα τὴ διακόνισσα, ὅτι δὲν ἔπαυσε ἀτρέφουσα πεινῶντα τὸν Χριστόν, διψῶντα ποτίζουσα, γυμνὸν ἐνδύουσα, ξένον συνάγουσα, ἄρρωστοῦντα ἐπισκοποῦσα, πρὸς δεδεμένον ἀπιοῦσα». Κατὰ τὸν Παλλάδιο, ἡ ἁγία Ὀλυμπιάς ζοῦσε «χρηρὴ ἐπαρκοῦσα ὀρφανίαν ἀνατρεφομένη· γήρως ὑπερασπίζουσα· ἀσθενοῦντας ἐπισκεπτομένη· ἁμαρτωλοῖς συμπενθοῦσα· πεπλανημένους ὁδηγοῦσα· τοὺς πάντας ἐλεοῦσα· τοὺς πενομένους ἀφειδῶς οἰκτείρουσα· πολλὰς τε τῶν ἀπίστων κατηχήσασα γυναῖκας καὶ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν ἐπικουρήσασα...».

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐλεήμων ἱδρυσε πτωχοτροφεῖα στὴν Ἀλεξάνδρεια, φρόντιζε γιὰ τὴν περίθαλψιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων, συντηροῦσε ξενῶνες, νοσοκομεῖα καὶ ἑπτὰ λοχοκομεῖα (=μαγεινῆρια), στὰ ὁποῖα «ἐφ' ὅλαις ἑπτὰ ἡμέραις ἐκάστην γυναῖκα τίκτουσαν διαναπαύεσθαι ἐθέσπισεν, εἴθ' οὕτως τρίτον (χρυσοῦ) νομίσματος λαμβάνουσαν οἴκαδε πορεύεσθαι».

Ὁ ὁσῖος Θεοδόσιος ὑπῆρξε «τῶν ἐλεεινῶς νοσοῦντων εὖσπλαγχνος ἱατρός, ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ποὺς δὲ χωλῶν, ἀστέγων σκέπη καὶ γυμνῶν ἀμφίαισι».

Σὲ ὅλους τοὺς χριστιανικοὺς αἰῶνες, ὅταν πέθαιναν μεγάλες χριστιανικὲς προσωπικότητες, συνέβαιnen ὅ,τι συνέβη τὸν ἡ' αἰῶνα, ποὺ πέθανε ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιος. Τότε, κατὰ τὸν βιογράφο του, «οἱ πτωχοὶ ἔκλαιον τὸν δοτῆρα, οἱ τυφλοὶ τὸν ὀφθαλμόν, οἱ χωλοὶ τὴν βακτηρίαν, οἱ ὀρφανοὶ τὸν βοηθόν».

*

Ὅχι μόνον οἱ χριστιανοὶ ἡγέτες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἅπλοὶ Χριστιανοὶ διακρίθησαν πάντοτε γιὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 292 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1985 τεύχους.

Κατὰ τὶς ἐποχὰς λοιμῶν, λιμῶν καὶ λοιπῶν θεομηνιῶν, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μὲ ὑποδειγματικὴ αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν περιέθαλπαν κάθε πάσχοντα, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθροὺς διώκτες τους. Ὅταν τὸ 250 μαινόταν στὴν Ἀλεξάνδρεια ἡ πανώλης καὶ δὲν ὑπῆρχεν «οἰκία ἐν ἧ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς», οἱ Χριστιανοὶ παρουσίασαν λαμπρὰ δείγματα ἡρωϊκῆς ἀγάπης. Ὁ ἐπίσκοπος Διονύσιος γράφει τὰ ἑξῆς σχετικῶς:

«Οἱ μὲν πλεῖστοι ἀπ' τοὺς ἀδελφούς μας, ἔνεκα πολλῆς μεγάλης ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας, ἀψηφώντας τὸν ἑαυτό τους καὶ δείχνοντας ἀφοσίωσιν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, ἐπισκεπτόμενοι χωρὶς προφυλάξεις τοὺς ἀσθενεῖς, παρέχοντες σ' αὐτοὺς δαψιλῶς καὶ πλουσίως τὶς ὑπηρεσίες τους, περιποιούμενοι αὐτοὺς ἐν Χριστῷ, πέθαιναν πολὺ εὐχαρίστως μαζὶ μὲ ἐκείνους, ἀφοῦ προηγουμένως δέχονταν ἀπὸ ἄλλους τὰ παθήματα καὶ ἐφείλκυαν πάνω στὸν ἑαυτόν τους τὴν ἀσθένειαν τῶν πλησίον κι ἀφοῦ μὲ τὴ θέλησί τους δοκίμασαν τοὺς πόνους. Καὶ πολλοί, ἀφοῦ παρέσχον σὲ ἄλλους νοσοκομειακὴ περίθαλψιν κι ὠδήγησαν αὐτοὺς στὴν ἀνάρρωσιν, ἀπέθανον, παίρνοντας τρόπον τινὰ ἀπὸ ἐκείνους τὸν θάνατον ἐπάνω τους... Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ ἄριστοι ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μας ἔφυγαν ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτῇ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ μερικοὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ οἱ πλέον ἀξιέπαινοι ἐκ τοῦ λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος ἐρχόταν λόγω πολλῆς εὐσεβείας καὶ ἰσχυρᾶς πίστεως, οὐδόλως νὰ φαίνεται, ὅτι εἶναι κατώτερον τοῦ μαρτυρίου. Μὲ τὰ χέρια τους καὶ μέσα στὴν ἀγκαλιά τους σήκωναν τὰ σώματα τῶν ἁγίων, ἔκλειαν σ' αὐτοὺς τὰ μάτια καὶ τὰ στόματα, τοὺς μετέφεραν πάνω στοὺς ὤμους τους, τοὺς ἔλουαν καὶ τοὺς στόλιζαν μὲ τὴν νεκρικὴ στολή, γιὰ νὰ τύχουν κι αὐτοὶ σὲ λίγο τῶν ἰδίων περιποιήσεων, διότι πάντοτε οἱ ἐπιζῶντες μετ' ὀλίγον (ἔνεκα τῆς ἐπιδημίας) ἀκολουθοῦσαν (στὸν θάνατον) τοὺς προαπελθόντες ἀδελφούς.

Οἱ εἰδωλολάτρες ὅμως ἔπρατταν τελείως τὰ ἀντίθετα. Ἐξεδίωκαν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μόλις εἶχαν ἀρχίσει νὰ εἶναι ἀσθενεῖς, ἀπέφευγαν καὶ τοὺς φιλότιμους τῶν, καὶ τοὺς ἔρριπταν μισοπεθαμένους στοὺς δρόμους, καὶ ἔρριπταν στὰ σκουπίδια τοὺς νεκροὺς ἀτάφους, φοβούμενοι τὴν μετάδοσι καὶ προσέγγισι τοῦ θανάτου, τὴν ὁποία ὅμως δὲν ἦταν εὐκολο νὰ ἀποφύγη κανεὶς ὅ,τι κι ἂν μηχανευόταν».

Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος διηγεῖται, ὅτι ὅταν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μαξιμίνου ἐνέσκηψαν πανώλης καὶ λιμός, «πάντα δ' οὖν οἰμωγῶν ἦν ἀνάπλεα, κατὰ πάντας τε στενωπούς, ἀγοράς τε καὶ πλατείας οὐδ' ἦν ἄλλο τι θεωρεῖν ἢ θρήνους μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς (=τοῖς εἰδωλολάτραις) αὐλῶν τε καὶ κτύπων» (ποὺ ἐχρησιμοποιοῦντο στὰ μοιρολόγια), τότε ἔλαμψε πάλιν ἡ ἡρωϊκὴ αὐταπάρησις τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι περιέθαλπαν τοὺς ἀσθενεῖς. «Τῇ τῶν θνησκόντων κηδεῖα τε καὶ ταφῇ προσεκαρτέρουν», ἔτρεφον δι' ὁργανώσεως συσσιτίων «τὴν πληθύν» τῶν αὐτῶν τοῦ λιμοῦ κατατρυχομένων», «ὥς περιβόητον εἰς πάντας ἀνθρώπους καταστῆσαι τὸ πρᾶγμα, Θεὸν τε τῶν Χριστιανῶν δοξάζειν, εὐσεβεῖς τε καὶ μόνους θεοσεβεῖς τούτους ἀληθῶς, πρὸς αὐτῶν ἐλεγχθέντας τῶνπραγμαμάτων, ὁμολογεῖν».

*

Πρὸς ἐξακρίβωσι καὶ περίθαλψι τῶν πασχόντων ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία εἶχεν ὁργανώσει τίς τάξεις τῶν διακόνων καὶ διακονισσῶν.

Ἔτσι λ.χ. στὸν ναὸ τῆς ἁγίας Σοφίας στὴν Κωνσταντινούπολι διακονοῦσαν, κατὰ τὴν διάταξι τῆς 3ης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ 100 διάκονοι καὶ 40 διακονίσσες.

Μνημεῖα τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς Προνοίας τῶν βυζαντινῶν χρόνων εἶναι τὰ ποικίλα εὐαγῆ καὶ φιланθρωπικὰ ἱδρύματα, τὰ ὁποῖα συνεστήθησαν εἴτε ἀπ' τὴν Ἐκκλησία, εἴτε μὲ τὴν μέριμνα τῆς Πολιτείας, ποὺ συνεργαζόταν ἀρμονικὰ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀκόμη καὶ σὲ μοναστήρια ὑπῆρχαν συνηρτημένα νοσοκομεῖα, τῶν ὁποίων τὸ ἱατρικὸ προσωπικὸ ἀπετελεῖτο ἀπὸ μοναχοὺς. Ἡ Ἐκκλησία ἱδρυε κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους λωβοτροφεῖα, ξενῶνες, ὀρφανοτρο-

φεῖα, πτωχοτροφεῖα, γηροκομεῖα, ἀναμορφωτήρια, ποὺ ἐπανάφεραν στὸν σῶφρονα βίο γυναῖκες, ποὺ ζοῦσαν μέσα στὴν ἁμαρτία καὶ ἐκ τῆς ἁμαρτίας.

Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Κωνσταντινούπολις κυριεύθηκε ἀπ' τοὺς Τούρκους, τότε — ὅπως ἐτόνισε ὁ Ἀνδρόνικος Κάλλιστος στὴν «Μονωδιὰν ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς δυστυχίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως» — ἔχασαν «οἱ γέροντες τὴν γηροκομῶσαν..., οἱ ὁδοιπόροι τὴν ἀνάπαυλαν..., οἱ πένητες τὴν πορίζουσαν, οἱ πτωχοὶ τὴν τρέφουσαν, οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ρύουσαν, οἱ ὀρφανοὶ τὴν μητέρα, αἱ χῆραι τὴν προστάτιν».

Μὲ τὰ ἱδρύματα αὐτὰ ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία ἔγινε πρωτοπόρος στὸ ἔργο τῆς ὀργανωμένης κοινωνικῆς προνοίας, ἐνέπνευσε τὴν Caritas καὶ τὴν Κοινωνικὴ «Διακονία» ἢ «Ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν» τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἔδωκεν ὥθησι στὸ λεγόμενο «κοινωνικὸ κράτος» νὰ μιμηθῇ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀναπτύξῃ ἀξιεπαίνως τίς κοινωνικὲς τοῦ ὑπηρεσίες.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει νὰ ἡγῆται τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης. Τότε κατέστησε ἐντονώτερη τὴν προσφορὰ τῶν ὑπηρεσιῶν της πρὸς τὸ ὑπόδουλο Γένος. Ὡς φιλόστοργη Μητέρα καὶ ὅπως «ἡ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς» (Ματθ. κγ', 37) ἀνέλαβε τὴν κηδεμονίαν τῶν Ἑλλήνων, ἐμπόδισε τοὺς ἐξισλαμισμοὺς, ἱδρυσε σχολεῖα, ἀνέδειξε πλῆθος διδασκάλων, περιέθαλψε τοὺς πάσχοντας, τόνωσε τὰ ὑπόδουλα τέκνα της μὲ βιβλιοθήκας καὶ πνευματικὰ κέντρα, ὀργάνωσε τυπογραφεῖα, ἀνέπτυξε τὴν κοινοτικὴν ὁργάνωσι καὶ ἔδειξε τοὺς τρόπους τῆς ἐθνικῆς περισυλλογῆς, τῆς διατηρήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ παιδείας καὶ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Καὶ σήμερα τόσον ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ αἱ Ἱ. Μητροπόλεις παρουσιάζουν θαυμάσιο προνοιακὸ ἔργο, γιὰ τὸ ὁποῖο γίνεται μνεῖα στὸ κατ' ἔτος ἐκδιδόμενον «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Εἰδικὰ γιὰ τὴν διακονίαν τῆς ἀγάπης στὰ πλαίσια τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς θὰ γίνῃ λόγος στὴν σχετικὴ Ἐκθεσι Πεπραγμένων, ποὺ θὰ ἀναγνωσθῇ μετ' ὀλίγον σὲ σᾶς.

Λοιπὸν ὅλοι ὅσοι εἶναι αὐτοστρατευμέ-

νοι στο έργο των Κέντρων Ένοριακής Αγάπης πρέπει να έχουν συνειδητοποιήσει, ότι είναι συνεχιστές μιας ένδοξου και μακραίωνος παραδόσεως, μιας αληθινής έποποιίας χριστιανικής αλληλεγγύης, της οποίας η έπαξία πλήρης εξιστόρησις θα ήμπορούσε να γίνη μόνο με τη συγγραφή πολλών τόμων.

*

Η κοινωνική περίθαλψις, την οποία παρέχει το Κράτος, ποτέ δεν είναι δυνατό να υποκαταστήση το προνοιακό έργο της Έκκλησίας, το οποίο είναι συνταγματικώς κατοχυρωμένο. Το Σύνταγμα προστατεύει την ελευθερία της συνειδήσεως, της θρησκευτικής πίστεως και της ασκήσεως των θρησκευτικών καθηκόντων. Αλλά είναι δυνατό να εκδηλωθῇ ελευθέρως η χριστιανική πίστις χωρίς έργα αγάπης και αλληλεγγύης; Χωρίς αυτά η πίστις είναι νεκρά. Αναπαλλοτρίωτον είδοποιό γνώρισμα της Έκκλησίας είναι ότι έξ αρχῆς έως σήμερα ασκεί και οργανώνει έργα αγάπης. Τα μέλη της Έκκλησίας δεν είναι δυνατόν να μεταβληθοῦν σε παθητικούς παρατηρητάς του κοινωνικοῦ γίγνεσθαι, να αδιαφορήσουν για τους πάσχοντες αδελφούς του Χριστοῦ και να στερηθοῦν του αναφαιρέτου συνταγματικοῦ δικαιώματός τους πρὸς ελευθερία, ακώλυτη και ανενόχλητη ενεργοποίησι της πίστεώς τους σύμφωνα πρὸς τὴν χριστιανική αὐτοσυνείδησι, ἡ ὁποία με πνεῦμα εὐκρινούς και δυναμικῆς συνεργασίας με τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν οδηγεῖ στὴν κάλυψι πολλῶν κενῶν τοῦ κρατικοῦ κοινωνικοῦ ἔργου.

Διδακτικὴς ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι οἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀνωτάτου Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, ποὺ καταδίκασαν ὡς ἀντισυνταγματικὴ τὴν προσπάθεια τοῦ νὰ παρεμποδίζωνται οἱ Ἐκκλησίες νὰ ἀναπτύσσουν φιλανθρωπικὴς δραστηριότητες, ἀπορρέουσες και ἐπιβαλλόμενες ἀπ' τὴν ὑπαρξιακὴ αὐτοκατανόησι τῶν μελῶν τῶν Ὁμολογιῶν τούτων και ἀπὸ τῆς συνταγματικῆς κατοχυρωμένης βιοθεωρίας τους. Ὁ Γερμανὸς σοσιαλιστὴς Hans-Jochen Vogel ἔγραψεν, ὅτι στὴν Δυτικὴ Γερμανία 75% τῶν θέσεων τῶν νεανικῶν και μαθητικῶν οἰκοτροφείων, 40% τῶν κλινῶν τῶν νοσοκομείων και 57% τῶν θέσεων τῶν γηροκομείων ἔχουν

ἰδρυθῇ, προσφέρονται και διαμορφώνονται ποιοτικῶς ὄχι ἀπὸ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖο ἀπλῶς ἐπικουρεῖ τὰ ἱδρύματα αὐτά, ἀλλ' εἴτε ἀπὸ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς διακονικῆς ὁργάνωσις Caritas, εἴτε ἀπὸ «τὸ Διακονικὸ ἔργο» (das Diakonische Werk) τῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν και λοιπῶν ὁμολογιῶν και παραφυάδων.

Ἀκόμη και στὴ «Λαοκρατικὴ Δημοκρατία» τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ἡ Λουθηρανικὴ Ἐκκλησία, συμφώνως πρὸς τὴν στατιστικὴν, συντηρεῖ και διαθέτει ἀξιολόγους ἀριθμοὺς κλινῶν σὲ νοσοκομεῖα, παιδικοὺς σταθμοὺς, γηροκομεῖα, οἴκους περιθάλψεως, ἀναρρωτήρια, σταθμοὺς παροχῆς βοήθειας κ.λπ.

Ἀλλ' ἐὰν κάτω ἀπὸ ὅχι ἰδανικὴς συνθήκες σχέσεων Ἐκκλησίας και Κράτους οἱ ἐπὶ μέρους Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ἔχουν τὴν δυνατότητα ὁργανώσεως τομέων διακονικῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, εἶναι τελείως εὐεξήγητο τὸ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος ἀναγνωρίζει εὐτυχῶς τὴ μακραίωνη παράδοσι, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία πρωτοστατεῖ σὲ ἔργα χριστιανικῆς αλληλεγγύης.

Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ ἔργα τῆς διακονίας τῆς αγάπης εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὴ βελτίωσι τῆς ποιότητος τῆς παρεχομένης πρὸς τοὺς συνανθρώπους κοινωνικῆς βοήθειας, γιὰ τὴν ὁποία οἱ πάσχοντες ἔχουν σήμερα δικαιώματα συναρτώμενα πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Ἡ βελτίωσις αὕτη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ στὰ πλαίσια τοῦ ἀναιμικοῦ και ἀνθρωποκεντρικοῦ Οὐμανισμοῦ μακρὰν τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς Χριστιανικῆς Ἀνθρωπολογίας και τῆς Θείας Χάριτος, ἡ ὁποία θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ και ἀναπληρώνει τὰ ἐλλείποντα.

Γιὰ τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοβελισθῇ ἀπ' τὰ ἔργα τῆς κοινωνικῆς προνοίας συνηγορεῖ κι ἓνα ἄλλο δικαίωμα, ποὺ εἶναι ἐξ ἴσου συνταγματικῶς κατοχυρωμένο. Πρόκειται γιὰ τὸ ἀτομικὸ δικαίωμα πρὸς ἀναζήτησι κι ελευθερία ἐκλογῆς ἢ ὑποδοχῆς τῆς παρεχομένης βοήθειας και περιθάλψεως. Τόσον τὸ Σύνταγμα, ὅσον και ὁ Διεθνὴς Καταστατικὸς Χάρτης τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων ἢ ὁ Εὐρωπαϊκὸς Κοινωνικὸς Χάρτης τοῦ 1961 ἀναγνωρίζουν

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 9)

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

IV. ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

1. ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΗΣ

«*Επιθυμίαν ἔχω εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι* (Φίλιπ. α' 23).

1. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἶναι ἡ τοποθεσία τῆς Γεθσημανῆ. Ἐκεῖ εὐρίσκεται ὁ σεπτὸς τάφος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Ὅποίας σήμερον ἐορτάζομεν τὴν Κοίμησιν. Ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, εἰς σχετικὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, διακρίνεται ἓνα ἰδιαίτερον σημεῖον. (ὑπάρχει καὶ εἰδικὸς ναὸς), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ Κύριος ἐφάνερωσε δι' ἀγγέλου εἰς τὴν Παναγίαν μητέρα Του, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ Τὴν παραλάβῃ, μετὰ τρεῖς μόνον ἡμέρας, πλησίον Του εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἀντιλαμβάνεται καθέννας τὰ συναισθήματα τὰ ὁποῖα ἐπλημμύρισαν τὴν καρδίαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τὴν ὥραν ἐκείνην, ὅταν ἔλαβε παρὰ τοῦ Υἱοῦ Τῆς τὸ μήνυμα καὶ τὴν κλήσιν διὰ τὸν Οὐρανόν.

Ἦλθε πλέον ἡ ὥρα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γῆν, διὰ νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸν οὐρανόν, ἀχώριστος καὶ ἡνωμένη μετὰ τοῦ Υἱοῦ Τῆς. Ἐπέστη ἡ ὥρα, ἵνα μετατεθῇ εἰς τὸν οὐράνιον κόσμον, «τιμιωτέρα τῶν Χερουδεὶμ καὶ ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ, ὑψηλοτέρα τῶν οὐρανῶν καὶ καθαρωτέρα λαμπηδόνων ἡλιακῶν».

Ἡ σκέψις ὅτι ἐντὸς ὀλίγου συναντᾶται εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ μείνῃ αἰωνίως, μετὰ τὸ γλυκύτατον τέκνον τῆς, τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου Ἰησοῦν Χριστόν, ἐδημιούργησε σκιρτήματα χαρᾶς καὶ παλμούς συγκινήσεων εἰς τὴν καρδίαν Αὐτῆς.

Ἄν θὰ ἠθέλομεν, τὰ συναισθήματα ἐκεῖνα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἱερᾶς συγκινήσεως τῆς Παναγίας, νὰ τὰ ἐκφράσωμεν δανειζόμενοι λόγους ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, θὰ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἀρμόζει ἐν προκειμένῳ ἡ φράσις τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «ἐπιθυμίαν ἔχω (ν) εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φίλιπ. α' 23). «ἔχω ἐπιθυμίαν, (ἔλεγε), νὰ ἀποθάνω, διὰ νὰ εὐρεθῶ μαζί με τὸν Χριστόν διὰ παντός.

Καὶ ἐπηκολούθησε πράγματι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί, κατὰ τὴν παράδοσιν, «ἀπόστολοι ἐκπεράτω ν,

συναθροίσθεντες Γεθσημανῇ τῷ χωρίῳ» ἐκήδευσαν τὸ σῶμα Τῆς, ἐνῶ ὁ Υἱὸς καὶ Θεὸς Τῆς παρέλαθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὸ πνεῦμά Τῆς.

2. Κοίμησιν ὀνομάζομεν τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκδημίαν τῆς Παναγίας Θεοτόκου, ὅπως ἐν γένει, ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως κοίμησις ὀνομάζεται καὶ ἡ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκδημία παντὸς χριστιανοῦ. Ἀποφεύγει ἡ Ἐκκλησία νὰ χρησιμοποιῇ διὰ τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τὴν λέξιν θάνατος. Ἀκολουθεῖ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Εὐαγγελίου. Μιμεῖται τὴν διατύπωσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπου «κεκοιμημένοι» ὀνομάζονται οἱ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀπερχόμενοι. Θεωρεῖται δηλ. ἁπλοῦς ὕπνος ὁ θάνατος· ὕπνος τὸν ὁποῖον θὰ διαδεχθῇ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ αἰωνία ζωὴ, ὅπως μεῖς ἰδιαίτερον ὀρθόδοξον φρόνημα «προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Ὅταν ὅμως, ἀγαπητοί, κατορθώσωμεν νὰ ἔχωμεν βαθύ καὶ ἐδραιωμένον τὸ φρόνημα, ὅτι «κοίμησις» εἶναι ὁ θάνατος, καὶ ὕπνος πρόσκαιρος ἡ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκδημία, εἶναι ἐπόμενον νὰ ἔχουν καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν θέσιν τῶν τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ διαθέσεις μετὰ τὰς ὁποίας ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἐδέχθη τὸ μήνυμα τὸ οὐράνιον περὶ τῆς Κοιμήσεως καὶ τῆς μεταστάσεώς τῆς εἰς τὸν οὐρανόν.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸν θάνατον ὁ πολὺς κόσμος τὸν φοβεῖται. Καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δῆθεν τὸν ἀψηφοῦν, καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ἔχουν κουρασθῇ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τοὺς μόχθους τῆς ζωῆς καὶ ἐπικαλοῦνται ὡς λύτρωσιν τὸν θάνατον, συνηθέστατα δὲν εὐχαριστοῦνται μετὰ τὴν σκέψιν τοῦ θανάτου. Ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι φόβητρον ὁ θάνατος καὶ κάτω τὸ ἀπευκαίτον διὰ τοὺς πολλούς, οἱ ὁποῖοι δὲν μποροῦν νὰ συμμερισθοῦν τὸ φρόνημα τοῦ Παύλου καὶ τὰ συναισθήματα τῆς Παναγίας καὶ ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων τοῦ Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι «ἐπιθυμίαν ἔχουσιν εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι».

Ὁ χριστιανὸς καλεῖται, σὺν τοῖς ἄλλοις, νὰ εἶναι καὶ νικητὴς τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος εἶναι ὁ «ἐσχάτος ἐχθρὸς» (Α' Κορ. ιε' 26) τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον καλεῖται νὰ νικήσῃ. Ὅταν δὲ κατορθώσῃ ὁ χριστιανὸς, καθ' ὃν χρόνον ζῇ, νὰ συνάψῃ στενώτατον δεσμιὸν μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ πολιτεύεται κατὰ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 295 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1985 τεύχους.

τὸ θέλημα Αὐτοῦ, δὲν θὰ τρέμη τὸν θάνατον, ἀλλὰ θὰ τὸν θεωρήσῃ ἀπλῶς γέφυραν, ἢ ὁποία ἐνώνει τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν, καὶ ὡς μετὰστασιν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ εἰς τὰ εὐτυχῆ, ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα εἰς τὰ αἰώνια. Ἐπομένως, διὰ τὴν νικηθῆναι τὸν θάνατον, ἀπαιτεῖται νὰ προηγηθῇ δεσμὸς στενῶτατος μὲ τὸν Χριστόν. Ἀπαιτεῖται δηλαδὴ, ὡς χριστιανοί, καὶ νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὸν Σωτῆρα Χριστόν, καὶ νὰ ζῶμεν ἐφαρμόζοντες τοὺς λόγους Του καὶ ποιοῦντες τὸ θέλημά Του. Αὐτὸς γὰρ εἶναι ὁ ἄξων περίεξ τοῦ ὁποίου θὰ στρέφεται ἡ ὅλη ζωὴ μας. Καὶ τότε, ὅταν τὴν καρδίαν μας τὴν ἐλύσῃ ὁ Χριστός, καὶ ζῶμεν μὲ τὸν πόθον τῆς σωτηρίας, καὶ διερχώμεθα τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας προκαταρτιζόμενοι διὰ τὴν μετέχωμεν αἰωνίως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν — ὅσον περισσότερο ὠριμάζομεν εἰς ταῦτα — τόσο καὶ τὸ φρόνημα τῆς νίκης κατὰ τοῦ «ἐσχάτου ἐχθροῦ», (τοῦ θανάτου), γίνεται πραγματικότης.

3. Τὸν θάνατον τὸν ὀνομάζομεν ἐχθρὸν «ἐσχάτο», διότι προηγούμενος καὶ ἄλλοι ἐχθροί, κατὰ τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται ἐπίσης ἀγών, καὶ πρέπει ὁσαύτως νὰ προηγηθῇ νίκη, ὥστε μετὰ τὴν νίκην τῶν ἄλλων ἐχθρῶν νὰ ἀκολουθήσῃ ὡς ἐσχάτη καὶ τελευταία ἡ νίκη κατὰ τοῦ θανάτου, διὰ τὴν εἶναι τέλειος νικητῆς καὶ θριαμβευτῆς ὁ χριστιανός, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου.

Υπάρχουν τρεῖς ἄλλοι ἐχθροὶ τοὺς ὁποίους ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ κατανικήσῃ: ἡ σὰρξ, ὁ κόσμος καὶ ὁ διάβολος. Ἡ «σὰρξ» εἶναι ἡ δύναμις τοῦ κακοῦ ἢ ὁποία ὑπάρχει μέσα μας· εἶναι ὁ ἄλλως ἀποκαλούμενος «παλαίος ἄνθρωπος σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ» (Κολ. γ' 9) καὶ μὲ τὰς κακὰς ὁρέξεις καὶ ἁμαρτωλὰς παρορμήσεις καὶ πιέσεις, πού πρέπει ὁ χριστιανὸς ἐξάπαντος νὰ νικήσῃ καὶ νὰ νεκρώσῃ. Ὁ δὲ «κόσμος» νοεῖται ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξωθεν ὠθήσεως πρὸς τὸ κακόν, διότι «ὁ κόσμος ὁ λόγος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰωάν. ε' 19), καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπερνικήθῃ ὥστε ὁ πιστὸς νὰ ζῇ ἀπαθὴς διὰ τὴν ἁμαρτίαν (πρβλ. Ρωμ. στ' 11). Ὁ χριστιανός, ζῶν εἰς τὸν κόσμον, θὰ ἀπολαμβάνῃ μὲν τῶν «ἀδιαβλήτων» ἐγκοσμίων πραγμάτων, ἀλλὰ θὰ εἶναι νεκρὸς καὶ ἀσυγκίνητος διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ τέλος θὰ νικήσῃ τὸν πειράζοντα αὐτὸν «διὰ δόλον», θὰ ἀρνῆται τὰς κακὰς εἰσηγήσεις του καὶ θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ στρέφῃ πρὸς αὐτὸν τὰ νῶτα, καὶ νὰ ἀποστρέφεται καὶ νὰ «ἀποτάσσεται» τὸν σατανᾶν.

Αὐτὰς τὰς τρεῖς νίκας κατὰ τοῦ κακοῦ ἐπιτυχάνων ὁ χριστιανός διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου θὰ ἔχῃ γίνῃ «ἄρτιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος» (Β' Τιμοθ. γ' 17), ὁπότε θὰ ποθῇ πλέον τὴν μετὰστασιν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ εἰς τὰ εὐτυχῆ, ἀπὸ τὰ φθαρτὰ εἰς τὰ ἀφθαρτα, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια εἰς τὰ οὐράνια, ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα εἰς τὰ αἰώνια. Καὶ οὕτως ὑπερνικᾶται καὶ ὁ «ἐσχάτος ἐχθρὸς» τοῦ ἀνθρώπου, ὁ θάνατος.

Τὰς ἀληθείας αὐτὰς προβάλλει εἰς ἡμᾶς ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἡ Μετάστασις Αὐτῆς

ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Εἶθε διὰ τῶν πρεσβειῶν Τῆς νᾶ μεσιτεῦν πρὸς τὸν Υἱὸν Τῆς ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ τὴν ἀντικαταπέμψῃ πρὸς πάντας ἡμᾶς τὴν χάριν Του καὶ τὴν εὐλογίαν Του, καὶ νὰ γίνωμεν τέκνα τῆς αἰωνιότητος, τέκνα τοῦ οὐρανοῦ, «ὡς οἱ τῆς δασιλείας» Του.

2. «ΑΙΝΕΣΙΣ ΚΥΡΙΟΥ ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ»

«Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ» (Ψαλμ. 44,18).

Ὁ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς ἄνθρωπος ἔχει πολλοὺς λόγους νὰ ὕμνῃ καὶ δοξάσῃ τὸ πανάγιον Ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἐξαιρέτως ἡ Παναγία Θεοτόκος αἰσθάνεται τὴν μοναδικὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς Αὐτήν (νὰ γίνῃ Μητέρα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, διὰ τὴν ἔλθῃ ὡς ἄνθρωπος εἰς τὴν γῆν, πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου), ὡς ἰσχυρότατον κίνητρον διὰ τὴν δοξολογῇ συνεχῶς τὸ θεῖόν Του Ὄνομα. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει ὁ ψαλμικὸς λόγος: «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ». Καὶ ψάλλεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, κατὰ τὰς ἐορτὰς τῆς Παναγίας καὶ τὰς ἱερὰς πρὸς Αὐτήν Παρακλήσεις, ὡς ἀπόηχος τῆς ὁδῆς μὲ τὴν ὁποίαν Ἐκείνη μεγαλύνει τὸν Κύριον, διότι ἐπέβλεψεν ἐπ' Αὐτήν καὶ τὴν ἀνέδειξεν «ἀειμκάριστον καὶ παναμώμητον μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», «τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ», «ὕψηλότεραν τῶν οὐρανῶν καὶ καθαρωτέραν λαμπηρόνων ἡλιακῶν».

1. Ὁ ἱερὸς Ψαλμῶδς ἐπιγράφει τὸν ἀντίστοιχον ψαλμὸν τοῦ (44ον) «Ὁ δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ». Τὸν παρουσιάζει ὡς ὕμνον τῆς Νύμφης πού ἐξυμνεῖ τὸν Ἀγαπημένον τῆς. Κατ' ἐξοχὴν δὲ ὡς Νύμφη νοεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἢ Θεόνυμφος Νύμφη, ἢ Ἀνύμφευτος, ἢ Ἀειπάρθενος, ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Καὶ ἐξ ὀνόματος Αὐτῆς ψάλλει τὸν ψαλμὸν τοῦτον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας (ὡς «Πολυέλεον» κατὰ τὰς θεομητορικὰς ἐορτὰς). Ἀρχίζει μὲ τὰς λέξεις: «ἐξ ἡρῆς αὐτοῦ ἡ καρδία μου ὁ λόγος ἀγαθόν». Δηλ. ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου ἐξέρχεται δοξαλογητικὸς λόγος πρὸς τὸν Πανάγαθον καὶ Ὑψίστον Θεόν. Συνεχίζεται δὲ ὁ ψαλμὸς ὡς δοξαλογία εἰς τιμὴν τοῦ Παμβασιλέως Θεοῦ, εἰς τόνους πανηγυρικοὺς: «ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος».

Ἐκ δεξιῶν δὲ τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου ἵσταται καὶ τιμᾶται ὡς Νύμφη Αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία: «Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη», ἢ Ὅποια ἐμφανίζεται μὲ τὸν διάχρυσον στολισμὸν τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τὴν ἀποδώσῃ αἶνον καὶ δοξαλογίαν πρὸς τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου οὐράνιον Βασιλέα, λέγουσα: «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ». Θὰ ἐνθυμούμαι δηλ. πάντοτε μὲ

εὐγνωμοσύνην καὶ δοξολογίαν τὸ ὑπερύμνητον "Ὄνομά Σου εἰς τοὺς αἰῶνας.

2. Νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, ὡς σύνολον τῶν ὑπ' Αὐτοῦ ἡγιασμένων καὶ σεσωσμένων. Νύμφη Χριστοῦ καὶ ἡ ψυχὴ παντὸς χριστιανοῦ λευτρωμένου διὰ τῆς χάριτος Αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν θεόνημος Νύμφη ἡ Παναγία.

Διὰ τοῦτο πατερικὴ ἐρμηνεία συνδέει τὸν ὅλον φαλμὸν τοῦτον πρὸς τὴν Παναγίαν. Αὐτὴν θεωρεῖ «Πεποι- κλημένην τῇ θεῇ δόξῃ», ὡς Βασίλισσαν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, ἐξόχως τετιμημένην ὑπεράνω ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Τὸν δὲ λόγον, τὸν φερόμενον εἰς τὸ στόμα Αὐτῆς, «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ», ἐρμηνεύει ὡς προφητικὸν προανάκρουσμα τῶν ἀντιστοιχῶν, ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, λόγων τῆς Παναγίας: «ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατός καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα Αὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν» (Λουκ. α' 49-50). Καὶ εἶναι ἡ ἀντιστοιχία πλήρης (πρὸς. ἐν τῇ Π.Δ. «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός Σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ» καὶ ἐν τῇ Κ.Δ. «ἅγιον τὸ ὄνομα Αὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν»). Ἐξ οὗ καὶ φάλλεται πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ἑορτάς καὶ Παρακλήσεις τῆς Παναγίας.

3. Τὸ μῆνυμα εἶναι δοξολογητικόν. Διακηρύσσει τὸ χρέος τῆς εὐλαβοῦς καὶ εὐγνώμονος ψυχῆς, νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ λέγῃ ἐκ θαθέων: «Καθ' ἐκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομα Σου εἰς τὸν αἰῶνα».

Εἶπε σχετικῶς ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «τοῦ Θεοῦ μνημονεύετον μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον»! Ὁ χρι- στιανὸς δηλ. περισσότερον ἐπείγουσαν ἀνάγκην καὶ

ὕποχρέωσιν ἔχει, νὰ ἐπικοινωνῇ συνεχῶς, διὰ τῆς νοε- ρᾶς ἐνατενίσεώς του, πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνα- πνέῃ!

Εἰς ἄλλον δὲ φαλμὸν (115ον), ἐκφράζεται ἡ ψυχι- κὴ αὐτὴ ἀνάγκη, ὡς πάντοτε ἀναγκαπδόστον χρέος τοῦ πιστοῦ: «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι»;

Μὲ τὴν συναίσθησιν δὲ ὅτι οἰαδήποτε προσφορά μας πρὸς τὸν Θεὸν δὲν καλύπτει τὸ χρέος διὰ «πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν καταβαίνον», ἡ εὐσεβὴς ψυχὴ ἔνα ἄξιον τρόπον εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸν εὐρίσκει (στίχ. 4): «Ποτήριον σωτη- ρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα Κυ- ρίου ἐπικαλέσομαι».

Τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου, ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὰς εἰρηγικὰς θυσίας τῶν εὐσεβῶν τῆς Π.Δ., προτυ- πῶναι «τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν» (Α' Κορ. ι' 16) εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας. Δι' αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ἀνεγδοῖστος πρὸς τὸν Θεόν: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν...». Ὅθεν καλοῦμεθα οἱ πιστοὶ (ἀκούοντες μάλιστα, ὡς «κοινω- νικόν» τῆς Ἑορτῆς τῆς Παναγίας, τὴν ὑπόμνησιν ταύ- την «ποτήριον σωτηρίου λήψομαι...»), νὰ ἐτοιμάσωμεν τὰς ψυχὰς μας, διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, εἰς κοινωνίαν ἐκ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου τῆς Θεῆς Εὐχαρι- στίας.

Ἄς εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι ἡ ἀξία, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου πάντοτε, συμμετοχὴ μας εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Εὐχαριστίας, εἶναι ἡ οὐσιαστικωτέρα δοξολογητικὴ καὶ λυτρωτικὴ ὁμολογία πρὸς τὸν Χριστόν. Ἄς λέγωμεν δὲ πρὸς Αὐτόν, μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, «μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός Σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ».

(Συνεχίζεται)

ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΑΓΑΠΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 6)

σὲ κάθε ἄτομο τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δέχεται παθητικῶς ὅ,τι προσφέρεται σ' αὐτό, ἀλλὰ νὰ εἶναι κύριο τῆς τύχης του, νὰ αὐτοπροσ- διορίζεται, νὰ αὐτοπροσανατολίζεται καὶ νὰ ἐκλέγῃ ἐλευθέρως ὅ,τι ἀναφέρεται σὲ ζητή- ματα πρόσωπικῆς διαμορφώσεως τῆς υπάρ- ξεώς του.

Ἐπομένως κάθε ἄτομο ὅχι μόνο εἶναι ἐλεύθερο νὰ ἀποκρούῃ ὁποιαδήποτε μορφή βοηθείας, τὴν ὁποία τυχὸν θὰ θεωροῦσε μειω- τικὴ ἢ ταπεινωτικὴ γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς προσωπικότητός του, ἀλλὰ καὶ ν' ἀναζητῇ καὶ ἐκλέγῃ φορέα τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, ποὺ

θὰ προσφέρῃ ποιότητα βοηθείας, ἡ ὁποία θὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἐκλεκτικὰς προσωπικὰς προτιμήσεις του καὶ στοὺς ὑπαρξιακοὺς βιο- θεωριακοὺς προσανατολισμούς του. Ἡ ὀρ- γάνωσις τῆς κοινωνικῆς προνοίας δὲν πρέπει τυχὸν νὰ ἐκφυλίζεται σὲ ἐπιδιώξι γραφειο- κρατικῆς δυνάμεως καὶ ἐπιβολῆς πάνω σ' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας. ἀντίθετα πρέπει ν' ἀποβλέπη σὲ ἀληθῆ ἐξ- υπηρέτησι αὐτῶν καὶ νὰ σέβεται τὴν ἐλευ- θερίαν τους νὰ ἐκλέξουν καὶ προτιμήσουν τὴν α' ἢ β' μορφή τῆς βοηθείας, ποὺ παρέχεται σ' αὐτούς.

(Συνεχίζεται)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

436. Ποιός εἶναι ὁ ὀρθὸς τύπος τῆς ἀπολύσεως κατὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, «Ὁ ἐπὶ πώλου ὄνου... διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν» ἀπλῶς ἢ «Ὁ ἐπὶ πώλου ὄνου... καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν»; (Ερώτησις Αἰδεσμ. Π. Α.).

Ἡ ἀπόλυσις τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται, ὅπως ἀναγράφεται σ' ὅλα τὰ Εὐχολόγια καὶ τὰ Ἱερατικά, μὲ τὸ «ἰδιαίτερον χαρακτηριστικόν», ὅπως τὸ ὀνομάζει τὸ «Τυπικόν», τῆς δεσποτικῆς αὐτῆς ἐορτῆς: «Ὁ ἐπὶ πώλου ὄνου καθεσθῆναι καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν». Ἀναστάσιμα δὲν ψάλλονται κατ' αὐτή, οὔτε τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» λέγεται στὸν ὄρθρο. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ κατὰ τίς ἄλλες μεγάλες δεσποτικῆς ἐορτές, ὅταν συμπέσουν μὲ Κυριακὴ. Ἡ ἀπόλυσίς τους εἶναι ἀμιγῆς, ἐφ' ὅσον ἀμιγῆς εἶναι καὶ ἡ ἀκολουθία τους καὶ δὲν ψάλλονται κατ' αὐτὲς ἀναστάσιμα τροπάρια. Τὸ ἐν χρήσει «Τυπικόν» (Γ. Βιολάκης, ἐκδ. Μ. Σαλιβέρου, ἐν Ἀθήναις 1921, § 16 «Περὶ ἀπολύσεως ἐν γενεῖ», σελ. 12) κάνει λόγο γιὰ συνδυασμὸ ἀπολύσεως δεσποτικῆς ἐορτῆς καὶ ἀναστασίμου («Ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλιθεὶς διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν») μόνο γιὰ τίς μεθεορτές Κυριακὰς καὶ τίς ἀποδόσεις τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν, ἂν συμπέσουν μὲ Κυριακὴ, «ὅτε καὶ προηγοῦνται τὰ ἀναστάσιμα ἐν τε τῷ ἐσπερινῷ τοῦ Σαββάτου καὶ ἐν τῷ ὀρθρῷ τῆς Κυριακῆς καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ». Ἐδῶ στὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων δὲν ἔχει ἐφαρμογὴ ἡ διάταξις αὐτή, γιατί σαφῶς πρόκειται γιὰ τὴν κυρία ἡμέρα τῆς δεσποτικῆς ἐορτῆς καὶ τίποτε ἀναστάσιμο κατ' αὐτὴ δὲν ψάλλεται.

Δὲν θὰ ὑπῆρχε ἴσως ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνῃ κανεὶς περισσότερο στὸ θέμα αὐτό. Καὶ ὁ γράφων ὅμως ἔτρεχε νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀτυχῆ αὐτὸ συνδυασμὸ τῆς ἀπολύσεως τῶν Βαΐων μὲ τὴν ἀναστάσιμη. Ἰσως ὀφείλεται σὲ ἄγνοια, ἴσως ὅμως καὶ σὲ κακὴ ἐρμηνεία τῆς διατάξεως πὺν μνημονεύσαμε ἀνωτέρω, πὺν ἀφορᾷ στὶς Κυριακὰς τῶν μεθεορτῶν τῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν. Καὶ στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ στὶς Σλαβικὲς Ἐκκλησίαις ἢ ἀπόλυσις τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται χωρὶς τὸ «ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν».

Γιὰ νὰ διατυπώσουμε ὀρθότερα τὴν ἀπάντησι θὰ πρέπει νὰ εἰποῦμε ὅχι ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ψάλλονται ἀναστάσιμα καὶ δὲν λέγεται τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεα-

σάμενοι...», δὲν προστίθεται καὶ τὸ «ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν» στὴν ἀπόλυσι (ὅπως ἀπλοῖκά πολλὲς φορὲς λέγεται)· ἀλλὰ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ δεσποτικὴ ἐορτὴ τῶν Βαΐων ἐπικρατεῖ, αἶρει τὸν ἀναστάσιμο χαρακτήρα τῆς Κυριακῆς καὶ γι' αὐτὸ δὲν ψάλλονται ἀναστάσιμα, δὲν λέγεται τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» καὶ δὲν προστίθεται τὸ «ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν» στὴν ἀπόλυσι.

Ἀ λ λ η λ ο γ ρ α φ ί α.

Αἰδεσμ. Α. Α. Κ. Οἱ παρατηρήσεις σας, ὅτι τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα πρέπει νὰ διαβάξεται καθαρά, ἀργά, χωρὶς λάθη καὶ χωρὶς φωνητικὰς ἐπιδείξεις καὶ μουσικὰς ὑπερβολὰς, πὺν μετατρέπουν τὴν ἐμμελὴ ἀνάγνωσι σὲ ψαλμωδία καὶ συσκοτίζουν τὰ νοήματα τοῦ ἱεροῦ κειμένου, μὲ βρίσκουν ἀπολύτως σύμφωνο. Ἀντίθετα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ μὴ συνηγορήσω στὴ γενίκευσι μιᾶς νεωτεριστικῆς καὶ ἀστηρίχτου στὴν παράδοσί μας πράξεως, τὸ νὰ παραδίδεται δηλαδὴ ὁ «Ἀπόστολος» ἀπὸ τὸν ἱερέα στὸν ἀναγνώστη πρὸ τῆς ἀναγνώσεως καὶ νὰ παραλαμβάνεται ἀπ' αὐτὸν πάλι μετὰ τὴν ἀνάγνωσι. Ὁ ἀναγνώστης ἀνῆκει στοὺς κατωτέρους κληρικοὺς, πὺν βρίσκονται κατὰ τὴν ἀκολουθία στὸ σολέα, στὸ ἀναλόγιον, καὶ ἐκεῖ βρίσκεται καὶ τὸ ἀποστολικὸ βιβλίον ὅχι στὸ βῆμα. Στὴν ἀγία τράπεζα τοποθετεῖται μόνο τὸ «Εὐαγγέλιον», πὺν εἰκονίζει τὸ Χριστό, οὔτε ὁ «Ἀπόστολος», οὔτε κατ' ἀκριβείαν καὶ ἡ φυλλάδα τῆς θείας λειτουργίας. Ὁ «Ἀπόστολος» περιέχει τὰ ἀποστολικά ἀναγνώσματα καὶ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἀκολουθίας, ὅπως τὰ ἀντίφωνα, τὸ προκείμενον καὶ τὸ ἀλληλουάριον, οἱ στίχοι τῶν ὁποίων λέγονται σὲ διάφορα σημεία τῆς λειτουργίας ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη. Ὁ λόγος ὅτι περιέχει θεόπνευστα κείμενα τῆς ἀγίας Γραφῆς δὲν εἶναι ἰσχυρὸς, ὥστε νὰ τὸν τοποθετοῦμε στὴν ἀγία τράπεζα ἢ στὸ βῆμα. Ἱερὰ εἶναι ὅλα τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλα περιέχουν ψαλμοὺς, προφητείας, ἀποστόλους καὶ εὐαγγέλια ἀκόμη. Ἱερὰ εἶναι καὶ ἡ ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἱερὸς εἶναι καὶ ὁλος ὁ ναὸς καὶ τὰ ἀναλόγια τῶν ψαλτῶν καὶ ὅλοι ὅσοι διαβάζουν ἢ ψάλλουν ἀπὸ αὐτὰ. Οὔτε ἐξαιρεται ἡ ἱερότητα τῶν βιβλίων μὲ τίς πολυτελεῖς καὶ δῆθεν ἐπὶ χροσὲς ἐπενδύσεις—συνήθως ἀντιπαραδοσιακὰ καὶ κακότεχνες—πὺν τείνουν νὰ μεταβάλλουν τὸν «Ἀπόστολον» σὲ «Εὐαγγέλιον», οὔτε μὲ θεαματικὰς παραδόσεις ἢ παραλαβὰς τοῦ «Ἀποστόλου». Ἀντίθετα ἡ ἱερότητά του ἐξαιρεται μὲ τὴ σεμνὴ ἀνάγνωσι ἀπὸ ὑπεύθυνα πρόσωπα, πὺν ἔχουν τὴν κορὰ τοῦ ἀναγνώστου καὶ σοβαρὰ προετοιμάζονται καὶ

προμελετοῦν τὸ ὁμολογουμένως δύσκολο κείμενο τῶν ἱερῶν Ἐπιστολῶν καὶ τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων.

Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ γράψαμε διεξοδικὰ στὶς ἀπαντήσεις στὶς ὑπ' ἀριθμ. 111, 209 καὶ 210 ἐρωτήσεις, πὺν παρακαλοῦμε νὰ τίς διαβάσετε. Ἐκεῖ συζητοῦνται καὶ οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις.

437. Γιατί στὸν ὄρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου (ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου) λέγεται δυὸ φορὲς ἡ ἐκφώνησις «Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης...», μετὰ τὴν τρίτην στάσι τῶν ἐγκωμίων καὶ μετὰ τὴν ΣΤ' ὥδῃ τοῦ κανόνος; (Ἐρώτησις Πανος. Ἀρχιμ. Θ. Τ.).

438. Πότε εἶναι ὁρθότερο νὰ λέγεται ἡ ἐκφώνησις «Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης...» κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου, ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην στάσι τῶν ἐγκωμίων (βιβλίον «Μεγάλη Ἑβδομάς») ἢ μετὰ τὰ εὐλογητάρια («Τριώδιο»); (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ν. Δ.).

Ἡ ἐκφώνησις «Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης...» ἀνήκει ὀργανικὰ στὴν ἕκτη ἐθωνὴ εὐχὴ «Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν...», μὲ τὸ τέλος τῆς ὁποίας νοηματικὰ συνδέεται: «... σύντριψον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν τοὺς ἀοράτους καὶ πολεμίους ἐχθρούς· σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης...». Ὁ Θεός, ὁ «βασιλεὺς τῆς εἰρήνης», εἶναι ὁ ἀρχηγὸς καὶ συναντιλήπτωρ τῶν πιστῶν στὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἀντιθέων σατανικῶν δυνάμεων, τῶν ἀοράτων καὶ πολεμίων ἐχθρῶν. Ἀνήκει δὲ ἡ εὐχὴ αὕτη (καὶ ἡ ἐκφώνησις τῆς) στὴν ἀκολουθία τοῦ ἀσματικοῦ ἢ ἐνοριακοῦ ὄρθρου, στὴν ὁποία καὶ ἐντάσσεται ὡς εὐχὴ τοῦ 5' ἀντιφώνου. Ἀπὸ ἐπίδρασι τοῦ ἀσματικοῦ ὄρθρου ἔχει εἰσαχθῆ καὶ στὸ μοναχικὸ ὄρθρο στὴ συναπτή πὺν λέγεται «ἀφ' ἕκτης» ὥδῃς τοῦ κανόνος. Στὴ θέσι αὕτη διατηρήθηκε μόνον ἡ ἐκφώνησις τῆς, ἐνῶ ἡ εὐχὴ μαζὶ μὲ τὴν ἐκφώνησι διαβάζεται, ὡς γνωστὸ, μαζὶ μὲ τίς ἄλλες ἐθωνεὲς εὐχὲς κατὰ τὴν ἀπαγγελία τοῦ ἔξαψάλμου. Σύμφωνα μ' αὐτὰ ἡ ἐκφώνησις «Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης...» βρίσκεται στὴν ὀρθή τῆς θέσι μετὰ τὴν ἕκτην ὥδῃς τοῦ κανόνος καὶ κοντακίου στὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Ἔτσι στὸ πρῶτο ἐρώτημα ἡ ἀπορία ἐντοπίζεται στὸ γιατί ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια ἐκφώνησις καὶ κατὰ τὰ ἐγκώμια καὶ ποῖα στὴν περίπτωσι αὕτη, κατὰ τὸ δεύτερο ἐρώτημα, εἶναι ἡ ὀρθή τῆς θέσις, μετὰ τὴν γ' στάσι ἢ μετὰ τὰ εὐλογητάρια. Καὶ τοῦτο γιατί οἱ μὲν ἐκδόσεις τῶν «Τριωδίων» καὶ τὸ «Τυπικὸ» τοῦ ἁγίου Σάββα τὴν ἔχουν μετὰ τὰ εὐλογητάρια, τὰ δὲ «Τυπικά» τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Βιολάκη καὶ οἱ εὐχρηστες βοηθητικὲς ἐκδόσεις τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος (Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ρηγοπούλου κ.ἀ.) τὴν προβλέπουν μετὰ τὴν γ' στάσι τῶν ἐγκωμίων, πρὶν δηλαδὴ ἀπὸ τὰ εὐλογητάρια. Ἀς σημειώσουμε ὅτι τὸ «Τριώδιο» τῶν ἐκδόσεων

«Φῶς» τὴν ἔχει τρεῖς φορὲς, δηλαδὴ μετὰ τὴν 5' ὥδῃ τοῦ κανόνος, μετὰ τὴν γ' στάσι τῶν ἐγκωμίων καὶ μετὰ τὰ εὐλογητάρια.

Κατ' ἀρχὴν ἂς διευκρινισθῇ πὺς δὲν εἶναι σπάνιον τὸ φαινόμενο στὴν ἴδια ἀκολουθία νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια ἐκφώνησις περισσότερο ἀπὸ μία φορὲς, εἴτε γιατί δυὸ διάφορες εὐχὲς καταλήγουν στὴν ἴδια ἐκφώνησι εἴτε γιατί οἱ ἐκφώνησις παρεμβάλλονται, τρόπον τινά, ἀδέσποτες στὰ διάφορα σημεία τῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἐπιλέγονται αὐθαιρέτως ἀπὸ ὑπάρχουσες στερεότυπες καὶ γνωστὲς ἐκφωνήσεις. Ἔτσι π.χ. στὴ θεία λειτουργία ἔχουμε τὴν ἐκφώνησι «Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα...», μετὰ τὰ εἰρηνικά, στὴν α' εὐχὴ τῶν πιστῶν, ἀκόμη καὶ στὴν εὐχὴ τῆς εἰσόδου (ἔστω καὶ ἂν λέγεται μυστικῶς). Στὸν ὄρθρο «Ὅτι ἐλεῆμων καὶ φιάνθρωπος...», μετὰ τὰ τροπάρια ὑπὲρ τοῦ βασιλέως στὴν ἀρχὴ καὶ μετὰ τὴν ἐκτενὴ πρὸς τὸ τέλος. Στὸ εὐχέλαιο «Σὺν γὰρ ἐστὶν τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς...» ἐπανειλημμένως. Ὅμοίως στὴ νεκρώσιμο ἀκολουθία «Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις...». Ἐπίσης στὶς παρακλήσεις, στὸ εὐχέλαιο καὶ ἄλλου «Ὅτι ἐλεῆμων καὶ φιάνθρωπος...». Ἀν ἐξαίρεσουμε τὴ νεκρώσιμο ἐκφώνησι («Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις...»), τὴν ἐκφώνησι τῆς ἐκτενοῦς («Ὅτι ἐλεῆμων καὶ φιάνθρωπος...») ἴσως καὶ τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἐκφώνησι τοῦ εὐχελαίου («Σὺν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεεῖν...»), πὺν ἡ ἐπανάληψίς τους ἐξυτηρεῖται ἕνα ἰδιαίτερο λειτουργικὸ σκοπὸ καὶ γίνεται μελετημένα καὶ προσχεδιασμένα, σ' ὅλες τίς ἄλλες περιπτώσεις διακρίνουμε κάποια ἀνωμαλία στὴ δομὴ τῆς ἀκολουθίας, συνήθως μὰ μεταγενεστέρῃ διευθέτησι ἢ συγκόλλησι λειτουργικῶν στοιχείων, πὺν δὲν ἔγινε σὲ ἐποχὴ λειτουργικῆς ἀκμῆς.

Στὴν τελευταία αὕτη κατηγορία ὑπάγεται καὶ ἡ περίπτωσις μας. Βάσει τῶν ἐνδείξεων τῶν ἐντύπων, πὺν μνημονεύσαμε πρὶ πάντων, καὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν χειρογράφων, πὺν μπορέσαμε νὰ ἰδοῦμε, νὰ πὺς ἔχει σὲ γενικὲς γραμμὰς ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἐπιταφίου, μέσα στὴν ὁποία ἐντάσσεται καὶ ἡ διπλῇ (ἢ τριπλῇ) ἐκφώνησις, στὴν ὁποία ἀναφέρονται οἱ δύο ἐρωτήσεις.

Σὲ ἄλλη περίπτωσι σημειώσαμε πὺς ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου ἀποτελεῖ, τρόπον τινά, τὴν ἐξόδιον ἀκολουθία τοῦ Χριστοῦ. Περὶ τὸ τέλος τῆς, κατὰ τὸ ἀσματικὸ δηλαδὴ τρισάγιο τῆς δοξολογίας, πὺν ψάλλεται κατὰ τὰ ἀρχαῖα «Τυπικά» «ὡς ἔθος ἐστὶ ψάλλεσθαι αὐτὸ εἰς νεκρούς», γι' αὐτὸ καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἄλλα «Τυπικά» «νεκρώσιμον τρισάγιον», γίνεται ἡ ἐκφορὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ μεταγενεστέρου ἐπιταφίου - ἀέρος, πὺν εἰκονίζει τὸ νεκρὸ Χριστό. Μ' αὐτὸν ἀρχικὰ ἦταν τυλιγμένο τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ «ταφή» του γινόταν στὴν ἁγία τράπεζα, τὸν τάφο καὶ τὸ θρόνον τοῦ Χριστοῦ. Ἀκριβῶς καὶ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τῶν πιστῶν, ὅπως καθαρὰ φαίνεται στὰ χειρόγραφα καὶ στὰ παλαιὰ ἐντυπα, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀκολουθία ὄρθρου, ὅπως ὄρθρος εἶναι καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου, ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως τονίσαμε καὶ ἄλλοτε, ὁ ἐπιτάφιος, τὸ σημερινὸ κουβούκλιο, δὲν εἶναι ὁ τάφος, ἀλλὰ ἡ νεκρικὴ κλίνη τοῦ Χριστοῦ, «ὁ τοῦ ἐπιταφίου ἱερὸς κράββατος», ὁ

πως τὸν ὀνομάζουν ὠρισμένα χειρόγραφα, ὁ κατὰ τὴν παράδοσι λίθος τῆς ἀποκαθηλώσεως, γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο ψάλλεται ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία — ὁ ἐπιτάφιος θρῆνος. Ἔτσι ὁ ὄρθρος αὐτὸς — νεκρώσιμος ἀκολουθία — ἀκολουθεῖ ὁμαλὰ τὴν πορεία καὶ τὸ γνωστὸ διάγραμμα τοῦ μοναχικοῦ ὄρθρου: ἐξάψαλμος, «Θεὸς Κύριος» καὶ τὰ ἀπολυτίκια, ὁ ἄμωμος, τὰ εὐλογητάρια του καὶ τὰ καθίσματα, ὁ κανὼν, οἱ αἶνοι καὶ ἡ δοξολογία. Τὰ ἀναγνώσματα βρίσκονται στὸ τέλος κατὰ τὴν ἀρχαία ἀσματικὴ τάξι καὶ ἡ ἀκολουθία κατακλείεται μὲ τὴ συνήθη ἐκτενῆ, τὰ πληρωτικά καὶ τὴν ἀπόλυσι. Ἐνδιαμέσως παρεμβάλλονται οἱ συνήθεις συναπτές καὶ οἱ ἐκφωνήσεις. Αὐτὴ ἡ τάξι προβλέπεται ἀπὸ τὰ παλαιὰ «Τυπικά» καὶ αὐτὴ εἶναι διαφανής, παρὰ τὶς ἐν τῷ μεταξύ ἀλλαγές, καὶ στὰ ἔντυπα «Τριώδια» καὶ «Τυπικά», ἀκόμη καὶ στὰ νεώτερα βοηθητικά γιὰ τὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ λειτουργικά βιβλία. Καὶ στὰ «Τριώδια» ὅμως, πολὺ περισσότερο στὰ νεώτερα «Τυπικά» καὶ στὰ βοηθητικά ἔντυπα, ἡ τάξι ἀλλοιώνεται λόγῳ ἀκριβῶς τῶν τροποποιήσεων ποὺ βαθμηδὸν ἐγίναν. Κι αὐτὸ εἶχε ἐπιπτώσεις στὴν ὁμαλὴ ροὴ τῆς ἀκολουθίας.

Ἀρχικὰ δηλαδὴ ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τουλάχιστον καθ' ὄρισμένα παλαιὰ Τυπικά, δὲν περιελάμβανε τὴ στιχολογία τοῦ ἁμώμου ὡς καθίσματος, ἀφοῦ ἡ στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου πληροῦται κατὰ τὴ Μεγάλῃ Τετάρτῃ καὶ ἀναστέλλεται κατὰ τὶς ὑπόλοιπες ἡμέρες τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος. Ἀργότερα ὅμως εἰσάγεται ὁ ἁμωμος, κατὰ μίμησι προφανῶς τῆς κοινῆς νεκρώσιμου ἀκολουθίας, τῆς ὁποίας ἀποτελοῦσε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελῇ ἓνα ζωτικὸ καὶ ἐντυπωσιακὸ στοιχεῖο, τόσο ποὺ οἱ ὄροι «ἁμωμος» ἢ «ἁμωμοί» καὶ «νεκρώσιμος ἀκολουθία» νὰ χρησιμοποιοῦνται συχνὰ ὡς συνώνυμα. Τὴν τελευταία, ὅπως φαίνεται, βυζαντινὴ περίοδος διάφοροι γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι ὁμολογῶντες συνθέτουν σύντομα τροπάρια γιὰ τὶς τρεῖς στάσεις τοῦ ἁμώμου, τὰ γνωστὰ λαοφιλῆ «ἐγκώμια». Ἔτσι βαθμηδὸν κάθε στίχος τοῦ ἁμώμου ἀπέκτησε καὶ ἓνα ἐγκώμιο, ποὺ παρεμβάλλεται κατὰ τὴ στιχολογία τοῦ ψαλμοῦ αὐτοῦ, ὅπως εἶναι ἀποτυπωμένη στὸ «Τριώδιο» (ἥδη ἀπὸ τὴν ἔκδοσι τοῦ 1522) καὶ ὅπως γίνεται σὲ μερικὲς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ στὴν Πάτμο μέχρι καὶ σήμερα. Ὁ ἁμωμος μὲ τὰ ἐγκώμια ψαλλόταν γύρω ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιο καὶ ἀπὸ ὅ,τι φαίνεται ὁ ἱερεὺς θυμιοῦσε στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως. Γιὰ συναπτές καὶ ἐκφωνήσεις δὲν γίνεται ἀρχικὰ λόγος. Εἶναι ὅμως πολὺ πιθανὸν πὼς γρήγορα, κατὰ μίμησι πάλι τῆς πράξεως στὴ νεκρώσιμο ἀκολουθία, ἐνδιαμέσως τῶν στάσεων ἄρχισαν νὰ παρεμβάλλωνται μικρὲς συναπτές καὶ ἐκφωνήσεις.

Ποιές ἦταν οἱ ἐκφωνήσεις αὐτές; Κατὰ ἓνα χειρόγραφο νεώτερο «Τυπικὸ» τῆς Μονῆς Παντελεήμονος τοῦ ἔτους 1841, ποὺ ἀπηγεῖ ὅμως παλαιότερα τάξι, οἱ δύο πρώτες ἐκφωνήσεις δὲν ἦταν ἄλλες ἀπὸ τὴ νεκρώσιμος «Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάπαυσις ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός...». Τὸ ἴδιο «Τυπικὸ» γνωρίζει ὅμως καὶ τὴ διαφορετικὴ πρᾶξι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ σημειώνει: «αὕτη (ἡ ἐκφωνήσις) ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐ λέγεται». Προφανῶς στὴν Κωνσταντινούπολι ἔλεγαν τὶς ἐκφωνήσεις ποὺ βρίσκουμε στὰ ἔντυ-

πα «Τριώδια», στὸ «Τυπικὸ» τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ σὲ ἄλλα χειρόγραφα. Γιὰ τὸ τέλος δηλαδὴ τῆς α' στάσεως προτιμήθηκε ἡ ἐκφωνήσις «Ὅτι ἠυλόγηταί σου τὸ ὄνομα...», ποὺ κανονικὰ βρίσκεται στὸν ὄρθρο μετὰ τὴν ψαλμωδία τῶν εὐλογητῶν (πρβλ. καὶ «Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε...» — «ἠυλόγηταί σου τὸ ὄνομα»). Ἐνα ἄλλο «Τυπικὸ», ποὺ σώζεται χειρόγραφο στὴ Μονὴ Ἰβήρων, διατηρῶντας, ὅπως φαίνεται, τὸ «Ὅτι ἠυλόγηταί σου τὸ ὄνομα...» στὴν ἀρχικὴ ὁρθὴ του θέσι (μετὰ τὰ εὐλογητάρια), προβλέπει γιὰ τὴν α' στάσι τὸ «Ὅτι σὺν τῷ κράτος...» κατὰ μίμησι τῆς ἐκφωνήσεως τῆς ἐσχῆς τοῦ β' ἀντιφώνου τῆς θείας λειτουργίας. Τὸ ἴδιο Τυπικὸ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο προβλέπει στὸ τέλος τῆς β' στάσεως τὴν ἐκφωνήσι τοῦ γ' ἀντιφώνου τῆς θείας λειτουργίας «Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος...». Ἀντίθετα τὸ «Τυπικὸ» τοῦ ἁγίου Σάββα, τὰ «Τριώδια» καὶ ὅλα τὰ ἔντυπα, ἀκολουθοῦν ἐδῶ ἄλλῃ παράδοσι. Τοποθετοῦν στὴ β' στάσι μιὰ ἀσυνήθιστη ἐκφωνήσι «Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῶν χερουβὶμ ἐπαναπαυόμενος...», ἴσως ἐλκνόμενα ἀπὸ τὴ μετοχὴ («ἐπαναπαυόμενος») καὶ ἀπὸ τὴ συγγένεια τῆς ἐκφωνήσεως αὐτῆς πρὸς τὰ προσφιλῆ θέματα τῆς ὑμνογραφίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου καὶ αὐτῶν τῶν ἐγκωμίων (πρβλ. «Ἄνω σε ἐν θρόνῳ...», τὰ χερουβὶμ, αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις κ.λπ.).

(Συνεχίζεται)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἁγίου Γρηγορίου
ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΥΣ
(Μετάφραση - Σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσαλη)

★

Μιχαὴλ Μακράκη
Η ΛΥΤΡΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ
ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ Φ. ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

★

Π. Β. Πάσχου
Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

★

Ἱ. Μ. Χατζηφώτῃ
ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

★

Πιπίνας Τσιμικάλῃ
Ο ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ
ΚΑΙ Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΟΜΠΡΕΛΛΑ

★

Νίκου Ἀρβανίτῃ
ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

★

Κασσιανῆς Πανουτσπούλου
ΓΟΡΓΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ
(Λαογραφικὰ παραμῦθια)

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Του κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνικών Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ δημοσιεύθηκαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου μιᾶς ἐπιτροπῆς, πού ἀσχολήθηκε ἔξι χρόνια μὲ ἓνα μεγάλο πρόβλημα πού ἀπασχολεῖ, συνεχῶς, τοὺς Ὁρθόδοξους κληρικοὺς καὶ θεολόγους τῆς Γερμανίας γενικὰ καὶ τὴν Μητρόπολι Γερμανίας εἰδικά: Μὲ τὸ πῶς δηλαδὴ παρουσιάζουν τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τὰ βιβλία πού χρησιμοποιοῦν οἱ μαθητὲς τῶν γερμανικῶν Γυμνασίων γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, τὸ ὁποῖο διδάσκεται ἀπὸ Καθολικοὺς καὶ Εὐαγγελικοὺς Θεολόγους. Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι τὰ συμπεράσματα, στὰ ὁποῖα κατέληξε αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ εἶναι θλιβερά, μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ἔργο της ὡς ἓνα ἐλπιδοφόρο οἰκουμενικὸ γεγονὸς, πού θὰ συμβάλει σύντομα στὴν ἀξιοποίησιν τῆς Ὁρθόδοξης πνευματικότητος μέσα στὰ πλαίσια τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὰ γερμανικὰ σχολεῖα.

Τὸ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ —πού ἰδρύθηκε τὸ 1979— κατόρθωσε νὰ ἐργασθῇ συστηματικὰ ἔξι ὁλόκληρα χρόνια, ὀφείλεται σὲ τέσσερους, κυρίως, λόγους: Π ρ ὠ τ ο ν: σὺν τὸ ὅτι τὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας τὴν ὑποστήριξε οἰκονομικὰ· δ ε ὑ τ ε ρ ο ν: στὴν στενὴ της συνεργασία μὲ τὴν Μητρόπολι Γερμανίας· τ ρ ί τ ο ν: σὺν τὸ ὅτι ἐργάσθηκε μέσα στὰ πλαίσια τοῦ τμήματος Ὁρθόδοξων Σπουδῶν καὶ ἑρευνῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πόλεως Münster καὶ τ έ τ α ρ τ ο ν σὺν τὸ ὅτι στὰ δέκα μέλη της ἀνήκουν ὀρθόδοξοι, καθολικοὶ καὶ εὐαγγελικοὶ Θεολόγοι καὶ Παιδαγωγοί: σὺν τὸν οἰκουμενικὸ της χαρακτήρα δηλαδὴ.

Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς μελέτησαν συστηματικὰ ὅ λ α τὰ σχολικὰ βιβλία, πού χρησιμοποιοῦν οἱ καθολικοὶ καὶ εὐαγγελικοὶ καθηγητὲς τῶν θρησκευτικῶν στὰ γερμανικὰ Γυμνάσια, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὸ νὰ δοῦν τὸ πῶς παρουσιάζουν αὐτὰ τὰ βιβλία τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τελικὸ ἀποτέλεσμα δὲ αὐτῆς τῆς ἐργασίας εἶναι —ὅπως τονίζει ἓνα γνωστὸ καθολικὸ περιοδικό, πού ἀσχολήθηκε μὲ τὸ ἔργο αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς— τὸ γενικὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ συγγραφεῖς τόσο τῶν καθολικῶν ὅσον καὶ τῶν εὐαγγελικῶν θρησκευτικῶν βιβλίων, πού προορίζονται γιὰ τοὺς μαθητὲς τῶν γερμανικῶν Γυμνασίων, ἀγνοοῦν, τελείως, τὴν Ὁρθόδοξία ἢ τὴν παρουσιάσουν κατὰ ἓνα τρόπο, πού δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, δεδομένου ὅτι ὁποῖος διαβάσει αὐτὰ τὰ βιβλία πιστεύει

ὅτι ἡ Χριστιανοσύνη ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ Καθολικοὺς καὶ Προτεστάντες.

Ἄν δὲ λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι σήμερον πηγαίνουν στὰ γερμανικὰ Γυμνάσια πολλὰ παιδιὰ Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν —κυρίως δὲ Ἑλλήνων— τὰ ὁποῖα διδάσκονται τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἀπὸ Καθολικοὺς ἢ Προτεστάντες καθηγητὲς, τότε θὰ διαπιστώσουμε ἀκόμη μιὰ ἐπικίνδυνον διάστασιν τοῦ ὅτι τὰ θρησκευτικὰ βιβλία πού χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς καὶ τοὺς μαθητὲς τῶν γερμανικῶν Γυμνασίων παρουσιάζουν μιὰ διεστραμμένη εἰκόνα τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ ὅτι δηλαδὴ τὰ παιδιὰ τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν πού ζοῦν στὴν Γερμανία συνειδητοποιοῦν μιὰ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας τους, πού δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα καὶ πού —γιὰ τοῦτο τὸν λόγο— δυσκολεύει τὸ θρησκευτικὸ καὶ παιδαγωγικὸ ἔργο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ἔργο τῆς ἐπιτροπῆς, πού ἀσχολήθηκε μὲ τὰ θρησκευτικὰ βιβλία, ὡς πολὺ σημαντικὸ τόσο γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἔμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ δὲν περιορίζεται μόνο στὶς πολυάριθμες θλιβερὰς διαπιστώσεις της. Τελικὸς της σκοπὸς εἶναι ἡ ἀναθεώρησι καὶ διόρθωσι τῶν καθολικῶν καὶ προτεστάντικῶν θρησκευτικῶν βιβλίων, πού χρησιμοποιοῦνται στὰ γερμανικὰ Γυμνάσια κατὰ ἓνα τρόπο, πού θὰ ἐπιτρέψει στοὺς μαθητὲς αὐτῶν τῶν Γυμνασίων ν' ἀποκτήσουν μιὰ ἀντικειμενικὴ ἰδέα τοῦ τί εἶναι Ὁρθόδοξία.

Γιὰ νὰ πετύχει δὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἐπιστρέφει ἡ ἐπιτροπὴ τὰ βιβλία, μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολήθηκε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πολύχρονης ἐργασίας της, στοὺς ἐκδότες τους, μὲ συγκεκριμένες προτάσεις πού μποροῦν νὰ διευκολύνουν τὴν ἀναθεώρησιν καὶ τὴν διόρθωσίν τους. Τὸ ὅτι δὲ οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις τῶν ἐκδοτῶν μποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς θετικὲς, καθὼς καὶ τὸ ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ θὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο της, παρακολουθώντας τὸ περιεχόμενον τῶν καινούργιων —καθολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν— σχολικῶν θρησκευτικῶν βιβλίων, δικαιῶνουν τὴν αἰσιόδοξον διαπίστωσιν ὅτι αὐτὰ τὰ βιβλία θὰ παρουσιάσουν σύντομα μιὰ καινούργια —πὺρ σωστὴ καὶ πὺρ ἀντικειμενικὴ— εἰκόνα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΜΙΛΑΕΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

Του κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

VI. 1. Έλευθερία: Ο άνθρωπος που σκέπτεται και συνδιαλέγεται, αποκτά μια βαθύτερη πνευματική έλευθερία και η πίστη του γίνεται πιο βαθιά. Η εὐθύνη της Έκκλησίας απέναντι στα μέλη της είναι μια εὐθύνη καθημερινής συνειδητοποίησης της έμπειρίας του Θεού, άβυσσος και χωρίς φανατισμούς. Οι αντιθέσεις, με κανένα τρόπο δὲν πρέπει νά ρίχνουν τὸν πιστὸ στὸ σκοτάδι τοῦ μίσους καὶ τῆς μισαλλοδοξίας. Ἀλλὰ νά τὸν βεβαιώνουν, ὅτι καθέννας μας, μέρος μόνο τῆς ἀλήθειας κατέχει καὶ πῶς ὅλοι μαζί, τὸ σῶμα τῆς Έκκλησίας, κοινωνοῦμε ἀπὸ τὴν Ἀπόλυτη Ἀλήθεια, τὸ Χριστό.

«Ὁρθοδοξία σημαίνει ἐλευθερία καὶ οἱ ἐλεύθεροι προχωροῦν χωρίς νά προδίδουν τὴν πίστη τους» τόνιζε ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας. Καὶ εἶναι, σ' ἀλήθεια, παραδεγμένο, ὅτι καὶ στὴν πίστη μας ἰσχύει, ἀφοῦ εἶναι μιὰ ἐνέργεια ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καὶ κείνη, τό: «Καλύτερα ἢ γεμάτη κινδύνους ἐλευθερία, παρά ἡ ἡσυχὴ σκλαδιᾶ» τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ἀνίχνευσης, πού δὲ δοθῇ, ἀσφαλῶς, νά ἀναγνωρίσουμε μόνοι μας τὸ Θεὸ καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀγάπης του, στὰ μέλη τοῦ ἀδελφοῦ μας, τοῦ «ἄλλου», πού μαζί του καὶ μαζί με τὴν ἀντιρρήσεις καὶ τὴν ἀβεβαιότητες, ψάχνουμε ν' ἀφοιγραστοῦμε τοὺς ἥχους τῆς Ἀλήθειας. «Ὁ διάλογος τῶν Προσώπων ἀποτελεῖ τὸ ὠραιότερο, καθαρότερο καὶ γονιμότερο γεγονός τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Ἐνας τέτοιος διάλογος ἀγκαλιᾶζει τὴ ζωὴ καὶ τὰ προβλήματά της, ἀλλὰ καὶ σφύζει ὁ ἴδιος ἀπὸ ζωῆ» (Ἰω. Ν. Θεοδωρακόπουλος, Εἰσαγωγή στὸν Πλάτωνα).

2. Ἀγάπη: Καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι μιὰ ζωντανὴ καὶ ἐκ βαθέων συνομιλία. Εἶναι μιὰ συνεχὴς δόση καὶ ἀντίδοση, πού γεμίζει με πνευματικὴ οὐσία τὴ ζωὴ μας καὶ μᾶς ἐλευθερώνει αὐτόχρημα. Καὶ ἂν ἡ ἀλήθεια κερδίζεται με τὸ λόγο, ἡ ζωὴ καταξιώνεται με τὴν ἀγάπη. Ὑψώνεται σὲ σφαῖρες ἡθικῆς τελείωσης καὶ διακαίνοι τὴν ὁδὸν καὶ τὸν πόνο, πάνω στὴ γῆ.

Τὸ βαθύτερο μυστήριο τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ὁ θερμὸς διάλογος τῆς ἀγάπης, τόσο μυστικὸς καὶ τόσο δυνατός, πού μόνον αὐτὸς καταφέρει νά οἰστηλατεῖ καὶ νά μεταμορφώνει τὴ ζωὴ μας μέσα σ' ἐλάχιστο χρόνο. Καὶ ἂν λείπει ὁ διάλογος αὐτὸς θὰ λείπει καὶ ἡ ἀγάπη σὰν προνόμιο καὶ χρέος τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Καὶ ἂν λείπει ἡ ἀγάπη θὰ λείπει ἡ ἀγωνία, ἡ ἀγρύπνια γιὰ τὸ πάθος τοῦ ἀπόλυτου καὶ τῆς ὁμορφιάς. Καὶ ἂν λείπει ἡ ἀγωνία, τὸ δόγμα καὶ ἡ μορφὴ δὲ θὰ μπορέσουν νά περιφρουρήσουν τὸν κόσμον οὔτε καὶ νά τὸν σώσουν. Καὶ ἡ Ὁρθοδοξία τότε θὰ ἔχει ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ λαχτάρα καὶ τὰ καυτὰ αἰτήματα τοῦ πονεμένου ἀνθρώπου. Ὁ διάλογος τῆς ἀγάπης δὲ θὰ ρίχνει τὸ φῶς του στὸ μυστήριο καὶ στὴν ἀξία της.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 317 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24/1985 τεύχους.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό, τὸ συνάνθρωπό μας καὶ τὸν ἑαυτὸ μας εἶναι ἕνας ἄγρυπνος καὶ ἀνένδοτος διάλογος. Μιὰ ἀνταπόκριση πομποῦ καὶ δέκτη, πού διαποτίζεται ἀπὸ τὴν ἴδια θετικὴ συχνότητα, πού καθημερινὰ διευκρινίζει ὅλο καὶ περισσότερο τὰ αἰσθηματά τους.

«Ἄν ἡ καρδιὰ δὲν συμμετάσχη, διάλογος δὲν ἀνθοφορεῖ. Μόνον ἡ ἀγάπη ἀνοίγει τὴν καρδιὰς μας, φιτρᾶρει καὶ μεταφράζει στὴ δική μας γλῶσσα τὴν ξένη καί, πολλές φορές, ψυχρὴ παρουσία τοῦ ἄλλου. Νά γιατί ὁ διάλογος σὰν πράξη ἀγάπης, δὲν γνωρίζει σύνορα νοστορπίας, φίλου, ἡθῶν καὶ ἐθίμων, θρησκείας, ράτσας. «Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλλήν...» (Ἐφῆμ. «Καθημερινή», 22.1.65).

Καὶ αὐτὴ λοιπὸν ἡ συνομιλία τῆς ἀγάπης, πού πρέπει νά διεκδικεῖ τὸ μεγαλύτερο χῶρο στὴ ζωὴ μας, εἶναι ἴσως, ὁ μοναδικὸς τρόπος ἐπικοινωνίας τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ πλάσμα του. Εἶναι τὸ μέσον καὶ ὁ σκοπὸς πού δὲν ἀφήνει ποτὲ νά σθῇ τὸ πνεῦμα, μιὰ τὸ κρατᾷ ἀναμένο, ἡρωϊκό, ἔτοιμο γιὰ ἀνέκφραστες συνομιλίες προσφορᾶς καὶ ἀποδοχῆς.

3. Πίστη: Τί ἄλλο ἀπὸ ἕνας ἀγωνιώδης καὶ ρωμαλέος διάλογος εἶναι ἡ πίστη; «Ἡ πίστη χτυπάει τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς μας». Καὶ ὅσοι τὴν ἀνοίγουν ἀποκοτῶν τὴ δύναμη νά συνομιλοῦν μαζί μετὰ τὸν Ἰησοῦ, γιὰ τὸν πόνο, τὴν ἀπελπισία, τὴν ἀγωνία καὶ τὰ προβλήματά τους. «Ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω» ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δεῖνῃσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ».

Συνάρτηση τῆς πίστεως μετὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ὁ ἀκατάπαυστος διάλογος γιὰ τὰ ἀκραῖα προβλήματα τοῦ βίου. Γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ θαῦμα τῆς ὑπαρξῆς. Γιὰ τὴν ἀπαντήσεως στὰ ἐρωτηματικὰ ἀνάμεσα στὴ γνώση καὶ στὸ θαῦμα. Δίχως διάλογο, δίχως τὴν τραγικὴ ἀντιπαράθεση τοῦ ἑαυτοῦ μας μετὰ τὰ αἰτήματα τῆς ζωῆς, τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀμφιβολίας, τῶν ἐγκόσμιων δυνάμεων καὶ τῶν καταλυτικῶν ροπῶν μας, δὲν ὑπάρχει, παρά μιὰ νεκρὴ πίστη. Μιὰ ρηχὴ πίστη, δίχως πρόκληση, δίχως ἐκρήξεις, παγωμένη.

Ὁ διάλογος μετὰ τὴν καυτὴν θέσιν καὶ ἀντιθέσιν του, μετὰ τὴν δίψα γιὰ περισσότερο φῶς ἀποκάλυψης, γιὰ τὴν προσέγγιση στὸ ἀπόλυτο καὶ στὸ μυστικόν, αὐξάνει τὴν πίστη. Δίνει θάθος καὶ θεμέλια γερά στὴν ἐπικοινωνία της καὶ ὥθει αὐθόρμητα στὴν προσευχή, μοναδικὸ μέσον ἀναπνοῆς καὶ αἰσιοδοξίας, γιὰ τὴν πιστεύουσα ψυχὴ.

Ἀλλὰ ἡ πίστη εἶναι καὶ ἡ μόνη δύναμη πού μπορεῖ νά σπάσει τὸν κουραστικὸ μονόλογο, ἂν ἀνοίξουμε τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς μας. Εἶναι ἡ ἱερὴ φλόγα, πού μετατρέπει τὴ σύγχρονη ἀδιαφορία σὲ διάλογο τῆς συμπόνιας καὶ τοῦ πόνου. Εἶναι ἀκόμα ὁ ἀναγκαῖος δρό-

μος άσκησης στην αγάπη και στην καθαρότητα, για να φτάσουμε στο τέρμα αυτού του διαλόγου, που είναι ή σωτηρία μας.

Η πίστη στην Όρθοδοξία, είναι πίστη ζωντανή. Είναι καθημερινή παράσταση του έργου μας και της αλήθειας. Της έμπειρίας μας από τον πόνο και την καθημερινή αγωνία. Μια αγωνία, σαν εκείνη του Έσταυρωμένου που ανοίγει τις πύλες των πιδ άποκαλυπτικών όραμάτων και δίνει το περιεχόμενο, για τους πιδ άμειλικτους και φλογερούς διαλόγους. Και ή Όρθοδοξία μίλησε και πρέπει να μιλήσει στη συνείδηση των ανθρώπων με το διάλογο της πίστης. Με τις απορίες και την άσκηση της άρετης μέσα από το σύγχρονο κενό της έποχής μας. «Και ή διδασκαλία πρέπει να ανταποκριθεί στο πραγματικό νόημα του φοβερού κενού, προχωρώντας από τα σύμβολα και τα δόγματα της ούσιαστική ενάτένιση των προβλημάτων του πόνου, της αγάπης, της άρετης και του θανάτου...», δηλ. μ' έναν έλεύθερο και άποκαλυπτικό διάλογο, που έδραιώνει την πίστη, έμπειρώνει την ολόψυχη αφιέρωση και σταλάζει έλπίδα σωτηρίας στην ταραγμένη καρδιά.

4. Πόνος: Για όλες τις θρησκείες και τις φιλοσοφικές ήθικές υπάρχει ένα πρόβλημα πόνου και μια δεοντολογία άπελευθέρωσης από τα τυραννικά δεσμά του. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν άνέχονται τον πόνο. Τον φοβούνται και προσπαθούν πάντοτε να τον άποφύγουν. Να άπομακρυνθούν από τη δοκιμασία του. Και όμως. Ο πόνος, όχι μονάχα είναι μια άναπόφευκτη πραγματικότητα που συνδέεται άρρηκτα με την ίδια την ύπαρξή μας και μας οδηγεί στη γνώση και στην ήθική τελειότητα. Μά ή βαθύτερη άποδοχή του μας προσφέρει τη δυνατότητα μιας άμσης, λυτρωτικής και ένεργητικής συνομιλίας με το Θεό και με τους συνανθρώπους μας.

Ο πόνος δέβαια είναι ένα μυστήριο και περικλείει μέσα του ένα πεδίο μάχης και μια ήθική δοκιμασία, που πολλές φορές μας φέρνει σε όδυνηρή κρίση συνείδησης. Όστόσο ή στάσή μας, γενικότερα, απέναντι στον πόνο, καθορίζει και τη δυνατότητα να πλησιάσουμε το Θεό με σίγουρο τρόπο και να σημειώσουμε δήμε άποφασιστικό προς το φώς και την αναγέννησή μας.

Με τον πόνο ή συνομιλία μας με το Θεό είναι περισσότερο δημιουργική, γιατί περιέχει το στοιχείο της ειλίκερειας. «Όπου υπάρχει πόνος εκεί γή ιερή» έγραψε ο Όσκαρ Ούάιλντ, άγγλος ποιητής και συγγραφέας. Και μια γή ιερή δεν μπορεί, παρά να δέχεται με ειλικρίνεια τη μεταμόρφωση που συντελείται, όταν ο πόνος διανοίγει το δρόμο της βαθιάς αυτής επικοινωνίας.

Ός χριστιανός δέχομαι τον πόνο γιατί είναι μια πραγματικότητα. Φάχνω να βρω το νόημά του στην κάθε στιγμή που έρχεται, και με την έλευθερία που αποκτώ από την άποδοχή αυτή, συνομιλώ με τον Έψιστο και μ' ένα τρόπο μυστηριακό βλέπω να διανοίγεται ο δρόμος προς μια καθημερινή μεταμόρφωση. «Με την αγάπη και τον πόνο φτάνουμε στο τελευταίο στοιχείο του διαλόγου, το Μεταμορφωτικό» (Έφημ. «Καθημερινή», 22.1.65).

Με τον πόνο λύνω τα προβλήματα που εκκρεμούν άνάμεσα σε μένα, στο Θεό και στον πλησίον μου. Σε κάθε στιγμή ψυχικού ή σωματικού ή πνευματικού πόνου, αν υπάρχουν άγρυπνα μάτια και όρθή συνείδηση, γίνεται ένας ζωντανός, όσο και τραγικός διάλογος. Γίνεται μια μυστηριακή συνάντηση και μια άποφασιστική συνομιλία, που μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στο φώς και στη χάρη, αλλά και στην άρνηση, στην άπώλεια.

Η μη άποδοχή του πόνου στη ζωή μας και ή μη κατανόσή του, είναι όχι μόνο μια μάταιη και στείρα προσπάθεια άποφυγής της θλίψης και της όδύνης σε αυτό τον κόσμο, μά μια προδοτική αντίρρηση να συνδιαλλαγούμε με το Θεό ή με το συνάνθρωπό μας, την ώρα ακριβώς που διά του πόνου μας χτυπά την πόρτα και μας προσκαλεί σε βαθύτερη επικοινωνία. Σε μια επικοινωνία αγάπης. Σ' ένα διάλογο προσευχής, σε μια συνομιλία πίστης και έλευθερίας, σε μια ευκαιρία σωτηρίας.

5. Σωτηρία: Η σωτηρία του ανθρώπου δεν είναι μόνο ένα έσχατολογικό γεγονός. Μά είναι και μια επίγεια, αίματηρή κατάκτηση, μέσα από μαιανδρικούς δρόμους θλίψεων, άμφιβολιών, λαθών, πόνων, μοναξιάς, πνευματικών εξάρσεων, ήθικών ήρωϊσμών και αυτοθυσίας. Είναι ένας συγκλονιστικός διάλογος, άνάμεσα στις έγκόσμιες ροπές του ανθρώπου και στο όραμα μιας δικαίωσης. «Η σωτηρία θα έλθη εκ της Άληθείας, ή οποία μας δίδει την έλευθερίαν, και μια σωτηρία κατ' επιβολήν είναι άδύνατος και άνωφελής».

Πότε όμως αυτή ή σωτηρία είναι όφέλιμη; Και πότε, έξάλλου, στάθηκε αληθινή για τις εκκλησίες του Χριστού και ιδιαίτερα για την Όρθοδοξία; Η σωτηρία αυτή ύπηρεζε πραγματική όταν, ακριβώς, δε μεταχειρίστηκε έγγραφα, δοϋλες, αντιπαροχές και δωρεές. Μά όταν ήταν άποτέλεσμα άγρύπνιας, προσωπικής κρίσης, σύγκρουσης και αγωνίας. Όταν μέσα σε έλευθερία και άδιάστη θέληση, ο πιστός μπορούσε να βεβαιώνει στο κάθε δήμε της ζωής του μόνος του, τις σχέσεις του με το Θεό και τη συνείδησή του.

Η προσωπική δοκιμασία, δοκιμασία έλευθερίας, άγάπης και πίστες, είναι βασική προϋπόθεση για τη σωτηρία μας. Άκόμα και ο Πέτρος, δεν έλαβε το βραβείο, παρά άφου πέρασε από το καμίνι του ένδόμυχου και τόσο δραματικού διαλόγου των άμφιβολιών και έκλαψε πικρά, για να σωθεί και να θριαμβεύσει ύστερα.

Έξάλλου, ή σωτηρία δεν είναι ένα περιστατικό του χριστιανικού βίου ούτε μια στιγμιαία ανακάλυψη της Άλήθειας, που ένθουσιάζει. Είναι μια άδιάκοπη κίνηση. Μια άδυσώπητη έσωτερική άδημονία που κινεί και ικανοποιεί μονάχα τη διαλεκτική εκείνη, που τείνει διαρκώς στην ολοκληρωτική μας μεταμόρφωση. Γιατί σωτηρία δίχως μεταμόρφωση δεν ύπάρχει. Μια μεταμόρφωση, που συνδιαλέγεται και βεβαιώνεται μέσα σε έλευθερία.

VII. Ο Θεός, όχι μονάχα δέχεται να συνομιλεί μα-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εις την σελίδα 19)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Μ ε δ ε ό ρ τ ι α

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Παράξενα...

«Από τρελλό κι από παιδί μαθαίνεις τήν ἀλήθεια». Κι ἀπ' ἀγγέλους, θά πρόσθετα ἐγώ. Κι αὐτές τίς πρόσφατες ἡμέρες εἶδαμε τοὺς ἀγγέλους σὲ πυκνὰ δρομολόγια μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. «Πλήθος ἀγγέλων φάλλουσι τὸ δόξα ἐν ὑψίστοις» ἀναγγέλλουν «ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον σωτήρ» καὶ διαμηνύουν τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατέρα γιὰ τὸν κόσμον (πρβλ. Ἰωάννου γ' 16). «Ὅλες αὐτὲς οἱ ἱστορίες ἔχουν ἀποτυπωθεῖ μὲ τρόπο πειστικό καὶ ἀκριβῆ σὲ παραστάσεις τῆς ὀρθόδοξης εἰκονογραφίας καὶ σὲ ἄλλες μορφές τῆς πολιτιστικῆς μας παραδόσεως¹.

Οἱ ἀλήθειες, ὅμως, αὐτὲς εἶναι διάχυτες, τριγυρνᾶνε στὸ μυαλό, βασανίζουν τὴ σκέψη καὶ καμιά φορά παίρνουν παράξενες μορφές γιὰ νὰ ἐκφραστοῦν καὶ νὰ εἰσχωρήσουν στὸν λογικὸ μας κόσμον. Ἐπιζητοῦν τὸ παράδοξο γιὰ νὰ κεντρίσουν τὴν περιέργειά μας ἢ παρυσιάζονται ὡς τελειῶς αὐτονόητες ὥστε νὰ μὴν ἔχουμε καὶ πολλὰ περιθώρια γιὰ νὰ τίς ἀμφισβητήσουμε. Μᾶς ἐμφανίζονται ὡς «γεγονότα» προφανῆ, πού σκεφτόμαστε πῶς ἔτσι θά εἶναι, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἢ νὰ ἔχουν συμβεῖ διαφορετικά.

Τότε, τίς στιγμὲς ἐκεῖνες, χρειάζεται ὅπωςδήποτε ἡ διάκριση, ἡ σύνεση, ἡ καθοδήγηση, ἡ τήρηση κάποιας ἀναγκαίας ἀποστάσεως, ἡ ὑπαρξὴ κάποιας ἀνοιχτῆς πόρτας γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ εἰσχωρεῖ τὸ μυστήριον πού μᾶς περιβάλλει καὶ μᾶς κατακλύζει, ἓνα κατώφλι μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὰ γεγονότα αὐτὰ νὰ ἐγγράφονται μὲ κάποιο εἶδος γραφῆς στὴν ἱστορία μας καὶ νὰ ἱσορροποῦν τὴν ὑπαρξή μας.

...κι ὅμως ἀληθινὰ

Ἄλλες φορές, τὰ γεγονότα αὐτὰ φαίνονται περισσότερο κι ἄλλες φορές λιγότερο πιστευτά. Ἐκφράζουν, δηλαδή, τότε ἀπλὲς σκέψεις τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ γράφοντος. Ἄλλοτε ἀποδίδουν καταστάσεις, πού ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἔχουν συμβεῖ καὶ σὲ μᾶς, τίς προσεγγίζουμε μὲ σεβασμό, εὐαισθησία καὶ οἰκειότητα.

Αὐτὸ συμβαίνει ἰδιαίτερα σὲ μιὰ ἐποχὴ σὰν τὴ δική μας, πού ὁ ἄνθρωπος, ἔχοντας πιστέψει στὴν παντοδυναμία του, διαπιστώνει ρήγματα καὶ ὑποχωρήσεις στὶς δυνάμεις του· κατὰβαθα ἐπιθυμεῖ τότε ξένη βοήθεια καὶ ἐπιδιώκει τὴν παρέμβαση ξένων δυνάμεων. Οἱ παράξενες ὅμως αὐτὲς ἐπεμβάσεις δὲν τὸν ξενίζουν καὶ πολλοὺς δὲν φαίνεται νὰ τοὺς ἀλλοτριώνουν, ὅπως τυχαίνει νὰ ὑποστηρίξουν μερικοὶ μερικοί. Ὁ κόσμος, ὅσο καὶ νὰ εἶναι ἐγκλειστος καὶ ἀπομονωμένος στὸν ἑαυτό του, μένει ἐν τούτοις ἀνοιχτός σὲ μηνύματα πού θέλουν νὰ τὸν ἐγάνουν ἀπὸ τὴ μόνωση, τὴ μοναξιά του καὶ τὸν ἀποκλεισμό του.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού δέχονται εὐχάριστα καὶ μὲ ἀνακούφιση ὁδοδείχτες πού τοὺς ὑποδεικνύουν «λεωφόρους γιὰ τὸν παράδεισον ἢ τὸν οὐρανόν» (roads to heaven)· τὴν παρουσία ἔστω καὶ «μαθητευόμενων ἀγγέλων», πού περνᾶνε, ἐπὶ γῆς, τίς οὐράνιες ἐξετάσεις τοὺς γιὰ προαγωγή»· σκηνὲς ὅπου ὑπάρχει ὑπερβολικὴ δόση τρυφερότητας, ἀγάπης καὶ κατανόησης.

Ὅπως ὑπαινιχθήκαμε πρὶν πάνω, ὁρισμένοι εἶναι ἀντίθετοι, θεωροῦν τὴν «παρουσία» αὐτὴ ὡς ἀλλοτριωτικὴ ἐπέμβαση καὶ τὴ χαρακτηρίζουν ὡς «ὄνειρικό προϊόν, δηλαδή μιὰ φαντασίωση πού βοηθαί ἴσως τὸν κοσμάκη νὰ «φεύγει» ἀπὸ τὴν ἀγχώδη καθημερινότητα, ἀλλὰ δὲν τὸν βοηθαί καθόλου νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει μὲ τίς ἀληθινὲς καὶ μόνες δυνατότητές του. Σὰν νὰ τοῦ λένε ὅτι τὰ δικά του μέσα δὲν φτάνουν. Χρειάζεται καὶ «κάτι ἄλλο», κάτι «ἀπέξω»².

Σεβόμαστε ὅπωςδήποτε τὴν ἀποψή τους, ἀλλὰ ὅπως λέει καὶ τὸ τραγοῦδι «ὁ δρόμος ἢ ἡ λεωφόρος ἂν προτιμᾶτε, εἶχε ἢ ἔχει τὴ δική του ἱστορία», μιὰ ἱστορία πάλις ἐνάντια στὴ βία, μιὰ ἱστορία πού τὴν ἐγραψαν παιδιὰ ἢ καὶ ἄγγελοι ἂν ἐπιθυμεῖτε, ἂν κρίνουμε μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀποψὴ πού ὑποστηρίζει ὁ ΚΥΡ, τοῦ ὁποῖου ἡ χεῖρ ἐποίησε αὐτὴν τὴν ἄλλη ἐκδοχὴ (δλ. τὸ σκίτσο πού δημοσιεύουμε)³.

Μία νέα έκδοχή

Σύμφωνα, λοιπόν, μ' αὐτὴν τὴν ἀποψη, ἕνας μικρὸς ἄγγελος φαίνεται ὅτι ἦταν ὁ δράστης αὐτῆς τῆς ἀπίθανης συνθηματογραφίας πάνω στὸν τοῖχο τῆς φάτνης, ἐκεῖ ποὺ τὸ λαμπρὸ ἀστέρι σημείωνε τὴ γέννηση ἐνὸς «παιδιοῦ νέου».

Τὸ σύνθημα ποὺ θὰ μετέφερε τὸ μήνυμα τῆς «ὀργάνωσης» του ἔπρεπε νὰ εἶναι διατυπωμένο μὲ τὴν ὀρολογία τῆς ἐποχῆς μας ὥστε σὲ πρώτη φάση νὰ μπορέσει νὰ ἐλκύσει, ἔπειτα νὰ συγκεντρώσει τὴν προσοχὴ τῶν περαστικῶν ἀγαγνοστών, οἱ ὁποῖοι στὴ συνέχεια θὰ μπορούσαν νὰ ἀναζητήσουν τὴν θαυτέρη σημασία του. Στὴν ἀρχὴ πάντως ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐλκυστικό.

Οἱ ἐγκέφαλοι τῆς «ὀργάνωσης» δρισκόντουσαν μπροστὰ σὲ ἀδιέξοδο. Ποιὸς ἔπρεπε νὰ τὸ γράψει, ποῦ, πῶς, πότε, τί ἔπρεπε νὰ γραφεῖ καὶ σὲ ποιούς θὰ ἀπευθυνόταν; Θὰ κάναμε γνωστὸ τὸ ποιὸς ἀναλάμβανε τὴν εὐθύνη; Τελικὰ βρέθηκε ἡ λύση. Τὸ σύνθημα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐπικαιρο, νὰ θυμίζει κάτι οἰκεῖο καὶ γνωστὸ, νὰ εἶναι στὴν ἐκτέλεσή του ἐπαναστατικό, φαινομενικά... ἀναρχικό καὶ νὰ ὑπογράφεται. Ὑπεύθυνα πράγματα, δηλαδή, ὄχι ἀνώνυμα, ἀλλὰ ἐπώνυμα!

Ἔτσι, εἶχαμε ὅλοι τὴν εὐχάριστη ἐκπληξή, γυρνώντας τὸ πρῶτὸ ἀπὸ τίς ἐκκλησίες μας, ὅπου παρακολουθήσαμε τὴ χριστουγεννιάτικη λειτουργία, ν' ἀντικρύσουμε μέσα στὸ πρῶτὸ τῶν Χριστουγέννων, τὸ μεγάλο μήνυμά Του: **Η ΑΓΑΠΗ ΖΕΙ.**

Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ εὐχαριστήσουμε τὴν ὀργάνωση «25ῃ Δεκέμβρη» ποὺ ἀνάλαβε τὴν εὐθύνη γι' αὐτὴ τὴν καινούργια γραφή. Ἄς εἶναι σίγουρη ὅτι ἡ ἱστορία τῆς γραφῆς της θὰ ἔχει ἐπαύριον. Καλὴ χρονιά!

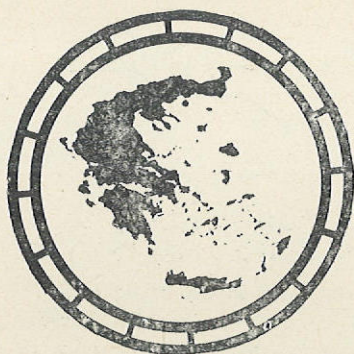
1. Γιά παράδειγμα βλ. τὸ διήγημα τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, «Τὰ πτερόεντα θῶρα», στὴν κριτικὴ ἔκδοση τῶν Ἀπ' ἄ ν τ ο ν τοῦ ἀπὸ τὸν Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλο, Ἀθήνα, Ἐκδ. «Δόμος», 1985, τ. 4ος, σ. 191-192. Παραθέτουμε τὴν ἀρχὴ τοῦ διηγήματος: «Ἐνός τοῦ κόσμου καὶ τῆς σαρκὸς, κατήλθε τὴν παραμονὴν ἀπὸ τὰ ὕψη, συστειλάς τὰς πτέρυγας, ὅπως τὰς κρύπτη, θεὸς ἄγγελος. Ἐφερε θῶρα ἀπὸ τὰ ἄνω βασιλεία διὰ νὰ φιλεῖται τοὺς κατοίκους τῆς πρωτεύουσας. Ἦτον ὁ καλὸς ἄγγελος τῆς πόλεως».

2. Ἀναφερόμαστε στὴ γνωστὴ τηλεοπτικὴ σειρὰ ποὺ πρόσφατα ἡ ΕΡΤ 2 τὰ ἀπογεύματα τοῦ Σαββάτου. Οἱ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν φράσεις ποὺ προηγήθηκαν στὸ καίμενο προ-

έρχονται ἀπὸ τὸν σχολιαστὴ τῆς στήλης Τηλεόραση, τοῦ περιοδικοῦ «Γυναίκα» τεῦχος 922, τῆς 12ῆς Ἰουνίου 1985, σ. 20.

3. Εὐχαριστοῦμε τὸν Γιάννη Κυριακόπουλο, τὸν γνωστὸ ὡς ΚΥΡ, γιὰ τὴν ἀξιά του νὰ δημοσιεύσουμε τὸ τόσο ἐπιτυχημένο καὶ ἐκφραστικὸ σκίτσο του, ποὺ περιλαμβάνεται σὲ σειρὰ εὐχετηρίων καρτῶν ποὺ κυκλοφόρησε τελευταία.

Ο ΠΑΤΗΡ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΗΣ ΝΕΡΑΤΖΙΩΤΙΣΣΑΣ

Τοῦ κ. ΧΡ. ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Λίγα βιογραφικά

Στις 17 Αύγουστου 1967 ἔφυγε γιὰ τὸν οὐρανὸ ἕνας ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος Χαμακιώτης.

Ἦταν γνωστὸς ὡς ὁ «Πατὴρ Ἀθανάσιος τῆς Νερατζιώτισσας» γιατί σ' αὐτὸ τὸ βυζαντινὸ ναῖδριό τοῦ Ἀμαρουσίου ἔζησε τὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του ὡς ἐφημέριος.

Ὁ Πατὴρ Ἀθανάσιος γεννήθηκε στὰ 1891 καὶ σὲ νεαρὰ ἡλικία ἐπῆγε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας ὅπου καὶ ἐκάρη μοναχὸς τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους 1913. Φοίτησε στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ τῆς Ἀρτας καὶ τὸ 1916 χειροτονήθηκε διάκονος. Πρεσβύτερος ἔγινε στίς 14 Σεπτεμβρίου 1921. Ἀπὸ τὸ 1917 μέχρι τὸ 1931 ὅποτε ἀνεχώρησε γιὰ τὴν Ἀθήνα ἐχρημάτισε γραμματεὺς τῆς Μονῆς. Μέχρι τὸ 1931 ὑπηρέτησε σὲ διαφόρους Ναοὺς τῆς περιοχῇ Ἀθηνῶν καὶ στίς 30 Ὀκτωβρίου 1936 ἦλθε στὴν «Νερατζιώτισσα» στὸ Ἀμαρούσιο. Ἐδῶ θὰ μείνει ὡς ἐφημέριος καὶ πνευματικὸς 27 χρόνια καὶ στίς 30 Σεπτεμβρίου 1963 θὰ μεταβεῖ πρὸς τὸν Θεόν ἀπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦ Ἀμαρουσίου, πρὸς τὴν ἀρχὴν νὰ πληθαίνει, στὴν περιοχὴ Μπάλλας Ἀττικῆς, στοὺς πρόποδες τῆς Πεντέλης, ὅπου καὶ θὰ ἱδρῦσει ἡσυχαστήριον στὸ ὄνομα τῆς Παναγίας Φανερωμένης.

Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα

Μετὰ τὰ λίγα αὐτὰ βιογραφικὰ του στοιχεῖα θὰ πλησιάσουμε πρὸς τὴν ὁσίαν αὐτὴ μορφή γιὰ νὰ ἴδουμε πραγματικὰ τὰ ἅγια χαρακτηριστικὰ τῆς. Καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ἦταν ἡ ταπείνωση, ἡ γλυκύτητα, «τὸ φιλόανθρωπον», ἡ ἀφοσίωσή του στὸ Θεό. Ὁ π. Ἀθανάσιος ἐνιωθε βαθειὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, ἀγάπησε πραγματικὰ τὸν Κύριο καὶ τὸν ὑπηρέτησε μὲ σπάνια εὐλάβεια, ἐπόνεσε τὸν πλησίον, ἔζησε τὴν ὀρθόδοξο πίστη στὴν πράξη κάθε στιγμῇ καὶ κάθε ἡμέρα τόσο στὸ νὰ ὅσο καὶ ἔξω ἀπ' αὐτόν. Ἡ προσευχὴ ἦταν πάντα στὰ χεῖλιά του. Ἰδιαίτερα τίς νύχτες μέχρι ἄργα τὸ πρωὶ προσηύχετο στὸ δωμάτιό του δίπλα στὸ νὰ κατὰ τίς μαρτυρίες τοῦ νεωκόρου κ. Γιώργη πρὸς τὸν εἶχε δεῖ πολλὰ φορὲς.

Ἡ Θεία Λειτουργία του ἦταν ἀληθινὴ μυσταγωγία.

Χωρὶς ἰδιαίτερους ρητορισμοὺς καὶ ἄσκοπες κινήσεις ἀνέβαζε τοὺς πιστοὺς στὸν οὐρανὸ καὶ δημιουργοῦσε ἱερὴ ἀτμόσφαιρα κατανύξεως καὶ προσευχῆς. Δάκρυα τρέχαν ἀπὸ τὰ μάτια του ὅταν κοινωνοῦσε τοὺς πιστοὺς. Καὶ στὴν ἐξομολόγησιν κυριολεκτικὰ συνέπασχε μὲ τὴν ἄρρωστη ψυχὴ. Ἐξομολογοῦσε μέχρι ἄργα τὴν νύχτα παρὰ τὸ εὐάλωτον τῆς υγείας του. Ἀναξωγοῦσε πολλὰ ψυχὰς μὲ τὴν ὅλην του παρουσίαν. Μὲ τίς συμβουλὰς καὶ ἀκτινοβολία τῆς συμπεριφορᾶς του οἰκοδομοῦσε τοὺς πιστοὺς καὶ στήριζε τοὺς κλονισμένους. Κάποτε προχωροῦσε διαστικὰ θλιμμένος καὶ ἀγριεμένος ὡς ἄντρας ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν Νερατζιώτισσα μὲ σκοπὸ νὰ πᾶι νὰ αὐτοκτονήσει στίς γραμμὲς τοῦ τραίνου. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Νεωκόρου ὁδηγήθηκε στὸν π. Ἀθανάσιον πρὸς τὸν ἀντίκρουσε γονάτισε μπροστὰ του καὶ ἔσπασε σὲ λυγμούς. Ὡρες κράτησε ἡ παραμονὴ του στὸ ἐξομολογητήριον. Βγήκε ἄλλος ἄνθρωπος. Γαλήνιος καὶ εἰρηνικός. Εἶχε σωθεῖ.

Χαρακτηριστικὸ του ἦταν ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰ χρήματα. Ἦταν ἀφιλοκερδέστατος. Ὅταν τοῦ ἔδιναν χρήματα, πρὶν δεῖ πόσα εἶναι, τὰ εἶχε δώσει ἀμέσως σὲ κάποιον πτωχὸ ἢ σὲ καμμιὰ γριούλα τῆς ἐκκλησιᾶς του. Ἦθελε πάντα νὰ δίνει. «Δίνε, νὰ σοῦ δίνει ὁ Θεός!» ἔλεγε συχνά. Τὸ σύνθημα «τὰ πάντα γιὰ τοὺς ἄλλους» ἦταν καθημερινὸ μέλημά του. Τὸν μισθὸ του τὸν μοίραζε καὶ ἐλάχιστα κρατοῦσε, γιὰ τὴν συντήρησίν του. Τὸ «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν», τὸν δόνοῦσε κυριολεκτικὰ μέσα του. Γι' αὐτὸ ἦταν κοντὰ πάντοτε στὸν πτωχὸ, τὸν κατατρεγμένο, τὸ ὀρφανό, τὸν ἄρρωστο. Συντηροῦσε πολλὰς οἰκογένειες ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του. Συχνὰ ἐπισκεπτόταν τοὺς φυλακισμένους, στὰ Μελίσσια, ἔπλενε ρούχα ἄρρώστων, τοὺς ἔδινε χρήματα, βοηθοῦσε ἀπὸ πλύσιμο μέχρι μαγειρεία μὴ ἡλικιωμένην παράλυτη γυναῖκα, εἶχε ποιμαντικὴ φροντίδα γιὰ ὅλους τοὺς δυστυχεῖς γι' αὐτὸ καὶ τὸν φώναζαν στὸ Μαρούσι σκέτο «Πατέρα». Ἰδιαίτερα στὰ δύσκολα χρόνια τῆς Κατοχῆς μοίραζε τροφίμα καὶ ἄλλα εἶδη σὲ ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἀνάγκη. Καὶ δὲν ἦταν ὀλίγοι.

Τὰ λόγια του

Τὰ λόγια του ἔδειχναν τὴν βαθειὰ του πνευματικότητα, τὸν συνδυασμὸ πίστεως καὶ ἀγάπης. Νὰ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς:

Ἡ πίστις εἶναι δύναμις.

Ἡ προσευχή εἶναι τὸ καταφύγιο κάθε χριστιανοῦ.

Ἡ ἐλεημοσύνη καὶ φιλοξενία εἶναι ἀρετὴ καὶ ἡ καλοσύνη τὸ ἐκχεῖλισμα τῆς ἀγαθῆς ψυχῆς.

Νῶσαι ὀπλισμένους σὺν τὸν φρουρό, μὲ πνευματικὰ ὅπλα γιατί κάνουμε μάχη μὲ τὸν κοσμοκράτορα τοῦ αἰῶνος τούτου.

Αἱ καλὰ πράξεις εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῆς χριστιανοσύνης.

Ὑπάρχουν καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι ποὺ βάλλουν κατὰ τῆς θρησκείας, οἱ ἄθεοι καὶ ἄλλοι... Ἄς εὐχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς ἐπαναφέρει αὐτοὺς εἰς τὸν ἴσιον δρόμον.

Ἡ βλασφημία εἶναι ἡ ἐσχάτη περιφρόνησις πρὸς τὰ θεῖα.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μέγας Διδάσκαλος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαλληλίας, ὁ δημιουργὸς τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Νόμου τῆς Ἠθικῆς.

Ἡ λέξις ἱερομόναχος μὲ τέρεπει.

Τῆς Παναγίας τὸ κερὶ νὰ εἶναι πάντα ἀναμμένο σὺν δαδί.

Κοιμᾶμαι πτωχὸς καὶ ξυπνᾶω πλούσιος.

Εἶμαι ἀνάξιος καὶ τὴν τροφὴν ποὺ παίρνω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Νὰ κάνεις καὶ ἐσὺ προσευχή, νὰ κάνω καὶ ἐγὼ καὶ θὰ δείξει ὁ Θεός.

Καὶ τὸ πῶς χαρακτηριστικὸ ἦταν οἱ λέξεις αὐτῆς ποὺ ψέλλιζε κάθε φορὰ ποὺ προσκυνοῦσε τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας:

«Μανοῦλα μου σῶσε μας».

Ἔτσι ἔζησε ὁ σύγχρονος αὐτὸς ὁσὶος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔφερε πάντα μαζί του τὸν σταυρὸ καὶ τὸ πετραχίλι. Ὁ ἱερέας τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης. Ὁ ἀγαθὸς λευίτης ποὺ ὑποδέχονταν στὸν «Εὐαγγελισμό», πρὶν κοιμηθεῖ, ἀγίους, ὁσίους καὶ Ἀρχιερεῖς. Τὸ γαλήνιο τέλος του ποὺ συνοδεύονταν ἀπὸ εὐωδία τοῦ στόματός του ἦταν ἀπόδειξη τῆς ἀγίας του ζωῆς, στὸ ὅριον αὐτὸ προάστειο τῶν Ἀθηνῶν, πρὶν μερικὰ χρόνια.

Ὁ ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος γεμάτος κόσμον περνάει κάθε μέρα ἀκριβῶς ἀπ' ἐξω ἀπὸ τὴν «Νερατζιώτισσα». Ἴσως ἀνυποψίαστος γιὰ τὴν πνευματικὴ μορφὴ ποὺ ἔζησε ἐκεῖ. Ἐσὺ, φίλε ἀναγνώστη, ἐπιβάτη τοῦ τραίνου ὅταν περάσεις ἀπὸ ἐκεῖ ξεχώρισε καὶ στοχάσου τὴν ἀληθινὴ αὐτὴ μορφὴ, μέσα ἀπὸ τὴν βουὴ τῆς ἐποχῆς μας, γιατί κάτι ἔχει νὰ σοῦ εἰπεῖ.

ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΜΙΛΑΕΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 15)

ζὶ μας, μὰ συνέχεια μᾶς ὠθεῖ, μᾶς προκαλεῖ σ' ἕνα προσωπικὸ διάλογο. Μᾶς βοηθεῖ ν' ἀγγίζουμε τὰ κράσπεδα τοῦ μυστηρίου του καὶ ν' ἀτενίσουμε τὴν παρουσία Του μέσα ἀπὸ ἀντιφάσεις, θυσίες καὶ ὁδύνες.

Περὶ σφόδτερο ὁμως μᾶς συνιστᾷ νὰ συνομιλοῦμε μετὰ ξύμας. Γιατὶ στὸν καθένα χωριστὰ ἔχει ἀποκαλύψει ἕνα μέρος τῆς Ἀλήθειας του, ποὺ ὀφείλουμε νὰ πληροφορηθοῦμε.

Ὁ Ἀγγλὸς συγγραφέας Καρλάου εἶπε: «Ὁ ἄνθρωπος θὰ πρέπει νὰ περνᾷ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ζωῆς του συνδιαλεγόμενος μὲ τοὺς νεκροὺς, τὸ δεύτερο μὲ τοὺς ζωντανούς καὶ τὸ τρίτο μὲ τὸν ἑαυτὸ του». Αὐτὸ γίνεται μόνον, ὅταν, δίχως φανατισμό, ἀνανεώνουμε τὴ γνώση μας καὶ πλουτίζουμε τὴν πίστη μας, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ὅταν πραγματοποιοῦμε, δίχως ἐξαναγκασμό, τὴ σωτηρία μας καὶ φέρνουμε τὸ θάρος τοῦ κόσμου μέσα μας μὲ ἐλπίδα καὶ χριστιανικὴ καρτερία. Ὅταν λύνουμε τίς διαφορὰς μας καὶ δημιουργοῦμε γέφυρες στοὺς διχασμούς μας, δίχως τὴν αὐταπάτη τῆς ἀποκλειστικότητος.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο δρίσκεται τὸ πέρασμά μας ἀπὸ τὸ μονόλογο, στὸν ἐναγώνιον καὶ σωτήριον διάλογο. Ἀπὸ τὸ τέλμα, στὴν κίνηση τῶν ἰδεῶν, στὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λόγου, στὶς ἀνοιχτὲς πόρτες, στὸ σεβασμὸ τῆς ἀλήθειας, ὅποιος καὶ ἂν τὴν φέρνει. Ἡ Ὁρθοδοξία, γεμάτη κινδύνους καὶ σκληροὺς ἀγῶνες, δὲν ὑποχώ-

ρησε ποτὲ μπροστὰ στὴν ἰσοπέδωση καὶ στὴ δία τοῦ μονόλογου.

Καὶ σήμερα ἀκόμα, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, στὴν πίεση καὶ στὸν ἐκδιασμὸ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μέσων ἐπικοινωνίας, ποὺ στεγνώνουν τὸ δόγμα καὶ ἀφαιροῦν τὴ δροσιὰ τῆς πίστεως, δὲν μπορεῖ, παρὰ μόνον μὲ τὸ διάλογο, μὲ τὴν καθημερινή, προσωπικὴ πνευματικὴ ἐμπειρία, μὲ τὴν προσευχή, μὲ τὰ Μυστήρια, μὲ τὴν ἐξομολόγησιν, νὰ διατηρήσει ἡ Ὁρθοδοξία, τὸ ἐσωτερικὸ καὶ οὐσιαστικὸ κλέος τῆς. Καὶ νὰ γίνῃ ἀληθινὴ κι βωτὸς σωτηρίας. Νὰ συντροφεύει τὸν ἄνθρωπον, ποὺ γιὰ νὰ ἀρνεῖται τὸν ὑπεύθυνον, καθήμερινον διάλογον μὲ τὸ Θεόν, τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν πλησίον του, κλείνεται ὁλοένα στὸ κενὸ του καὶ ὀλισθαίνει πρὸς τὴ μόνωση, πρὸς τὴν ἄρνηση τῆς ὑπαρξῆς του, πρὸς τὸ θάνατον.

Ἡ διψα γιὰ τὴν Ἀλήθεια, γιὰ τὴ ζωὴ, τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀρετὴ εἶναι μιὰ περιπέτεια. Ἡ ἀθλιότητα, ἡ διαδίσωση, ὁ κενὸς περίγυρος μᾶς ὠθοῦν στὴν ἀπομόνωση καὶ στὸ σιωπηλὸ ἀφανισμὸ μας. Ἀλίμονό μας ἂν δεχτοῦμε τὴ φθορὰ καὶ τὴν ἀλλοίωση μέσα στὸ φοδισμένο Ἐγὼ μας. Μοναδικὴ σωτηρία εἶναι μόνον ὁ διάλογος! Αὐτὸς ποὺ μᾶς προσκαλεῖ καὶ προκαλεῖ νὰ κάνουμε ὁ πλησίον μαζί του κι ὁ Θεός. Ἐκεῖνος μᾶς μιλάει ἀκατάπαυστα. Ἄς ἐξέλθωμεν εἰς συνάντησιν...».

ΤΕΛΟΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΣ*

Τοῦ Πρωτοπρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΟΔ. ΝΙΚΟΥ

Ἐφημερίου Καθηδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

5. Συμπεράσματα

Ὅσα ἐλέχθησαν μέχρι τώρα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ βγάλουμε τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα:

Ὁ ρόλος μας, σὰν συνομιλητὲς πρέπει νὰ εἶναι εὐχάριστος καὶ πειστικός.

Ὁ συνάνθρωπός μας πρέπει νὰ βρεῖ σὲ μᾶς ἀσφάλεια, ἀδελφότητα καὶ κατανόηση. Φυσικὰ ὑπάρχει καὶ ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀνθρώπων ποὺ ἔχει τὶς δικές του προσωπικὲς πεποιθήσεις ἔναντι αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Εἶναι ὅμως ἀλήθεια, ὅτι ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὲς τὶς καταστάσεις χωρὶς διέξοδο δὲ θέλει νὰ μείνει μόνος. Σ' αὐτὲς τὶς στιγμές, ποὺ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται πολὺ βεβαρημένος καὶ πολλὰκις ἀπελπισμένος, ἓνας λόγος τοῦ Θεοῦ, ἓνα βλέμμα πρὸς τὸ Χριστό, πολὺ μπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσει.

Ὁ Κύριος δὲν κατεδίκασε τοὺς τελῶνες καὶ τὶς πόρνες, ἀπεναντίας τοὺς κατενόησε. Ἐκ πείρας μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ συναισθηματικὴ θερμότητα ἐνὸς γνήσιου διαλόγου, ἡ ὁποία συνοδεύει τὴν ὅλη λειτουργία αὐτοῦ, μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει ὅ,τι οὐσιαστικώτερο καὶ θετικώτερο σὲ μιὰ συνομιλία. Αὐτὸ ποὺ ἀπλᾶ ὁ παιδαγωγὸς Pestalozzi μᾶς λέγει: «Ἀνατροφή (διαπαιδαγώγηση) εἶναι παράδειγμα καὶ ἀγάπη, ἀλλιῶς τίποτε!».

Ἐκεῖνη ἡ συνομιλία, ποὺ γίνεται εὐχάριστα ἀποδεκτὴ, ἐπιτρέπει στὸ συνομιλητὴ, χωρὶς αὐτὸ κατ' ἀρχὴν νὰ γίνεται συνειδητό, ἀλλὰ σιγὰ-σιγὰ νὰ διαπισθανθεῖ τί ἐμεῖς σὰν ἀγάπη καὶ σὰν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ πιστεύουμε. Ἀπὸ τὸ δικό μας πλησίασμα, τὴν κατανόηση καὶ τὴ θερμότητα σὲ κάθε συνάντηση καὶ συνομιλία γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἡ βασικὴ ἀποδοχὴ τοῦ ἄλλου σὰν ἀνθρώπου κατανοεῖται ὡς τὸ πλεόν γνήσιον κήρυγμα.

Αὐτὴ ἡ παιδαγωγικὴ τῆς συναντήσεως σὰν ἔκφραση μιᾶς πραγματικῆς εὐσέβειας, ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους μιὰ μόνιμη καὶ διαρκὴ ἀντίδραση, μιὰ σωστὴ ἐτοιμότητα, οὕτως ὥστε νὰ κάνουμε αὐτοκριτικὴ καὶ στὸ δικό μας πρόσωπο καὶ στὴ δική μας συμπεριφορά. Μόνο μιὰ τέτοια διαρκὴς ἀντανάκλαστικότητα καὶ ἐσωτερικὴ εὐλυγισία μᾶς προφυλάσσει ἀπ' τὸ ρόλο τοῦ παντογνώστου.

Οἱ ἀπαιτούμενες προϋποθέσεις γιὰ μιὰ συνομιλία μέσα σ' ἓνα κλίμα συναισθηματικῆς θερμότητας καὶ ἡ ἀποδοχὴ τοῦ συνομιλητοῦ μας ἀποδεικνύονται, σὰν τὰ μυστικὰ ἐπιτυχίας τῆς σημερινῆς ψυχοθεραπείας. Αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει νὰ μᾶς δώσει τὴν ἀφορμὴ νὰ

σκεφτοῦμε γιὰ τὴ δική μας κριτικὴ αὐτοαντίδραση στὶς καθημερινὲς πράξεις μας. Ἡ ψυχοθεραπεία συμπληρώνει μὲ τὶς μεθόδους τῆς καὶ τὶς γνώσεις τῆς καθαρὰ μιᾶ ἐκδηλούμενης ἑλλειψῆς στὴ βοήθεια ζωῆς γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Μιὰ διαρκῶς βελτιωμένη διαλογικὴ ἀνήκει στὶς ἐπιδιωκόμενες μελλοντικὲς τῆς μεθόδους.

Ἐμεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ μὴν ἀντιπαρέλθουμε αὐτὴ τὴ διαλογικὴ σὰν μέσο εὐαγγελισμοῦ τῶν ψυχῶν σ' ὅλες τὶς καθημερινὲς καὶ ἀνθρώπινες σχέσεις μας καὶ καταστάσεις. Δὲν ἐπιτρέπεται σὲ μᾶς ὁ κουραστικός καὶ συχνὰ μονότονος μονόλογος χάριν προδῆλων νοησιαρχικῶν μεθόδων.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε, ὅτι δεχόμεστε τὴν ἐποικοδομητικὴ συνομιλία μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς προσπάθειας ἐπαναπροσαρμογῆς τῶν διαφορῶν ἀντικειμενικῶν καὶ πασχόντων ἀδελφῶν μας καὶ τὴν κατανοοῦμε ὡς ἐξῆς:

1. Σὰν ἀδελφικὴ βοήθεια.

2. Σὰν βοήθεια γιὰ αὐτοβοήθεια²³, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπ' τὶς παρακάτω συνθηματικὲς λέξεις: α) ἀτμόσφαιρα συναισθηματικῆς θερμότητας, β) ἀπεριόριστη θετικὴ βοήθεια, γ) ἐξωτερικεύση τῆς προσωπικότητος σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα συναδελφικῆς ἀποδοχῆς, δ) δημιουργία κλίματος ἐμπιστοσύνης καὶ προσοχῆς, ε) ἀλληλεγγύης στὶς μεταξὺ μας σχέσεις, καὶ στ) κλίμα συμφιλώσεως μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας καὶ μὲ τὸ Θεό.

Κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω δὲ θὰ ἦταν ὑπερβολικὸ ἀν λέγαμε, ὅτι ἡ ἐποικοδομητικὴ συνομιλία εἶναι ἡ πλεόν σημαντικὴ στιγμὴ στὴ ζωὴ μας. Εἶναι μιὰ οὐσιαστικὴ συνεισφορά πρὸς τὸν πλησίον μας γιὰ νὰ ὑπερνικήσει τὶς δυσκολίες του καὶ νὰ εὕρει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ λύτρωση. Ἡ φροντίδα μας αὐτὴ καὶ ἡ δημιουργία τοῦ καταλλήλου κλίματος γιὰ τὴν μεταξὺ

→

23. Πρβλ. Johnson, P.: Psychologie der pastoralen Beratung. Wien-Freiburg-Basel 1969. Kuer, A.: Seelsorge als Beratung. Freiburg 1969. Rensch, A.: Das seelsorgerliche Gespräch. Zweite, verbesserte Auflage. Göttingen 1967. Hostie, R.: Das Gespräch in der Seelsorge. Salzburg 1965. Thilo, H.: Berateude Seelsorge. Tiefenpsychologische Methodik dargestellt am kausalgespräch. Göttingen 1971. Schafenberg, J.: Seelsorge als Gespräch. Zur Theorie und Praxis der seelsorgerlichen Gesprächsführung. Göttingen 1972. Perlmann, H.: Soziale Einzelhilfe als problemlösender Prozess. Freiburg 1969. Pompey, H.: Das seelsorgerliche Gespräch und die Methode des Pastoral Counseling, in: Diakonia 5(1974).

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 303 τοῦ ὑπ' ἀρ. 23-24/1985 τεύχους.

1. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΔΡΑ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φίλος., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς σήμερα πολλὰ σοβαρὰ προβλήματα, προσωπικά, οἰκογενειακά, κοινωνικά, ἀπασχολοῦν τὸ λαὸ μας καὶ ζητοῦν λύσεις. Εἶναι φυσικὸ νὰ θέσῃ κανεὶς τὸ ἐρώτημα: τί κάνει ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι αὐτῶν τῶν προβλημάτων;

Ἄν μ' αὐτὸ θέλῃ κανεὶς νὰ πληροφωρηθῇ τί κάνουν οἱ κληρικοὶ γιὰ τὴ λύσι τῶν καυτῶν προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, διαπράττει ἐδῶ κάποιο βασικὸ λάθος. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνο οἱ κληρικοὶ· εἶναι ἕνα σῶμα, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, στὸ ὁποῖο ὅλα τὰ μέλη ἔχουν οὐσιαστικὴ θέσι καὶ βασικὴ ἀποστολή. Κανένα ζωντανὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας δὲν μένει σὲ ἀδράνεια, κανένα δὲν λαμβάνει παθητικὴ στάσι ἀπέναντι στὰ γεγονότα καὶ στὰ προβλήματα τῆς ζωῆς ὁλοκληρίου τοῦ σώματος, στὸ ὁποῖο ὀργανικὰ ἀνήκει· τὸ καθένα πρέπει νὰ δεχθῇ τὸ μέρος τῆς εὐθύνης του καὶ νὰ μὴ παραπέμπει στοὺς κληρικούς!

Κάθε μέλος τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ ἀνάλογα μὲ τὸ χάρισμα ποῦ ἔχει λάβει καὶ νὰ συντελέσῃ στὴ λύσι τῶν προβλημάτων ποῦ ἀντιμετωπίζουν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ὁλόκληρο τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴ δάσι τῆς ὀρθῆς «λειτουργίας» του σὰν μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς «λειτουργίας» ὁλοκληρίου τοῦ σώματος.

Μόνο μ' αὐτὸ τὸ πρῆσμα μποροῦμε νὰ κρίνουμε σωστά καὶ ν' ἀξιολογήσουμε τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Μ' αὐτὴ τὴ δάσι δημιουργοῦμε τὴν ἀπαραίτητη «ὑποδομὴ» γιὰ οὐσιαστικὴ καὶ πρὸ παντὸς «ἐκκλησιαστικὴ» ἀντιμετώπισι τῶν καθημερινῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ μας. Ἡ ἄγνοια ἢ ἡ περιφρόνησι αὐτῆς τῆς δάσεως, ὅχι μόνο δὲν βοηθαίει στὴ λύσι τῶν προβλημάτων, ἀλλὰ δημιουργεῖ πρόσθετα προβλήματα, ἰδιαίτερα πνευματικά, ἀφοῦ ἀπομακρύνει τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν συνειδητὴ καὶ ὑπεύθυνη συμμετοχὴ στὴ ζωὴ καὶ στὴ «λειτουργία» τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὰ τὰ αὐτονόητα δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολοῦσαν καθόλου ἂν πραγματικὰ αποτελοῦσαν τὴν δάσι στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας ζωὴ. Ὅμως στὴν καθημερινὴ πρᾶξι φαίνεται πὼς δὲν λαμβάνουμε στὰ σοβαρὰ αὐτὲς τίς τόσο αὐτονόητες καὶ τόσο βασικὲς ἀλήθειες τῆς πί-

στεώς μας. Παραδείγματα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ μας πείρα διασαφηνίζουν τὸ ζήτημα.

Παραδρέθηκα σὰν μάρτυς ὑπερασπίσεως σὲ δίκη στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἡ ἐταιρία «Σκοπιὰ» ἔσυρε στὰ δικαστήρια τρεῖς κληρικούς, ποῦ θέλησαν νὰ ἐκτελέσουν τὸ ποιμαντικὸ τους καθήκον, ὅπως ἀναφέρεται στὴν ἁγία Γραφὴ καὶ κατοχυρώνεται ἀπὸ τὸ ἄρθρο 3 τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος. Τὸ ἐκπληκτικὸ ἦταν πὼς μεταξὺ τῶν δικηγόρων τῆς ἐταιρίας «Σκοπιὰ», ποῦ ἀνέλαβαν νὰ ὑποστηρίξουν τὴν καταδίκη τῶν ὀρθοδόξων ποιμένων, ἦταν καὶ Κερκυραῖος νομικός, ποῦ ὑπογράμμισε πὼς ἦταν ὀρθόδοξος χριστιανός. Αὐτὸ σημαίνει πὼς κατὰ τὴν «ὀρθόδοξο» συνείδησι τοῦ νομικοῦ αὐτοῦ, ἔργο τῶν κληρικῶν δὲν εἶναι νὰ ἐπισημάνουν τὸν κίνδυνο ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν πλάνη καὶ νὰ εἰδοποιήσουν κατὰλληλα τὸ ποίμνιο· οὔτε νὰ ἀφήσουν τὰ 99 πρόβατα καὶ νὰ ἀναζητήσουν τὸ ἀπολωλός, προσπαθώντας μὲ κάθε τρόπο «εὐκαιρῶς, ἀκαίρως» νὰ τὸ ἐπιστρέψουν στὴν ποίμνη, ἐν ἀνάγκῃ «ἀρπάζοντας αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρός».

Ἡ δική μου κατάθεσι διάρκεσε τρεῖς ὥρες καὶ ἡ ἀντιδικὴ πλευρὰ δάλλθηκε νὰ «ἀποδείξῃ» πὼς οἱ κληρικοὶ δὲν ἄσκησαν τὸ ποιμαντικὸ τους καθήκον, ἐμποδίζοντας τὴν διάδοσι τῆς πλάνης τῆς ἐταιρίας τοῦ Μπροῦκλιν. Παιό ἦταν τὸ «ἔργο» τῶν κληρικῶν κατὰ τὴν ἀποψι τοῦ ὀρθοδόξου συνηγόρου; Αὐτὸ φάνηκε σὲ ἐρώτησι ποῦ μοῦ ὑπέβαλε ἀναφερόμενος σὲ πρόσφατη θλιθερὴ περίοδο τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.

—Τί ἔκανε ἡ Ἐκκλησία; ἦταν ἡ ἐρώτησι ποῦ μοῦ ἔγινε.

«Κύριε πρόεδρε», ἀπήντησα, «ὁ συνήγορος εἶπε πὼς εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανός. Μὲ τὸν τρόπο ποῦ διατύπωσε τὴν ἐρώτησι ἄφησε νὰ ἐννοηθῇ πὼς ὁ ἴδιος κάτι τὸ σημαντικὸ ἔπραξε κατὰ τὴν περίοδο στὴν ὁποία ἀναφέρθηκε. Αὐτὸ λοιπὸν ποῦ ἔπραξε ἐκεῖνος, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τὸ ἔπραξε, γιατί ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσῳ τῶν μελῶν της· αὐτὸ ποῦ ἔπραξαν χιλιάδες Ἑλληγες ὀρθόδοξοι, ἡ Ἐκκλησία τὸ ἔπραξε· ὅμως τί ἔπραξαν οἱ χιλιαστὲς σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι;». Βέβαια ὁ συνήγορος τῆς «Σκοπιᾶς» δὲν ἐγνώριζε πὼς ἡ ἐταιρία τοῦ Μπροῦκλιν ἀπειλεῖ πὼς ἡ συμμετοχὴ σὲ ὁποιαδήποτε προσπάθεια γιὰ τὴν πολιτικὴ, κοινωνικὴ ἢ οἰκονομικὴ ἀνόρθωσι τοῦ τόπου βελτιώνει τὴν «ὀργάνωσι τοῦ Διαβόλου» καὶ ἐπισύρει τὴν «ὀργὴν τοῦ Ἰεχωῦᾶ» (βλ. ντοκουμέντο 164 στὸ διδλίο μας «Ἡ λατρεία τῆς Σκοπιᾶς», ὑπὸ ἑκδ.).

Ἄλλὰ τὸ ἴδιο σφάλμα κάνουν καὶ πολλοὶ ἀδελφοί, ποῦ ὄντως εἶναι συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας:

Σὲ δημόσια συζήτησι μετὰ ἀπὸ διάλεξι σὲ κινημα-

μας καλύτερη κατανόησι συμβάλλουν τὰ μέγιστα στὴν ἐξυγίανση καὶ τὴ λύτρωσι τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ὁποίου δύναται κανεὶς νὰ ἐπαναλάβει τὸν ἀρχαῖο λόγο τοῦ Talmud: «Ὅστις καὶ μίαν μόνον ζωὴν διευκόλυνε θὰ καταλογισθῇ εἰς αὐτὸν αὐτὴ ἢ πρᾶξις, ὥσάν οὗτος ὅλον τὸν κόσμον νὰ εἶχε θεραπεύσει».

τογράφο της Κορίνθου, πού είχε οργανώσει ή Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου για νά διαφωτισθή τὸ κοινὸ πάνω στὸν κίνδυνον ἀπὸ τὴν ἐξάπλωσι τῶν νέων, ὁλοκληρωτικῆς φύσεως, παραθρησκευτικῶν ομάδων, κάποια ὀρθόδοξη ἀδελφὴ ρώτησε: «Τί κάνει ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν προβλημάτων αὐτῶν;».

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς αὐτὴ ἡ ἐρώτησι, οὐσιαστικὰ προϋποθέτει τὴν ἀποφί πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι κάποια δημόσια «ὕπηρεσία» μὲ παραρτήματα σ' ὅλη τὴ χώρα καὶ «γραφεῖα ἐξυπηρετήσεως τοῦ κοινοῦ».

Μερικοὶ ἀδελφοί, ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸν τρόπο πού ἀσκοῦν τὸ ἔργο τους δίνουν τὴν ἐντύπωσι πῶς ἀποστολὴ τους θεωροῦν τὸ νά «ἐξυπηρετοῦν τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἐνοριτῶν των». Γι' αὐτὸ καὶ περιορίζουν τὴ δραστηριότητά τους στὸ ναὸ ἢ στὸ γραφεῖο τῆς ἐνορίας καὶ καταπιάνονται μὲ τὰ συγκεκριμένα αἰτήματα τῶν ἀνθρώπων πού θὰ τοὺς ἀναζητήσουν.

Ἡ στάσι αὐτὴ ἐνισχύει τὴν ἀποφί πού ὁρίζεται πίσω ἀπὸ τὴν ἐρώτησι τῆς ἀδελφῆς ἐκείνης στὴν Κόρινθο, στὴν ὁποία ἀναφερθῆκαμε: «τί κάνει ἡ Ἐκκλησία...».

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι κάποια δημόσια «ὕπηρεσία» μὲ παραρτήματα καὶ «γραφεῖα ἐξυπηρετήσεως» σ' ὅλη τὴ χώρα, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι οἱ ὑπηρεσίες προνοίας τοῦ ἀρμόδιου Ὑπουργείου. Ἡ ὀρθόδοξος κατήχησι διδάσκει ἀκόμη καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού ἐπεκτείνεται στοὺς αἰῶνες καὶ περιλαμβάνει τὸν καθένα πού θὰ ἐνταχθῇ σ' αὐτὸ μὲ τὸ ἅγιο βάπτισμα καὶ τὸν μεταφέρει σὲ κοινωνία «μετὰ πάντων τῶν ἁγίων». Ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσῳ τῶν μελῶν της καὶ ἰδιαίτερα μέσῳ τῶν ἁγίων μελῶν της, τῶν ἀπ' αἰῶνων εὐαρεστησάντων τὸν Θεόν· τὰ ἔργα τῶν ἁγίων εἶναι τὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας!

Ὅμως τὰ ζῶντα ἐπὶ τῆς γῆς μέλη τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζουν ἐλλείψεις καὶ οἱ ἐλλείψεις αὐτὲς δημιουργοῦν κενὰ στὴν ὀρθὴ λειτουργία τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας πάνω στὴ γῆ. Ὅλοι ἡμεῖς, σὰν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε κληρικοὶ εἴμαστε, εἴτε λαϊκοί, ὁρισκόμαστε μέσα στὸν «λαὸ τοῦ Θεοῦ» καὶ κανεὶς πάνω ἢ ἔξω ἀπὸ τὸ «λαὸ τοῦ Θεοῦ». Ἰδιαίτερα οἱ ἐλλείψεις στὸν τομέα τῆς βιώσεως τοῦ «ἀλλήλων μέλη» ὁδηγοῦν σὲ κενὰ καὶ καυτὰ κοινωνικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ζητοῦν λύσεις.

Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας σὰν ἄτομα ἢ καὶ συλλογικὰ δὲν «λειτουργοῦν» μὲ βάση τὸ «εἶς ἐν Χριστῷ» ἢ τὸ «ἀλλήλων μέλη»· γι' αὐτὸ καὶ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καταπιάνονται μὲ τὴν ἴδρυσι καὶ λειτουργία διαφόρων ἱδρυμάτων φιλανθρωπικῶν. Ἀναγκάζεται δηλαδὴ νά ἀφήσουν τὴ δική τους διακονία καὶ νά ἀσχοληθοῦν μὲ τὴ θεραπεία τῶν προβλημάτων πού δημιουργοῦνται.

Οἱ λύσεις πού ἀναζητοῦνται εἶναι λύσεις ἀνάγκης· δὲν εἶναι λύσεις πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν καθημερινὴ βίωσι τοῦ «εἶς ἐν Χριστῷ» καὶ τοῦ «ἀλλήλων μέλη». Σ' αὐτὲς τίς λύσεις ἀνάγκης ἀνήκει ἡ λεγόμενη ἱδρυματικὴ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔκαναν αὐτὸ τὸ ἔργο γιατί ἔπρεπε νά καλύψουν τὰ κενὰ πού ἐδημιουργοῦντο ἀπὸ τὴν ἐλλειπὴ «λειτουργία» τῶν πιστῶν ὡς μελῶν τοῦ ἐνὸς Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Μερικοὶ μάλιστα δὲν ἐδίστασαν νά ἐκφράσουν τὴ λύπη τους γιατί ἔπρεπε νά ἀφήσουν τὸ κατήχητικὸ - ποιμαντικὸ τους ἔργο καὶ νά καταπιασθοῦν μὲ χωράφια καὶ ἀγορὲς καὶ τρόφιμα. Ἐτόνιζαν τὸ καθῆκον τῆς ἀγάπης στὸν κάθε πιστό, πού ἔπρεπε νά ἀσκήται μὲ τέτοιον τρόπο, ὥστε νά μὴ ὑπάρχει ἀνάγκη γιὰ τὴν ἴδρυσι γηροκομείων καὶ ὀρφανοτροφείων ἢ ἄλλων ἱδρυμάτων ἀγάπης.

Μὲ αὐτὴ τὴ βάση τὸ ἐρώτημα «τί κάνει ἡ Ἐκκλησία», μὲ τὴν ἐννοια «τί κάνουν οἱ κληρικοὶ» γιὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, ἀποτελεῖ τραγικὸ ἐρώτημα, γιατί πίσω ἀπὸ αὐτὸ φανερώνεται ἡ λανθασμένη τοποθέτησι γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἰδιαίτερα οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά καταπιάνωνται μὲ τὸν καταρτισμὸ τῶν ἁγίων. Ἐὰν αὐτὸ τὸ ἔργο εὐδοκίμησῃ καὶ φέροι πλούσιους καρπούς, αὐτόματα λύνονται πολλὰ καυτὰ κοινωνικὰ προβλήματα στὰ πλαίσια τῆς κοινωνίας τῶν ἀδελφῶν.

Ἡ Ἐκκλησία δρᾷ μέσῳ τῶν μελῶν της· αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ κατάστασι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τὸ αὐτονόητο πρᾶγμα πρέπει δυστυχῶς νά τὸ ὑπογραμμίσουμε ἐδῶ, γιατί φαίνεται πῶς δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας σήμερα. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι κάνουμε τὸ ἴδιο λάθος: ὁ λαὸς ρωτᾷ «τί κάνει ἡ Ἐκκλησία» καὶ ἐννοεῖ τοὺς κληρικούς, καὶ οἱ κληρικοὶ ἀπαριθμοῦν τὰ «ἔργα τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ἐννοοῦν τὰ δικὰ τους ἔργα!

Βέβαια πρέπει νά ποῦμε πῶς αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀντίδρασι στὴν πρόκλησι πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τοὺς ἔξω, οἱ ὁποῖοι θέλουν σώνει καὶ καλὰ νά «ἀποδείξουν» πῶς ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει σήμερα καμμιὰ δικαίωσι γιὰ τὴν ὑπαρξί της καὶ πρέπει νά συρθῇ στὸ περιθώριο. Καὶ ἀντὶ ἡμεῖς νά ἀναφερθοῦμε στὴν ἀπάντησι πού δίνουμε, στὰ πραγματικὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ὁ καταρτισμὸς τῶν ἁγίων, νοιαζόμεστε πιδὸ πολὺ νά «ἀπολογηθοῦμε», ἀπαριθμώντας τὰ «ἔργα» πού ἐπιθυμοῦν ν' ἀκούσουν ἐκεῖνοι πού δὲν ἀγαποῦν τὴν Ἐκκλησία καὶ δὲν ἐπιθυμοῦν ν' ἀκούσουν τίποτε γιὰ τὴ δική της ἀποστολή. Καὶ βέβαια ἔχει πολλὰ νά παρουσιάσῃ ἡ Ἐκκλησία στὸν κοινωνικὸν τομέα, ἀλλὰ δὲν βρίσκει τὴ δικαίωσί της ἐδῶ!

Τὴ δικαίωσί της σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὴν βρίσκει ὅταν ὅλα τὰ μέλη της ἐμπιστεύουν τὴ ζωὴ τους καὶ τὴν δραστηριότητά του ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ «ἀλλήλων μέλη» καὶ τοῦ «εἶς ἐν Χριστῷ» καὶ ἐκτελοῦν τὸ ὁποιοδήποτε ἔργο τους συνειδητὰ, σὰν «εἶς ἐν Χριστῷ» καὶ «ἀλλήλων μέλη».

Γιὰ δι,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νά ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνσι τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δδδς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1-ιστ')

Τοῦ ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ (†)

Ὡστόσο, οἱ δρόμοι λύσης τοῦ αἰνίγματος αὐτοῦ εἶναι πάντα ἀνοιχτοί. Γιὰ ὅσους ἔχουν καθαρὴ καρδιά. Γιὰ ἐκείνους πού ἡ ψυχροσύνησὶ τους θυμίζει τὴν τρυφερή, ἀσκίαστη ἀπὸ ἐγωιστικὴ αὐτοπεποίθηση, ἡλικία. «Ἐάν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία», προειδοποιεῖ ὁ Ἰησοῦς, «οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ιη' 33). Στὸ χῶρο ὅπου πρυτανεῦει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἔχουν εἴσοδο μονάχα ὅσοι εἶναι ἀπλοί στὴ σκέψῃ καὶ στὰ αἰσθήματα, οἱ νηπιακοὶ ἀνθρώπῃνοι τύποι. Ἀσχετο ἂν εἶναι ἀγράμματα, τὸ ἦ σοφοί, ἄξεστοι χωριάτες ἢ φορτωμένοι περγαμινές. Αὐτοὶ μποροῦν νὰ δοῦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινό. Γι' αὐτοὺς λέει ὁ χαριτοδότης Κύριος: «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;» (Ἠσ. ἥστ' 2).

Μιά εποχή αλαζονική, ύψηλάυχηνη, είναι φυσικό και έπόμενο να μὴν ἐννοεῖ τὴν ὁμορφίαν καὶ τὴν ἀληθεῖα τοῦ ἀνθρώπου, ὥπως τὶς προβάλλει ὁ χριστιανισμός. Νὰ τὶς βλέπει σὰν νὰ τῆς λείπουν τὰ μάτια καὶ νὰ τὶς ψηλαφεῖ σὰν νὰ μὴν ἔχει χέρια, ἀνυπόπτη γι' αὐτές.

“Όπως ή πανούργα «λεπτοκαμωμένη», ό καιρός μας άποτυχαίνει στίς προσπάθειες που καταβάλλει για ν’ άποσπάσει την αίτια, που τον έγδιαφέρει. Τήν αίτια τόση δύναμη, άναμφισόητητης, συντριπτικής, στά μέτρα που έκδηλώνεται.

Ἀλλά, μέσα στὴν Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχει μονάχα τὸ θεῖο. Ὑπάρχει καὶ τὸ ἀνθρώπινο. Ὁ Σαμψὼν δὲν ἦταν μονάχα φορέας τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ χῶμα καὶ σποδός.

“Ὡς ἐδῶ, τὰ πῆγε περίφημα. Ταπεινῶνε τῇ Δαλι-
δᾷ, δείχνοντάς της —καὶ μέσω αὐτῆς στοὺς ἐχθροὺς
τοῦ λαοῦ του— πόσο μεγαλύτερη ἦταν ἡ δύναμὶς του
ἀπ’ ὅτι ἐκείναι φαντάζονταν. Διαψεύδοντας τὶς προσ-
δοκίαις τους, γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ, νὰ τὰ
ἐξουο χαμένα.

Μιά άλλη, στή θέση τῆς Δαλιδᾶς, θὰ κατέθετε τὰ ὅπλα. Θὰ κατέληγε στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν θὰ μπορούσε γὰ τὰ βγάλει πέρα μαζί του.

Ἀλλὰ ἐκεῖνῃ, μὲ τῇ σκέψῃ ὅτι ὁ ἀντίπαλός της, στὸ κάτω - κάτω, ἦταν ἄνθρωπος ἢ καὶ ἀπὸ ἀπλῆ γυναικεία διαίσθηση, δὲν παράτησε τὸν ἀγῶνα.

Ἀπρόοπτο ὁλίσθημα.

«16 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐξέθλιψεν αὐτὸν ἐν λόγοις αὐ-
τῆς πάσας τὰς ἡμέρας καὶ ἐστενοχώρησεν αὐτὸν καὶ

ὠλιγοφύχησεν ἕως τοῦ ἀποθανεῖν· 17 καὶ ἀγγέγειλεν αὐτῇ πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῇ· σίδηρος οὐκ ἀνέδθη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου, ὅτι ἅγιος Θεοῦ ἐγὼ εἰμι ἀπὸ κοιλίας μητρὸς μου· ἐὰν οὖν ξυρήσωμαι, ἀποστρέφεται ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἰσχὺς μου καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὥς πάντες οἱ ἄνθρωποι».

Μὲ ἐπανεληγμένα, ἀδιάλειπτα παρακάλια, ἀπτόν-
τη γιὰ τίς ὡς τῶρα ἀποτυχίες, τὸν φέρνει σὲ στενόχω-
ρη θέση. Τὸν στοριμῶχει ψυχολογικά ὡς ἐκεῖ πού δὲν
ὑπάρχει γι' αὐτὸν διέξοδος. Ὁ ἀνδρεῖος «λιγοψυχεῖ».
Χάνει τὸ ἐσωτερικό του σθένος. Σιμᾷ σὲ θάνατο σωστὸ
τὸν φέρνει ἡ λιγοψυχία. Τοῦ λείπει πιά, ἔτσι θαρρεῖ,
κάθε ἔδαφος ἀντίστασης. Ἡ «λεπτοκαμωμένη» γυναίκα
κατορθώνει ὅτι, δὲν στάθηκαν ἱκανοὶ τόσο καὶ τόσοι
γεροδωμένοι Φιλισταῖοι: Νὰ γονατίσει τὸν ἀπαράμιλ-
λο ἥρωα.

Ἀνοίγει λοιπὸν τὸ στόμα του, ἐξουθενωμένος. Καὶ ἀπ' αὐτὸ δὲν ἀναδράζει τώρα τὸ χαίρεκάκο ψέμμα, ἀλλὰ γυμνὴ ἡ ἀλήθεια. Τὴ λέει στὴ Δαλιῶδα. Φαίνεται ὅτι ἡ ἔκφραση τοῦ προσώπου του ἀπέπνεε τόση εἰλικρίνεια, μὲς ἀπὸ τὴ συντριβή, ὥστε τὴν ἔπεισε μονομιᾶς. Καὶ τὴν ἔκανε νὰ θεβαινωθεῖ, ὅτι δὲν χρειαζόταν νὰ προστρέξει στὸ συνηθισμένον τέχνασμα, γιὰ ἀπόδειξη.

«18 Καὶ εἶδε Δαλιδά, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτῇ πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀπέστειλε καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀλλοφύλων, λέγουσα· ἀνάδητε ἔτι τὸ ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ἀπήγγειλέ μοι πᾶσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀνέδωκεν πρὸς αὐτὴν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀνήνεγκαν τὸ ἀργυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν».

Τίποτε δὲν τὴν ἔκανε ν' ἀμφιβάλλει πιά. Χαρούμενη, ἀνυπόμονη νὰ πάρει τὴν ἐπαλήθευση τῆς πεποίθησής της καί, μαζί, τὴν ποθεινὴ ἀμοιβή, στέλνει καί φωνάζει τοὺς σατράπες τῶν Φιλισταίων. Τὸ ἀγγελμα εἶναι εὐφρόσυνο. Ἐλάτε καὶ μὴ ἀκόμη φορὰ, μὴ φορὰ ἀκόμη καὶ μόνη, γιατί μὴ ἀπεκάλυψε ὅτι εἶχε μέσα του. Ἀπὸ τὰ θάθη τοῦ νοῦ του, χάρη στὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ἐπιμονή μου, ἀνέσुरα ἐπὶ τέλους τὸ μαργαριτάρι πὺν περιμένατε. Ἐλάτε νὰ τὸ ἀποθέσω στὰ χέρια σας. Φαντάζομαι ὅτι δὲν μὲ πολυπιστεύετε. Ἐχετε δίκιο. Ὅμως εἶναι γεγονός. Ὁ ἀνίκητος ἔπεσε στὸ δόκανο, ἀνίκητος νὰ σὰς ἀντισταθεῖ.

Μὰ πῶς συνέδῳ αὐτὸ τὸ ἀπρόσπτο; Δὲν ἦταν γ' ἀπορεῖς;

Ἐπρόκειτο γὰρ ἕναν ἄνδρα μὲ τόση ἀγχίνοια. Μὲ πολὺ γυναικίον φρόνημα. Δὲν τοῦ ἔλειπε, τόσο διδασκτική, ὅση πείρα ποὺ εἶχε ἀποκομίσει ἀπὸ παρόμοια περι-

στατικά. Δέν ήταν ή πρώτη φορά πού, σάν στην ιστορία τής παρακοής τών πρωτοπλάστων, ο Διάβολος παρέσυρε τὸ ἄρρεν χρησιμοποιοῦντας τὸ θῆλυ.

Γιατί, Σαμφών, νὰ πέσεις στὰ δίχτυα τής Δαλιδᾶς; Εἶναι κάπως δύσκολο ν' ἀποκριθεῖ κανεὶς σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα. Ἀκόμη μπορεῖ νὰ λάβει ὑπ' ὄψη τὸ ὅτι, πιθανότατα, μπήκε στὴ μέση καὶ ἡ προσευχή, σάν ἀλεξιτήριο. Εἶναι ἀπίθανο ὁ δίκαιος νὰ μὴν ἐπικαλέσθηκε τὴν ἄνωθεν βοήθεια στὴν προσπάθειά του ν' ἀντισταθεῖ στὸν πειρασμό.

Τί εἶδους προσευχή θὰ ἦταν ἐκείνη, μποροῦμε νὰ τὸ φαντασθοῦμε. Ὅχι τόσο ζηλευτή, ἀπὸ πρώτη ὄψη. Ἦταν μιὰ δέηση ὅχι ἀπέναντι στὴ δοκιμασία, ἀλλὰ μέσα στὴ δοκιμασία. Ἐνὰς λόγος ὅχι ἀβίαστος, ὅχι ἐλεύθερος, ὅχι μεσωμένος. Ἀλλὰ μὲ κενά, μὲ λυγίσματα στὴν πικρὴ δεδιόγτητα ὅτι θὰ ἐπακολουθοῦσε ἡ πτώση.

Ἀλλὰ αὐτὸ σήμαινε μήπως ὅτι δὲν θὰ γινόταν εὐπρόσδεκτος ἐκεῖ ψηλά; Τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ δική μας πείρα. Ὅσα λέμε στὸ Θεό, εἶναι πάντοτε τὰ πρέποντα καὶ τὰ ἄμεμπτα ἐνώπιόν του; Καὶ ὅμως, αὐτὰ τὰ ἄπλερα, παραπαίοντα λόγια τὰ ἀκούει. Καὶ ἀνταποκρίνεται στὰ αἰτήματά μας μὲ προθυμία ὅλο συγκατάβαση, πολλὰς φορές. Ἄν δὲν τὰ ἐξεπλήρωσε, στὴν περίπτωση τοῦ Σαμφών, φέρόθηκε ἔτσι γιατί ἐκρίνε ἀλλιῶς. Ἐπρεπε νὰ συμβοῦν ὅσα συνέβηκαν κατόπιν.

Πάντως, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ ἐδῶ, ἂς μὴ μᾶς πιάνει ἡ φοβία ὅτι εἶναι ὀπωσόγηποτε καταδικασμένη σὲ ναυάγιο ἡ προσευχή μας, ἂν ἔχει ἐλλείψεις. «Ἡ καρδιά μας συχνὰ καθεύδει, ληθαργεῖ, κατὰ τὴ διάρκειά τής προσευχῆς. Ὁ ἔξω ἄνθρωπος μιᾶ, ἀλλὰ ὅχι καὶ ὁ ἔσω» (Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης).

Σὲ τί ὀφείλεται ἄρα τὸ ἀνεπιθύμητο αὐτὸ γεγονός; Στὸ ὕλικο μας ἄσος, ἀναμφίβολα. Στὰ χωμάτινα πάθη. Στὶς ροπὲς καὶ τὶς συνθήκες βίου πού τραβοῦν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ. Εἶναι δύσκολο νὰ κρατηθεῖς στὰ φτερά τῆς οὐράνιας στιχομυθίας. Ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος» καὶ πολλὰ ἀπ' ὅσα σὲ ταλαιπωροῦν, δὲν σ' ἀφήνουν.

Σὰν ὁ Σίσυφος τὴν πέτρα του, ἔτσι καὶ ἐμεῖς ὑψώνουμε τὴν καρδιά κάποτε στὸν ἀνέφορο τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ ἔρχεται στιγμή πού ἡ καρδιά μας ξανακυλᾷ κάτω.

Τί πρέπει νὰ κάνεις γιὰ ν' ἀποφύγεις αὐτὰ τὰ γλιστρήματα; Ν' ἀπελπισθεῖς; Ὅχι. Κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα δὲν ξέρει τὴν ἀδυναμία σου, δὲν ἔχει τόση κατανόηση σ' αὐτὸ πού παθαίνεις.

Δὲν μᾶς ἀποπέμπει, ὅπως θὰ εἶχε δίκιο νὰ τὸ κάνει. Μᾶς ἀνέχεται. Μακροθυμεῖ. Τὸ μόνο πού θέλει, εἶναι νὰ ἐπιστρέφουμε σ' Αὐτὴ ἀπ' ὅτι ἄλλο μᾶς ἀποσπᾷ τοὺς λογισμούς. Ν' ἀνανεώνουμε τὴν προσπάθειά γιὰ μιὰ πιὸ συγκεντρωμένη προσευχή. Καὶ αὐτὴ τὴν προσπάθεια, συχνὰ, τὴν εὐλογεῖ καταφάνερα. Τὴν καθιστᾷ ἀπολεσματική.

Ἀρέσκεται ν' ἀκούει καὶ μουσικὴ ἀπὸ φθαρμένα ὄργανα. Τὸ τραγοῦδι δόξα καὶ ἱκεσίας, πού βγαίνει ἀπὸ ψυχικὲς καταστάσεις ὅταν ἡ ψυχὴ βασανίζεται ἀπὸ δεινὰ παθήματα.

Ἔτσι θὰ ἦταν καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Σαμφών τότε. Ἀλλὰ ἂν δὲν ἱκανοποιήθηκε τὸ αἰτήμα τῆς, αἰτία δὲν ἦταν ἡ κακοφωνία τῆς προσευχῆς του. Αἰτία ἦταν ἡ κρίση τοῦ Κυρίου. Πού μὲς ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ πικρὸ «ὄχι», ἐξασφάλισε στὸ τέκνο του μιὰ κατάληξη τόσο θαυμαστή, ὥστε νὰ τὴν ὑμνοῦν οἱ αἰῶνες.

«19 Καὶ ἐκοίμισε Δαλιδᾶ τὸν Σαμφών ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς» καὶ ἐκάλεσεν ἄνδρα καὶ ἐξύρρησε τὰς ἐπτά σειράς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἤρξατο ταπεινῶσαι αὐτὸν καὶ ἀπέστη ἡ ἰσχύς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ».

Μὲ τίς θωπιεῖς καὶ τὸ γλυκομίλημά της, ἡ Δαλιδᾶ ἀποκοιμίζει τὸ δυνατό ἄνδρα στὰ γόνατά της. Ὅλα τὰ γύρω χάνονται γι' αὐτόν, καθὼς βυθίζονται στὰ ἀχνίνα χάη τοῦ ὕπνου. Εἶναι, μ' αὐτὸ τὸ βούλιαγμα, προκαταβολικὰ ἀνυπεράσπιστος σὲ κάθε κακὸ ἀπ' ὅσα τοῦ ὑφαίνουν αὐτοὶ πού δὲν τὸν ἀγαποῦν.

Μπορεῖ, ὅποιος θέλει, νὰ τὸν πλησιάσει ἀθόρυβα, νὰ ὑψώσει πάνω του ἕνα μαχαίρι καὶ νὰ τοῦ τὸ μπήξει κατὰστηθα, στέλνοντάς τον μονοστιγμῆς στὸν αἰώνιο ὕπνο. Ἀλλὰ δὲν τὸ κάνουν. Τοῦ ἐτοιμάζεται ἕνας ἄλλος θάνατος πρὶν ἀπὸ τὸν ὀριστικό. Ἐκεῖνος τῆς ντροπῆς, τοῦ ἐξευτελισμοῦ. Πρὶν σῇσει ἡ πνοή του, θὰ ζήσει ἕνα εἶδος ἐξουθένωσης αὐτοῦ πού ὡς τώρα ἦταν τὸ καύχημά του. Τί θάνατος πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο!

«20 Καὶ εἶπε Δαλιδᾶ: ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμφών. Καὶ ἐξυπνίσθη ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν: ἐξελεύσομαι ὡς ἀπαξ καὶ ἀπαξ καὶ ἐκτιναχθήσομαι καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω ὅτι ὁ Κύριος ἀπέστη ἀπάνωθεν αὐτοῦ».

Πού νὰ φανταζόταν τί τοῦ εἶχε συμβεῖ! Μὲ κοιμένα τὰ μαλλιά, εἶχε χάσει τὴν υπερφυσικὴ του ρώμη. Δὲν ἦταν πιὰ ὁ ἀκατάβλητος ναζίρ. Ὁ δράχος τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ πολεμιστὴς πού κατατρόπωνε, μόνος, χιλιάδες ἐχθρούς. Ἦταν, τώρα, «ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι» (στ' 17).

Σὲ τί ὀφειλόταν αὐτὴ ἡ ἀξιοθρήνητη κατὰπτωση; Στὴν παράβαση ἐνὸς τύπου. Σὰν ναζίρ, ἔπρεπε νὰ διατηρεῖ μακρὰ κόμη. Ὁρος ἀπαραίτητος καὶ γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς τεράστιας σωματικῆς του δύναμης.

Ἀπὸ πρώτη ὄψη, κρίνοντας τὸ πράγμα, δυσκολεύεται κανεὶς νὰ παραδεχθεῖ ὅτι ἔστρεκε τέτοια ἐξάρτηση, ἀνάμεσα στὸν τύπο καὶ τὴν οὐσία. Ἀλλὰ ὁ τύπος, στὴ θρησκεία, ἔχει συνήθως μεγαλύτερη σημασία ἀπ' ὅτι τοῦ ἀποδίδουμε. Καὶ σωστά. Γιατί, ἀνταποκρινόμενος κανεὶς σ' αὐτόν, δείχνει ὅτι σέβεται τὸ Θεῖο. Ἐνεργεῖ δηλαδὴ σύμφωνα μὲ τὸ ἄνωθεν θέλημα. Ἡ πράξη του λοιπὸν ἔχει ἠθικὸ βάρος.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι καὶ τὸ ὅτι, στὶς πρῶτες στιγμὲς μετὰ τὸ αἰφνίδιο ξύπνημά του, ὁ Σαμφών δὲν ἀντιλήφθηκε τὴν ἀφαίρεση τοῦ χαρίσματος πού τὸν κο-

σμοῦσε. Ἦταν ἀκόμη ἀνύποπτος γιὰ τὸ ὅτι τὸ εἶχε στε-
ρηθεῖ. Ἐμελλε δέδαια νὰ τὸ μάθει λίγο κατόπιν, ὅταν
οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἐπιασαν. Ἀλλὰ γιὰ λίγα λεπτά τῆς
ὥρας, ἔμεινε στὴν πλάνη του.

Τὸ γεγονός μᾶς θυμίζει μιὰν ἀλήθεια στὴ ζωὴ μας.
Πολλὲς φορές τυχαίνει νὰ μᾶς λείπει ἡ θεία χάρη,
πάντα ἐξ αἰτίας δικῆς μας, χωρὶς νὰ τὸ υποθέτουμε.
Καὶ τὰ πράγματα, νωρὶς ἢ ἄργά, ἀδιάρρο, νὰ μᾶς
διαφεύδουν.

«21 Καὶ ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἐξέ-
κοψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ» καὶ κατήνεγκαν αὐτὸν εἰς
Γάζαν καὶ ἐπέδωκαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκείαις καὶ ἦν
ἀλήθων ἐν οἴκῳ τοῦ δεσποτηρίου».

Τὸν ἐπιασαν λοιπὸν πολλοὶ μαζί καὶ τὸν ἀκινήτη-
σαν σὰν παιχνιδάκι. Μὲ τὸ ἄχτι τοῦ εἶχαν, τοῦ ξερι-
ρίζωσαν τὰ μάτια. Ἀπὸ χαιρεκακία. Μὰ καὶ γιατί ἴσως
τοὺς ἦταν ἀνυπόφορο οἱ ἀστραπὲς μίσους, ποὺ ἐξέπεμ-
παν ἐκείνη τὰ μάτια. Ποῦ δὲν ἐκλιπαροῦσαν, γιὰ νὰ τὰ
λυπηθεῖ κανεὶς, μὰ ἀπειλοῦσαν. Φόδιζαν. Πτοῦσαν, μὲ
τὴν ἄγρια λάμψη τους.

Ἡ ἀορασία εἶναι δεινὸ κακὸ. Ρίχνει τὸν ἄνθρωπο
στὸ σκοτάδι. Τὸν στερεῖ ἀπ' ὅ,τι ὁμορφο καὶ χρήσιμο
στὴ ζωὴ. Τὸν καθιστᾷ ἀνίκανο νὰ υπερασπίσει τὸν ἑαυ-
τό του ἀπὸ κινδύνους ἁπτοῦς, ποὺ τὸν περιβάλλουν, κα-
ραδοκῶντας σὲ κάθε θῆμα του. Ἐνας ἄλλος, στὴ δική
του θέση, θὰ τοὺς παρέκαμπτε. Ἦ, ἂν ἦταν ἐπιθετι-
κοί, θὰ ἤξερε πῶς νὰ τοὺς ἀντεπιτεθεῖ. Ὁ τυφλὸς δὲν
μπορεῖ νὰ τὰ θγάλει πέρα μαζί τους. Ἀνοίγεται κάτω
ἀπὸ τὸ πέλμα του ἕνας λάνκος ἢ ἕνα δάραθρο; Πέφτει
μέσα. Κάποιος ὑψώνει μαχαίρι ἐναντίον του; Δὲν πα-
ραμεριζεῖ γιὰ νὰ προφυλαχθεῖ καὶ ν' ἀποφύγει τὸ χτύ-
πημα, παίρνοντας δρόμο ἢ ἀφοπλίζοντάς τον.

Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση ὄντας, ὁ Σαμφὼν, ἀπὸ
προσωποποίηση τῆς παντοδυναμίας, θὰ ἦταν προσωπο-
ποίηση τῆς ἐσχάτης ἀνημπορίας. Τὸ κλέος του θὰ πε-
ριαγόταν σὲ καταφρόνηση καὶ ἀτιμία.

Οἱ ἐχθροὶ του ὅμως δὲν τὸν ἀδικοῦσαν ἀπόλυτα.
Κρατοῦσαν καὶ ἕνα εἶδος σαρδόνειας ὑπόληψης στὸ κορ-
μί του. Τοῦ ἀναγνώριζαν τὴν ἱκανότητα νὰ σέρνει
τὴ μυλόπετρα, ὅπου ἄλεθαν τὸ ἄλευρι γιὰ τοὺς φυλα-
κισμένους. Τοῦ τὴν ἀναγνώριζαν καὶ μὲ τὸ ὅτι πέρα-
σαν στὰ χέρια του χάλκινες πέδες.

Μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν πιὰ ὁ παλιὸς Σαμφὼν, ποῦ
ἐπνίξε τὸ λιοντάρι στὰ μπράτσα του. Ποῦ μετέφερε
τὰ δυὸ βαριά θυρόφυλλα τῆς καστρόπορτας στὸ δουνό.
Ποῦ ξέκανε, ὁλομόναχος πολεμώντας τους, χιλιάδες
Φιλισταίους. Ἐξακολουθοῦσε ὅμως νὰ εἶναι ἕνας γερὸς
ἄνδρας. Μὲ φουσκωμένους μυῶνες. Μὲ κρουστή σάρκα.
Μὲ χαλύβδινη θέληση. Ἀς τοῦ ἀπονέμεταν λοιπὸν
κάποια τιμὴ, μὲ τὴν παραδοχὴ ὅλων αὐτῶν τῶν ἰδιο-
τήτων. Τιμὴ, ποῦ εἶχε τὸ λόγο τῆς. Γιατί θὰ υπεγράμ-
μιζε τὸ κατάντημά του. Θὰ ἦταν ἕνας φόρος παραπάνω.

«22 Καὶ ἤρξατο θρῖξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ βλαστά-
νειν, καθὼς ἐξυρῆσατο».

Ἀλλὰ, στὸ μεταξύ, ἐκτὸς τῶν ὁμοφύλων του, ποῦ
δὲν εἶχαν κανένα τρόπο νὰ τοῦ συμπαρασταθοῦν, νὰ
τὸν δοθηθῇ, ὑπῆρχε κάποιος ποῦ τὸν συμπονοῦσε
καὶ ἦταν σὲ θέση νὰ τὸν θγάλει ἀπὸ τὴν ἀνικανότητά
του. Ὁ χρόνος. Εἶναι ὁ πιὸ ἀθόρυβος, μὰ καὶ ὁ πιὸ
ἀποτελεσματικὸς σύμμαχος τῶν ἀδικημένων. Κυλᾷ ἄρ-
γά, ἀνεπαίσθητα, ἀμείλικτα γιὰ τοὺς κακοὺς. Διαμορ-
φώνει ἐγκαιροφλεγεῖς καταστάσεις, ἀντίθετες ἐκείνων
ποῦ φαίνονταν ἤδη ἀποκρυσταλλωμένες. Εἶναι ἡ «ἐξ
οὐρανοῦ ἀνίκητος πρόνοια» (Γ' Μαρκ. δ' 21). Ἡ μαλ-
λον τὸ ὄχημά της.

Μεγαλώνοντας μὲ τὴν πάροδο τῶν ἡμερῶν τὰ μαλ-
λιά, ξανάφεραν στὸ Σαμφὼν τὴν παλιά του δύναμη.
Πύκνωνε ἡ δοστρυχωτὴ κόμη του, ξαναεμφανίζονταν
οἱ ἐπτὰ πλεξίδες τῆς. Ὁ τύπος, αὐτὴ τὴ φορά ἀπὸ τὴ
φύση, ἐκπληρωνόταν. Καὶ ἡ μεγάλη δύναμη ξανατό-
νωνε τὸ νεανικὸ κορμί. Σιγὰ - σιγὰ, ἀλλὰ ἀρκετὰ ὥστε
νὰ νιώθει αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ ὁ Σαμφὼν. Ἐνῶ οἱ Φιλι-
σταῖοι γύρω του οὔτε ποῦ ἐπαίρναν εἰδηση.

«23 Καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων συνήχθησαν
θυσιάσαι θυσίᾳ μέγα τῷ Δαγῶν θεῷ αὐτῶν καὶ
εὐφρανθῆναι καὶ εἶπαν· ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ἡμῶν
τὸν Σαμφὼν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν. 24 Καὶ εἶδον αὐτὸν ὁ
λαὸς καὶ ὤμνησαν τὸν θεὸν αὐτῶν, ὅτι παρέδωκεν ὁ
θεὸς ἡμῶν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν, τὸν ἐρη-
μοῦντα τὴν γῆν ἡμῶν καὶ ὃς ἐπλήθυνε τοὺς τραυμα-
τίας ἡμῶν».

Οἱ Φιλισταῖοι λάτρευαν, ἔχοντάς τον σὲ μεγάλη
περιωπῇ, ἕνα θεὸ ποῦ εἶχαν βρεῖ στὸν τόπο ἐκεῖνο. Τὸν
ἀγροτικὸ θεὸ Δαγῶν.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει κατορθώσει ἀκόμη νὰ ρίξει
φῶς στὴν ἔννοια τοῦ ὀνόματός του. Φαίνεται ὅτι ἡ λα-
τρεία του ξεκίνησε ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτη, ὅπου
προσκυνοῦσαν τὸ εἶδωλό του ἀπὸ τὸν 8' αἰῶνα π.Χ.
Μὴ ἐπιγραφή ποῦ ἀποδίδεται στὸ βασίλειο Σαργῶν,
γύρω στὸ 2300 π.Χ., κάνει μνεῖα τοῦ Δαγῶν.

Γιὰ τοὺς Φιλισταίους, αὐτὸς ὁ θεὸς ἦταν σωστὸ ἐ-

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱερα-
ποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἑθνη»

* πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεροποστολικὸ
ἔργο ποῦ ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὁρθόδοξη Ἐκ-
κλησία,

* περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο
ἀσκεῖται ἡ ἱεροποστολή.

«Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομη-
τὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρο-
μὴ τους (200 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος «Πάντα τὰ Ἑθνη», Ἰω. Γενναδίου
14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

θνικό καύχημα. Τὸν θεωροῦσαν ὄχι μόνο προστάτη τῆς γεωργίας, ποὺ ἦταν ἡ κύρια ιδιότητά του, ἀλλὰ καὶ πηγὴ τῆς πολεμικῆς τους δύναμης. Μὲ τίς τιμές ποὺ τοῦ ἀπέδιναν, ἐπικαλοῦνταν καὶ τὴν κραταιὴν συμ-
μαχίαν του. "Ἦταν γι' αὐτοὺς τὸ ἐχέγγυο τῆς ἀκμῆς τους σὲ κάθε τομέα. "Ἐτσι, ναοὶ του περίοπτοι στόλι-
ζαν τίς μεγάλες πόλεις, ὅπως τὴ Γάζα, τὴν "Αζωτο καὶ ἄλλες.

"Όταν ὁ ἀρχιερέας Ἰωνάθαν ἀντιμαχόταν τοὺς "Ελ-
ληνες κατακτητὲς τῆς Ἀγίας Γῆς, ὁ Δαγὼν ἐξακο-
λουθοῦσε νὰ μεσουρανεῖ στὸ λατρευτικὸ στερέωμα τῶν
ἐθνικῶν. Μετὰ ἀπὸ μιὰν ἡττα τους, λέει ἡ Βίβλος, «ἐ-
φυγον εἰς "Αζωτον καὶ εἰσῆλθον εἰς Βηθδαγὼν (οἶκο
τοῦ Δαγῶν) τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. Καὶ ἐνε-
πύρισεν (ἐκάψεν) Ἰωνάθαν τὴν "Αζωτον καὶ τὰς πό-
λεις τὰς κύκλῳ αὐτῆς καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα (λάφυρα)
αὐτῶν καὶ τὸ ἱερὸν Δαγῶν καὶ τοὺς συμφυγόντας εἰς
αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρὶ» (Α' Μακκ. ι' 83,84). Δὲν μπό-
ρεσε τότε νὰ σώσει τοὺς πιστοὺς του τὸ ἄψυχο ἀπεί-
κασμα.

Εἶχε ἤδη ντροπιασθεῖ στὸν ἴδιο τόπο καὶ μάλιστα
σὲ ὅρα θριάμβου τῶν Φιλισταίων. Ἐπесе, ὅταν ἔφεραν
στὸ νὰό του τῆς "Αζώτου τὴν κιθωτὸ τῆς διαθήκης
(Α' Βασ. ε' 1-7).

Τὴ χαρὰ τῶν ἀρχόντων του γιὰ τὴ σύλληψη καὶ
τὴν ἐξουθένωση τοῦ Σαμφὼν συμμεριρίζεται καὶ ὁ λαός.
Ἐσπᾶ σὲ ὕμνητικές ἰαχές πρὸς τὸ Δαγῶν. Αὐτὸς ἦταν
πού, καθὼς πίστευαν ἀκράδαντα, τὸν εἶχε ἔτσι σκληρὰ
ταπεινώσει. Καιρὸς ἦταν νὰ ἐπέμβει.

Λοιπὸν τοῦ ἄξιζε κάθε δοξολογία, κάθε αἶνος. Ποῦ
ἄλλοῦ ἀπὸ τὸ νὰό του θὰ ἔπρεπε νὰ γιορτασθεῖ τὸ παν-
ευφρόσυνο γεγονός;

Θὰ ἦταν, πὶο πολὺ ἀπὸ μιὰ λειτουργικὴ σύναξη,
ἓνα ξέφρενο πανηγύρι. Ἐνα λαϊκὸ ξεφάντωμα. Ἀξιω-
ματοῦχοι τῆς πολιτείας καὶ ἀνώνυμος ὄχλος θὰ μετεί-
χαν σ' αὐτὸ καὶ θὰ γίνονταν ἓνα.

Τὸ γεγονός ἄξιζε τέτοιο ἑορτασμὸ. Ὁ ἴδιος ὁ θεὸς
τους τὸν ἤθελε ἔτσι. Προτιμοῦσε, —ποιὸς εἶχε ἀμφι-
βολία;— τὴν ἀκρατὴ εὐθυμία ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς λα-
τρευτικοὺς τύπους. Οἱ Φιλισταῖοι, χάρη σ' ἐκείνη τὴν
πονηρὴ γυναικα, εἶχαν θγάλει ἓνα μεγάλο πλάκωμα
ἀπὸ τὰ στήθη τους. Τὸ βραχνὰ ποὺ ἀποτελοῦσε γι' αὐ-
τούς, τόσο καιρὸ τώρα, ὁ Σαμφὼν. Πῶς νὰ μὴν ξεδώ-
σουν λοιπὸν; Πῶς νὰ μὴν ἐκδηλώσουν, ἀφήνοντας κατὰ
μέρος κάθε αὐτοσυγκράτηση, τὴ χαρὰ ποὺ τοὺς δονοῦ-
σε σύγχορμους;

Ἡ ἀλήθεια, γράφει κάπου ὁ Πάμπλο Νερούδα, εἶ-
ναι σκληρὴ ὡς τὸ ὄνι. Καὶ τὸ χῶμα ποὺ αὐτὸ τὸ ὄνι
διασχίζει, τί ἄλλο μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἐγὼ μας
ποὺ θέλει νὰ τὴν ἀρνεῖται;

Ἀπὸ τὰ δυὸ εἶδη ἀλήθειας, τίς μεταφυσικὲς ἔν-
νοιες καὶ ἐκεῖνο τῶν περιστατικῶν ποὺ ἀπτοποιοῦν ὅ,τι
λέμε ἀνάγκη, στὴν περίπτωσή τοῦ Σαμφὼν δλέπουμε
ὡς τέτοια σκληρὴ πραγματικότητά τὸ δεύτερο. Ὁ τρο-
χὸς γύρισε καὶ ἦλθαν τὰ ἄνω κάτω καὶ τὰ κάτω ἄνω.

Τώρα, ὁ ἡρωϊκὸς Κριτὴς τοῦ Ἰσραὴλ δὲν εἶναι πιά σὲ
θέσση νὰ ταλανίζει καὶ νὰ ταπεινώνει τοὺς Φιλισταίους.
Βρίσκεται, οἰκτρὸ ἄθυρμα, στὰ χέρια τους. Χωρὶς καμ-
μιὰ δυνατότητα νὰ τοὺς ἀντισταθεῖ ἀποτελεσματικά. Νὰ
ξεφύγει τίς βουλές τους. Καί, πολὺ λιγότερο, νὰ τοὺς
ἐκδικηθεῖ.

Σὰν τὴν τρυφερὴ γῆ, ἡ διάθεσή του νὰ μὴν παρα-
δεχθεῖ ὅ,τι τοῦ συμβαίνει, κόβεται ἀπὸ τὸ πάθημά του,
ἀναμερίζει σὰν νερὸ στὴν ἀντίθετη φορὰ τῶν πραγμά-
των. Ἄν καὶ τὸ πείσμα τοῦ ἀκρατοῦ ἰδεολόγου, τοῦ
ἀνένδοτου πατριώτη, δὲν τὸν ἀφήνει νὰ ὁμολογήσει τὸ
ἥττημά του, στὸ θάθος τοῦ εἶναι του, τὸ παραδέχεται.

Οἱ ἐξαλλες ἰαχές τοῦ πλήθους καὶ οἱ χαιρέκακες
ὄψεις τῶν ἀρχόντων, ὅπως τίς φαντάζεται, καθὼς δὲν
ἔχει μάτια, τοῦ εἶναι ἀνυπόφορες.

Ἄλλὰ σφίγγει τὰ δόντια, κρατώντας ἀνάμεσά τους
τὴ θεβαιότητα ὅ,τι, στὸ τέλος, δὲν θὰ δικαιωθοῦν οἱ
ἐχθροί. Κάτι θὰ γίνη, ποὺ θ' ἀποδεχθεῖ συντριπτικὸ
γι' αὐτούς. "Ὡς τώρα, μάταια ὁ Θεὸς τοῦ στεκόταν στὸ
πλευρὸ; Γιὰ νὰ καταλήξει ὁ θρίαμβος, τόσο ἐκθαμβω-
τικὸς, σὲ παταγώδη ἀποτυχία;

Μπορεῖ ὁ ἴδιος νὰ ἔφταιξε μὲ τὴν ἐπιπολαιότητα
ποὺ ἔδειξε μπροστὰ στὰ ὁρόχια ἐκείνης τῆς θυγατέρας
τῆς Εὐας. Ἄλλά...

Ναί, καμμιὰ ἀμφιβολία, ὁ Κύριος ὑψώνει τὰ τρό-
παιά του, μὲ ὕλιν ὄχι μόνο τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ,
ἀλλὰ καὶ τίς λιποψυχίες καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν δικῶν
του. «Ἡ δύναμις αὐτοῦ, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β'
Κορ. ιστ' 9). Ἀναπληρώνοντας αὐτὰ τὰ κενὰ ἡ ἴδια.
Ἡ οἰκονομία τῆς σωτηρίας μας, τὸ μαρτυροῦν ἡ Βί-
βλος καὶ ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἓνα ἀμάλγα-
μα ἀπὸ χρυσάφι καὶ κόπρο. Τὸ θεανδρικό στοιχεῖο
δὲν τῆς λείπει.

Στὴ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ Κριτῆ, ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο πα-
ράγοντα προσφέρθηκε καὶ ὕλιν ἀποκαρδιωτικὸ. Τόσο,
ποὺ τὸν ἀπέκλεισε ἀπὸ τὴ χορεία ὅσων δικαίων τῆς
Παλαιᾶς Διαθήκης λάμπουν στὸ ἑορτολογικὸ στερέω-
μα. Τὸ ὄνομά του, ἀπὸ τὰ πὶο λαμπρὰ στὴν παγκόσμια
Ἱστορία τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ἀγώνων, ἀπου-
σιάζει ἐδῶ. Ὅμως δὲν παύει νὰ σελαγίζει σὰν ὄνομα
φυγῆς ποὺ ἀγαποῦσε περίπαθα τὸ Θεό της καὶ τόσο
δασανίσθηκε γιὰ νὰ τοῦ δείχνει τὴν ἀγάπη της. Καί
γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἐκτὸς ἄλλων, μνημονεύεται στὴ γρα-
πτὴ Ἀποκάλυψη. Καὶ μάλιστα μὲ τόσες λεπτομέρειες
τοῦ θείου της ἐδῶ στὴ γῆ.

(Συνεχίζεται)

ΜΟΛΙΣ ΕΚΤΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

- Ἀρχιμ. Νικολάου Πρωτοπαπᾶ,
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΕΝΑ ΝΕΟ, σ. 48
- Εὐαγγέλου Π. Λέκκου,
ΓΑΜΟΣ, ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΑΓΑΠΗΣ, σ. 32

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

«Γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χρόνου».

ΤΡΑΓΙΚΟΣ εἶναι ὁ θυμὸς τῆς ζωῆς μας. Μὴ μᾶς ἐξαπατᾷ ἡ ἐπιφάνεια. Μὴ μᾶς θαμπώνουν τὰ «φῶτα» τοῦ πολυμήτητου πολιτισμοῦ, ἡ «προόδος» καὶ ἡ «εὐημερία». Εἶναι ὅλα —ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον— κατ' εὐφημιισμόν. Στὰ βάθη τῶν ψυχῶν χαίνει τραγικὰ τὸ κενό.

Διπλὴ ἡ διάσπαση καὶ ἀπομάκρυνση: τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον (τὸ δεύτερο, ἀποτέλεσμα τοῦ πρώτου). Προβλεπεται γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς ἀντινομίες τῆς ἀποστατημένης ἐποχῆς μας: οἱ ἐπιστημονικὲς πρόοδοι καὶ τεχνικὲς ἐφευρέσεις, ἐνῶ ἔχουν συντάμει τὶς ἀποστάσεις στὸν ὕλικὸ χῶρο, ἀντίθετα στὸν ἠθικὸ ἔχουν διευρύνει τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν ψυχῶν...

Ἀνάβλυσμα τῆς ψυχῆς μας ἄς εἶναι ἡ εὐχή —ὄχι τυπικὴ— «γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χρόνου»: Νὰ ῥθει ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ στὸν κόσμο μας. Καὶ προπαντὸς ἡ εἰρήνη. Αὕτῃ ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεση ὅλων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι τὸ ἀκοίμητο ροσιάλγημα τῶν γενεῶν: ἡ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. Γιὰ νὰ πάψει ἐπιτέλους νὰ μᾶς πιέζει ἡ τραγικότητα τοῦ σήμερα καὶ ἡ ἀβεβαιότητα τοῦ αὔριο.

12 Ἰανουαρίου, 12 χρόνια.

ΑΥΤΟΣ ὁ Ἰανουάριος εἶναι μῆρας ἰδιαιτέρας χαρᾶς γιὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν Κυριακὴν, 12 τοῦ μηνός, συμπληρώθηκαν δώδεκα χρόνια ἀφ' οἷον ὁ Μακαριώτατος κ. Σεραφεὶμ ἀναδείχθηκε οἰακοσιτόμος τῆς Ἑλληνικῆς νηός.

Τὸ περιοδικὸ διερχομένου τὰ αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ νίκης ἀγάπης τοῦ ποιμνίου πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα, εὐχεται ταπεινὰ ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τὸν διατηρεῖ «σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καὶ δοξοδομοῦντα τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας».

Τὰ δύο πρόσωπα τοῦ Ἰανουῦ.

ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ παριστάνανε τὸν πρώτον μῆνα μὲ τὴν ζωγραφιὰ τοῦ Ἰανουῦ πού εἶχε δύο πρόσωπα, ὅπου ἦταν γυρισμένα ἀπὸ τὶς δύο μεριές, (καὶ ἀπ' αὐτὸ, τὸν θάλανε Ἰανουάριον). Τὸ ἓνα πρόσωπο πού παρίστανε τὸν περασμένο χρόνον ἦταν γερασμένο, καὶ ἡ ἄλλη πού παρίστανε τὸν καινούργιον χρόνον ἦταν νεαρό. Οἱ πὺ πολλοὶ πού μιλάνε γιὰ τὴν πρωτοχρονίαν, σὰς δείχνουν τὸ νεαρὸ πρόσωπο. Ἐγὼ σὰς δεί-

χνω τὸ γέροντο! Δὲν τὸ κάνω γιὰ νὰ σὰς κακοκαρδίσω, ἀλλὰ γιὰ νὰ πιστεύω πὺς ὁ ἄνθρωπος πού δὲν ξεγελιέται, ἀλλὰ πού βλέπει τὴν ἀδυναμία του καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, εἶναι κερδισμένος, εἰτιδὴ γίνεται πὺς χριστιανός, δὲν παραδίνεται σὶς ἡδονὰς πού χαλᾶνε τὴν ψυχὴν του, λιγοσιεύει τὸν ἐγωισμό του, συμπονᾷ τοὺς δυστυχημένους, ταπεινώνεται, συντρίβεται, ἀποζητᾷ προσοσίαν καὶ ἀπλώνει τὰ χέρια του σὶν Χριστὸ πού εἶναι ὁ Ἀφθαρτος, πού δίνει τὴν ἀφθαρσίαν, (Α' Τιμοθ. α' 17), ὁ Βράχος (Α' Κορ. ι' 4), ὁ Πρωτός καὶ ὁ Ἐσχάτος (Ἀποκ. β' 8), ὁ Ρυόμενος (Ρωμ. ια' 26) χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας (Ἐβρ. ιγ' 8)...

(Φώτῃ Κόντογλου, «Εὐλογημένο καταφύγιον», σελ. 251).

Λίγο στᾶρι καὶ λίγα ἀνθοπέταλα.

ΠΡὶν εἴκοσι χρόνια δύο χρυσὰ χέρια ἔπαιφαν νὰ ὑψώνονται ἱκετευτικὰ στὸν οὐρανὸ καὶ εἶτε μὲ τὸ χρωστήρα, εἶτε μὲ τὴ μελάνῃ νὰ ὑμνοῦν τὸ Θεὸ καὶ νὰ θεραπεύουν τὸν ἄνθρωπον. Πρὶν εἴκοσι χρόνια δύο καθάρια μάτια ἔπαιφαν ν' ἀντικρίζουν τὸν πῆλιον κόσμον μας. Μιὰ εὐδαρὸς γλῶσσα ἔπαυε νὰ ὑπερασπίζεται τὴν Παράδοσιν τοῦ Γένους. Πρὶν εἴκοσι χρόνια ἓνας ξάστερος νοῦς ἔπαυε νὰ συλλαμβάνει τὴν πεμπτοσύνην τοῦ «καλοῦ ἀγαθοῦ» καὶ νὰ τὴ διερχομένη. Μιὰ ἑλληνορθόδοξη, μιὰ ζεστή, μιὰ μεγάλη καρδιά ἔπαυε νὰ δουλεύει.

Πρὶν εἴκοσι χρόνια ἀπέβισε ὁ πρωτομάστορας Φώτῃ Κόντογλου, ὁ Κυδωνιεύς.

Μπροστὰ σὺ φέρετρό του ἔκλαψαν ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ἡ Ρωμιοσύνη.

Αὐτὲς οἱ «ἐλάχιστες» γραμμὲς χαράσσονται ἀφ' ἑνὸς γιὰ τὴν ἐπέτειον τῆς κοίμησός του, ἀφ' ἑτέρου γιὰ τὴν τέτοια ἐποχὴ γιόρταζε σεμνὰ —ἑλληνορθόδοξα— τὰ ὀνομαστήριά του. Ἀς θεωρηθοῦν σὰν λίγο στᾶρι καὶ λίγα ἀνθοπέταλα σὺ κιόουρι του. Κι ἄς εὐχηθοῦμε νὰ γίνουν —μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ— πὺς «Ρωμηοὶ» οἱ Ἕλληνες καὶ πὺς Ὁρθόδοξοι. Ἀσφαλῆστα θ' ἀναπαύεται ἔτοι ἡ μακάρια ψυχὴ του.

Στὰ πατ(θ)ήματα τοῦ Ἰωῷ.

ΠΡὶν λίγο καιρὸ, συμπληρώθηκε χρόνος ἀφ' οἷον ἄλλος ἓνας μέγας τῶν ἑλληνορθόδοξων Γραμμάτων καὶ θιασώτης τῆς Παραδόσεως ἄφησε τὴν τε-

λευταία του πνοή. Ὁ Βασίλης Μουστάκης —ἐπιστήθιος φίλος καὶ στενὸς συνεργάτης τοῦ Φώτη Κόντογλου— ἔκλεισε τὰ μάτια στὰ χέρια τῆς συζύγου του πὸν τοῦ παρασιτάθηκε ὅλο τὸ διάστημα τῆς δοκιμασίας του στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου. Ἐφυγε ἀδόρυβα, ἔτσι ὅπως καὶ ἔζησε. Ὅπως σεμνὸς Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν περιφρόνησε καὶ τὸ χοῦμα καὶ τὴ δόξα. Ὑπόδειγμα ταπεινοφροσύνης, πραότητος, μακροθυμίας, ἀγάπης, ἀπλότητος, ἀνθρωπιάς, ὑπομονῆς. Ταυτιζόταν ἰδανικὰ μὲ τὸν πολὺαθλο Ἰὼδ —τὸ ἔλεγε συχνὰ αὐτὸ— πὸν ἰδιαίτερα ἀγαποῦσε.

Τὸ ὑπέροχο συγγραφικὸ ἔργο του ἀπόμεινε εὐλογημένη παρακαταθήκη στοὺς μεταγενέστερους.

Στὴ στήλη τῶν «Ἐπικαίρων», τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ἐπὶ χρόνια ἐμπνευσμένος συντάκτης, ἄφησε δυσαναπλήρωτο κενὸ μὲ τὴν κοίμησή του. Ὅλοι ὅσοι εὐτύχησαν νὰ συνεργαστοῦν καὶ νὰ μαθητεύσουν κοντὰ του θὰ τὸν θυμοῦνται μὲ σεβασμὸ καὶ ἐδγνωμοσύνη.

«Ἀν Βασίλης» εἰς - ἀγόμενος...

Α Η ΒΑΣΙΛΗΣ - σιὰρ. Σ' ἔντυπο τῶν ἡμερῶν, γυμνὴ κοπέλα μὲ «ἀγιοθαυιάτικο» σκοῦφο καὶ μανδύα πού... ἀποκάλυπτε μᾶλλον παρὰ κάλυπτε, φιγούραριζε πανευτυχῆς. Κάπου ἄλλου, «ὁ ἦν Βασίλης» ταυτισμένος μὲ δημοφιλέστατο ἥρωα παιδικῶν εἰκονογραφημένων. Δεξιὰ - ἀριστερὰ σὰν εὐτραφῆς καὶ «κοιτσονάτος» γεωκτῆμονας, μὲ τὴ σύζυγό του καὶ τὶς ὑποχρεώσεις του. Ἀκόμα, τὸν ἐμφάνισαν μαζὺ μὲ φιλήδονες καλλονές —μὲ ἀδαμιαία περιβολή— ν' ἀνταλλάσει φιλοφρονησεις...

Σ' ὅλους εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ δικός μας, ὁ πραγματικὸς Ἅγιος Βασίλειος, νεότατος ἐγκατέλειπε τὰ ἐγκόσμια (μόλις 49 - 50 ἐτῶν) κάτωχρος καὶ πελιδνός, μαραμένος ἀπὸ σοβαρὲς ἀσθένειες. Οἱ συναξαριστὲς μᾶς πληροφοροῦν πὼς ἦταν ξερακιανός, λιπόσαρκος, μελαχρινός, χλωμός καὶ μὲ ρυτίδες. Εἶναι ἀπὸ τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἀσκητικὸς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Κι ἐμεῖς οἱ «πολιτισμένοι», οἱ λάτρεις ξένων προτύπων καὶ θιασῶτες τῶν προϊόντων εἰσαγωγῆς (στὸ προκείμενο ἐννοοῦμε τὰ εἰσαγόμενα «πνευματικά»), σπεύδουμε νὰ θυθίσουμε τό... εἰσαγόμενο ἐγχειρίδιο στὴν πλάτη τῆς ἐλληνορθόδοξης Παράδοσης γιὰ νὰ ὑπακούσουμε στὸ σурμὸ τῶν ξενόφερτων καταναλωτικῶν ἐπιταγῶν πὸν «θέλουν» τὸν σὺβανοφάντορα, ροδαλὸ προγαστορα μὲ χυδαῖες προεκτάσεις.

Τὸ μόνο πὸν σεβαστήκαμε εἶναι ἡ ἀγάπη του γιὰ τὸ συνάνθρωπο καὶ τὴν ἐρμηνεύσαμε μὲ τὴν προσφορὰ δώρων στὸν παιδόκοσμο. Ἀλλὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἄς προσέξουν ὅσοι γιὰ ἐμπορικὸς λόγους «πυλῶνται» - Βασίληδες, νὰ μὴ ἀσχημονοῦν καὶ νὰ μὴ καπιλίζουν, γιατί τὸ θέαμα εἶναι θλιβερὸ καὶ δυσσεβές.

Γιατί ὁ διασυρμός;

Ὁ κώδικας τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς.

Τ Ο ΜΗΝΑ διανύουμε τῶν Πατέρων. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐπικεφαλῆς —χρονικὰ— τῆς οεπιτῆς χορείας. Μαζὶ ὁ Σίλβειστος πάπας Ρώμης, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Ἀντώνιος ὁ Μέγας, Ἀθανάσιος καὶ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Μάξιμος Ὁμολογητῆς, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Εὐφραίμ ὁ Σύρος κ.ά. Ἰερὲς φουσιογνωμίες πὸν στέκονται ὑπερεποχικὰ στὸ πλευρὸ τῆς σπαταγμένης ἀνθρωπότητας.

Τὸ μνημειῶδες συγγραφικὸ ἔργο τους, ἰδιαίτερα στὴν ὀριακὴ ἐποχὴ μας, πρέπει νὰ τὸ νιώσουμε καταπῆρξο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Θὰ δοῦμε ἐκεῖ ἐπικαιρές ἀπαντήσεις στὰ βασανιστικά, πολλὰς φορὲς, ἐρωτηματικά μας. Μέσα στὶς μοναδικὲς σελίδες τους θὰ συναντήσουμε τὸν κώδικα τῆς πραγματικῆς εὐτυχισμένης ζωῆς.

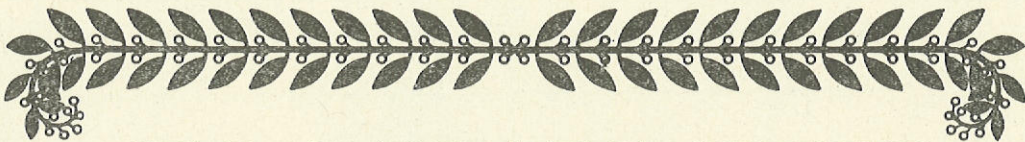
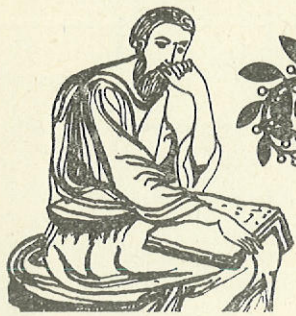
Ἀπὸ σήμερα γιὰ τὸ αὐριο.

Θ Α ΤΙΜΗΣΟΥΜΕ καὶ φέτος «τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος». Τοὺς προστάτες τῆς Παιδείας καὶ τῶν Γραμμάτων. Θὰ ὑποκλιθοῦμε στοὺς ἐπιφανεῖς Ἱεράρχες καὶ Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους Βασίλειο, Γρηγόριο, Χρυσόστομο. Ἐπίλεκτα μέλη τῆς πνευματικῆς ἀριστοκρατίας τῆς ἀνθρωπότητας. Οἱ γενεὲς γονατίζουν εὐλαδικὰ στὴ μνήμη τους. Ὑπῆρξε ἐποχὴ —οἱ αἰῶνες τῆς μαύρης δουλείας— ὅποτε ἡ μνήμη τους ἦταν τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐθνικῇ Ἑορτῇ. Τοὺς τιμοῦμε καὶ σήμερα, ὅσοτε' ἀπὸ 16 ὀλόκληρους αἰῶνες. Ἰδιαίτερα τοὺς τιμᾷ ὁ ἐκπαιδευτικὸς καὶ ὁ μαθητικὸς κόσμος ὡς πρότυπα δασκάλων φωτεινὰ καὶ αἰώνια.

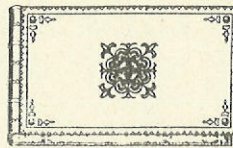
Ἄς εὐχηθοῦμε, ἡ ἐθνικὴ μας Παιδεία νὰ ἔχει σταθερὴ τὴν ἀναφορὰ της στὸ ἱερὸ τριπρόσωπο καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὸ γιὰ χάρι τοῦ σήμερα καὶ —πολὺ περισσότερο— τοῦ αὐριο τοῦ ἔθνους μας.

31.507.600 δευτερόλεπτα!

Κ ΑΘΩΣ ξεκινᾷ τὸ 1986, ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ 31.507.600 δευτερόλεπτα —στιγμές, μὲ τὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς ἔχει συνυφασμένη ἀδιάσπαστα τὴ ζωὴ μας. Οἱ στιγμὲς αὐτὲς ἐρχονται ἀπ' τὴν αἰωνιότητα καὶ σ' αὐτὴν κατευθύνονται. Προσεγγίζουν τὸ πεπερασμένο στὸ ἄπειρο, περνώντας ἀπὸ τὸ ἐφήμερο στὸ ἀθάνατο. Διαβατάρικα πουλιά, φεύγουν δίχως ἐπιστροφὴ. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνατολῆς τοῦ καινούργιου χρόνου, ἄς μελετήσουμε προσωπικὰ τί εἶπε ὁ σοφὸς «καὶ αὐτὴ ἡ αἰωνιότης δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἀπώλειαν τῶν στιγμῶν. Μιὰ μόνο στιγμή στὸν ὕλικό μας κόσμο —ἄς μὴ τὸ ξεχνοῦμε— εἶναι ὑπεραρκετὴ γιὰ νὰ ἐξαγοράσει τὴν αἰωνιότητα. Ὁ χρόνος εἶναι τὸ ὑφάδι τῆς ζωῆς. Ἡ κάθε στιγμή τοῦ νέου ἔτους εἶναι τὸ μουσικὸ ὄργανο καὶ μετὶ οἱ καλλιτέχνες. Ἀλλήμονο ἂν μείνουμε ἀδαεῖς στὰ μυστικά τῆς Ἀρμονίας τῆς Ζωῆς. Δὲν θ' ἀναδυθεῖ καμιά θεσπέσια μελωδία...

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἐπισκόπου Διονυσίου Κ. Κυράτσου, Μητροπολίτου Δράμας, «ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑ ἄρθρα στίς ἐφημερίδες (Δράμα 1985, σ. 528). — «ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ἄρθρα στίς ἐφημερίδες» (Δράμα 1986, σ. 502).

Μόνον ὅποιος κρατήσει στά χέρια του καί ἀπλῶς φυλλομετρήσει τοὺς δύο ὁγκώδεις τόμους (σύνολο 1030 σελίδες), πού ἐντελῶς πρόσφατα τέθηκαν σέ κυκλοφορία ἀπὸ τὸν δξυγράφο κάλαμο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου, μπορεῖ —ἐκτὸς τῶν ἄλλων— νὰ ἐκτιμήσει καί κάτι πού συνήθως παρέρχεται ἀπαράτηρητο: Ὅτι δηλ. ἡ προσφορά τοῦ γραπτοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, κι ὅταν ἀκόμη γίνεται μέσῳ μιᾶς μικρῆς «στήλης» σέ ἐπαρχιακὴ ἐφημερίδα, μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἕνα σύνολο ἐντυπωσιακό. Ἀκριβῶς ὅπως οἱ κόκκοι τοῦ σίτου συναζόμενοι γεμίζουν σάκους καί ἀποθήκες ὁλόκληρες...

Αὐτὴ τὴν ἐντύπωση δίδουν καί οἱ δύο τόμοι μὲ τὰ Κυριακάτικα ἄρθρα τοῦ Σεβ. συγγραφέως στὸν ἡμερήσιο Τύπο τῆς Δράμας (ἀπὸ τὸ 1974 ὡς τὸ 1981). Ἡ συλλογὴ τῶν ἁρθρῶν δὲν ἀποτελεῖ ἕνα Κυριακοδρόμιο μὲ τὴ συνηθισμένη τοῦ ὅρου ἐννοια, οὔτε πλήρη ἀνάλυση ἀγιογραφικῶν περικοπῶν. Ὅπως σημειώνει στὸν Πρόλογο ὁ Σεβασμιώτατος, «Μὲ ἀφορμὴ κάποιο χωρίο, ἕνα θαῦμα, μιὰ παραβολή, ἀναπτύσσεται ἐν συντομίᾳ ὁ λόγος: πάντοτε χριστοκεντρικός, ἐκκλησιολογικός, πατερικός, νηπτικός, λόγος μετανοίας καί ἐπιστροφῆς, λόγος ἐλπίδος, σταυρώσιμος καί ἀναστασιμὸς».

Στά θετικά, ὅπωςδὴποτε, στοιχεῖα τῆς ἐκδόσεως σημειώνουμε τὴ συντομία πού διακρίνει τὰ ἄρθρα χωρὶς νὰ ἀποβαίνει σέ θάρος τῆς πληρότητας· τὴν ἀπλότητα μὲ τὴν ὁποία προσφέρουν

ταί καί οἱ βαθύτερες ἐννοίες, ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι κατανοητὲς ἀπ' ὅλους· τὴν ὁμορφίαν, καθαρὴ καί ρέουσα γλώσσα, πού χαίρεσαι νὰ τὴ διαβάσεις· τὴν ἀπίστευτα μεγάλη ποικιλία τῶν θεμάτων πού ἀναπτύσσουν, χωρὶς ἐντοῦτοις νὰ παρατηροῦνται ἐπαναλήψεις· τὴν καλαίσθητη ἐκτύπωση καί βιβλιοδεσία καθὼς καί τὰ εὐανάγνωστα τυπογραφικὰ στοιχεῖα, τὴν ἀνετη σελιδοποίηση καί τὸν πλοῦτο τῶν κοσμημάτων στά «τελειώματα» πολλῶν σελίδων.

Ἀδίστακτα θὰ τὸ συνιστοῦσαμε ὡς πολὺ χρήσιμο βοήθημα καθενὸς πού ἀσχολεῖται μὲ τὸ θεῖο κήρυγμα, τὴν κατήχηση παιδῶν καί νέων, τὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν καί τὴ σύνταξη ἀνάλογων ἁρθρῶν γιὰ τίς στήλες ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων ἢ περιοδικῶν.

Γεωργίου Β. Μαυρομάτη, ΛΟΥΤΡΟΝ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ (Τὸ Βάπτισμα), Ἐκδ. «Τέρτιος», Κατερίνη 1985, σ. 214.

Μετὰ τὸ πρῶτο βιβλίο «Ἡ γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς», οἱ Ἐκδόσεις «Τέρτιος» (ἔδρα Κατερίνη) κυκλοφόρησαν τὸ Α' τεῦχος τῆς σειρᾶς «Κοινωνοὶ θείας φύσεως» (τὰ Μυστήρια), μὲ τίτλο «Λουτρὸν παλιγγενεσίας» (τὸ Βάπτισμα). Ἡ διάρθρωση τοῦ βιβλίου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Στὸν Πρόλογο ἐξηγεῖται γιὰτί ἀναλαμβάνεται ἡ προσπάθεια νὰ δοθοῦν στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ λειτουργικά καί ὕμνολογικά κείμενα μὲ παράλληλη μετάφραση καί σχολιασμό. Στὸ Α' Μέρος γίνεται λόγος γενικὰ περὶ Μυστηρίων (ἐννοια τοῦ ὅρου, πηγὴ τους ἢ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ δύναμη, ἡ μορφή, ποιοὶ τὰ τελοῦν, ἀριθμὸς τους καί μυστηριοειδεῖς τελετές). Στὸ Β' Μέρος ἀναλύεται τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος (ἐννοια τοῦ ὅρου, βάπτισμα

ση Χριστοῦ, ἀναγκαιότητα τοῦ Βαπτίσματος, σύσταση, αἰσθητὰ σημεῖα, λειτουργοί, νηπιοβαπτισμός, χρίσμα κ.λπ.). Στὸ Γ' Μέρος καταχωρεῖται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος καί Χρίσματος (κείμενο μὲ μετάφραση καί σχόλια), ἐνῶ στὸ Παράρτημα δημοσιεύεται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μύρου (καθαγιασμός του στὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ - Πατριαρχεῖο ΚΠόλεως). Τέλος στὸ Δ' Μέρος περιέχονται Σημειώσεις καί σχόλια στά κείμενα, πίνακες συντμήσεων, πηγῶν καί βοηθημάτων.

Τὸ ἔργο εἶναι ὠφέλιμο ὄχι μόνον στοὺς λειτουργοὺς τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί στοὺς χριστιανούς, γιὰτί —ἀναντίρρητα— ἐπειδὴ γίνεται προσπάθεια γιὰ ἀποθηρσκευτικοποίησιν τοῦ λαοῦ καί ἰδίᾳ τῶν μαθητῶν, βιβλία σὰν τὸ παρουσιαζόμενο ἡμποροῦν νὰ βοηθήσουν στὴ γνῶση καί ἐμπέδωση τῶν ἀληθειῶν τῆς Πίστεως καί τῆς Λατρείας μας.

Ἡ ἔκδοσις εἶναι εὐπαρουσίαστη καί εὐχρηστή. Τὴν ἐπιμελήθηκε ὁ κ. Γιάννης Παπαχρόνης. Τὸ ἐξώφυλλο καί τὰ σχέδια (βύζαντινῆς τεχνοτροπίας) φιλοτέχνησε ὁ κ. Κώστας Ξενόπουλος. (Οἱ ἐκδότες μόνον ἄς προσέξουν στίς ἐπόμενες ἐκδόσεις τους νὰ ἀποφευχθοῦν ὀρισμένα λάθη, ὅπως αὐτὰ πού παρεισέφρυσαν στὴν παρούσα: ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ στὸ ἐξώφυλλο, ΠΑΛΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ στὸν ψευδοτίτλο καί τίτλο, καθὼς καί ἀρκετὰ ὀρθογραφικά ἢ ἀδικαιολόγητη χρῆσις κεφαλαίων γραμμάτων, π.χ. ἡ Ἐκκλησία Μας, τὸ Πατριαρχεῖο Μας κ.λπ.)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΙΕΡΑΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΤΗΣ Ι. Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ. Μὲ θέμα «Τὸ ξαναζωτάνεμα τῆς ἐνορίας» πραγματοποιήθηκε στὸ Βόλο τὸ 10ο Ἱερατικό Συνέδριο, μὲ συμμετοχὴ τῶν 175 κληρικῶν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. κ. Χριστοδοϋλοῦ. Τὴν εἰσήγηση τοῦ ἀρχιμ. κ. Νεκταρίου Ντόβα ἀκολούθησε ἡ ἐξέταση σὲ 4 ὁμάδες ἐργασίας τῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν τοῦ θέματος: α) Ἑνοριακὴ λατρευτικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ. β) Ἐκκλησία, κοινωνία πίστεως καὶ ἀγάπης. γ) Φανέρωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς στὴν ἐνορίαν καὶ δ) Ἑνορία τῆς ὑπαίθρου. Στὴν ὁλομέλεια τοῦ Συνεδρίου ἀνακοινώθηκαν τὰ πορίσματα τῶν ὁμάδων ἐργασίας καὶ ἐλήφθησαν ἀποφάσεις, ὕστερα ἀπὸ γόνιμο διάλογο, στὴ διάρκεια τοῦ ὁποῦ διακηρύχθηκε ἡ ἀνάγκη γιὰ ἔνταξη τῶν προσπαθειῶν ἐκ μέρους τῶν ποιμένων, ὥστε νὰ ἀναδειχθεῖ ἡ ἐνορία ζωντανὸ κέντρο αὐθεντικῆς ζωῆς καὶ κοινωνίας προσώπων. Στὰ πλαίσια τοῦ Συνεδρίου ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Θ. Λειτουργία ἐτελέσθη μνημόσυνο τῶν κεκοιμημένων κληρικῶν καὶ παρετέθη κοινὴ τράπεζα τὸ μεσημέρι. (Στὴ μεθεπόμενη σελίδα δημοσιεύονται οἱ «ὑποδείξεις γιὰ ἐνοριακὴ δράση», ποὺ ἀποτελοῦν πορίσματα τοῦ ἐν λόγω Συνεδρίου).

ΤΗΣ Ι. Μ. ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ. Τὸ 11ο Ἱερατικὸ Συνέδριο, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. κ. Ἀγαθόνικου ἔγινε (27 - 28.11.85) στὴν ἔδρα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, τὰ Σπάτα. Μετὰ τὴ Θ. Λειτουργία, ὁ Σεβασμιώτατος χαιρέτισε τοὺς συνέδρους κηρύσσοντας τὴν ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν καὶ εὐχόμενος εὐδωσῇ τοὺς.

Εἰσηγήσεις ἔκαναν οἱ ἱεροκήρυκες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἀρχιμανδρίτες κ. Ἱερόθεος Πετρίδης («Ὁ ἱερέας στὰ ποιμαντικά του καθήκοντα — κήρυγμα, κατὰχ. σχολεῖο, ἐξομολόγησι»), κ. Δοσίθεος Ἀνδριανόπουλος («Ὁ ἱερέας κατὰ τὴν θ. Λειτουργία καὶ τὰ ἄλλα μυστήρια») καὶ κ. Μελέτιος Ράντος («Ἡ ἐπίδραση στὴν χριστιανικὴ κοινωνία ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ ἱερέα ἐκτὸς τοῦ ἱ. ναοῦ»). Τὶς εἰσηγήσεις ἀκολουθοῦσε κατατοπιστικὴ συζήτηση καὶ ἐξάγονταν τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα. Στὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου ὁ Σεβ. κ. Ἀγαθόνικος ἀπηύθυνε στοὺς κληρικούς του ὑποθήκες καὶ εὐχὲς γιὰ ἐνίσχυση καὶ ὀρθὴ ἀσκηση τῶν ἱερατικῶν καθηκόντων του καὶ παρέθεσε γεῦμα.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ. Ἡ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία Κορίνθου ὁργάνωσε, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Μητρο-

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

πολίτου τῆς κ. Παντελεήμονος, αἰμοληψία. Μετὰ ἀπὸ πρόσκλησίν του, τὴν Κυριακὴ 12 Ἰανουαρίου, μέσα στὸν Καθεδρικό Ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου, ἔβελοντες αἰμοδότες — πρῶτοι οἱ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ — μοναχές — πρόσφεραν αἷμα, ποὺ δωρήθηκε στὸ τοπικὸ Νοσοκομεῖο, προκειμένου νὰ καλύψει τὶς ἀνάγκες ἀπὸ τροχαῖα ἀτυχήματα ποὺ συνέβησαν τὶς ἡμέρες τῶν ἑορτῶν. Ὅπως εἶναι ἤδη γνωστὸ ὁ Σεβ. Κορίνθου ἔχει ἀναλάβει καὶ ἀναπτύξει ἀξιόλογη δραστηριότητα στὸν τομέα ἐξασφαλίσεως αἵματος γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπαρχίας του — καὶ πέραν αὐτῆς.

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. Εἰδικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὰ μέλη τοῦ Κοινοβουλίου καὶ ἐπιστήμονες, πάνω στὸ θέμα τῶν ἀμβλώσεων, ὁργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολη Πειραιῶς, τὴν 17η Δεκεμβρίου 1985, στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ ἱ. ναοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. Μίλησε ἡ κ. Εἰρήνη Δορκοφίκη, πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων Δικηγόρων, μέλος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου, μὲ θέμα: «Ἀμβλώσεις, ὁ ἀφανισμὸς τοῦ Γένους μας» καὶ ἀκολούθησε προβολὴ τῆς συγκλονιστικῆς ταινίας «Σιωπηλὴ κραυγὴ», ποὺ γύρισε μὲ τὴ βοήθεια ὑπερήχων ὁ διάσημος Ἀμερικανὸς μαειευτὴρας - γυναικολόγος καὶ καθηγητὴς Β. NATHANSON (κινηματογράφησε τὶς ἀντιδράσεις τοῦ ἡλικίας 12 ἐβδομάδων ἐμβρύου, κατὰ τὴ διαδικασία τῆς ἀμβλώσεως).

ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ. Ἑορταστικὴ ἐκδήλωση - συγκέντρωση πραγματοποιήθηκε γιὰ τοὺς φοιτητὲς - φοιτήτριες ποὺ κατάγονται ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Σεβ. κ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ ἐκδήλωση ἔγινε τὴν 27η Δεκεμβρίου κατὰ τὸ ἀκόλουθο πρόγραμμα: Ὁρθρὸς καὶ θ. Λειτουργία. — 10 π.μ. Προσφορὰ γλυκοῦ. — 10.30' Διάλεξη ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τῆς Νομικῆς Σχολῆς κ. Σπυρ. Τρωϊάνο. — Συζήτηση. — 12 μ. Συναυλία ἀπὸ τὴ χορωδία καὶ ὀρχήστρα νέων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. — Ἑσπερινὸς (4 μ.μ.) — Ὁμιλία ἀπὸ τὸν καθηγητὴ κ. Δημ. Κουκουλομμάτη (5 μ.μ.) — Τέλος ἐκδηλώσεως (6.30' μ.μ.).

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ «Κατίγκω καὶ Γιώργης Χρ. Λαιμός», ποὺ προεδρεύεται ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ - Ἀ-

καθηματικό κ. Ἰωάννη Ν. Καρμίρη, ἀπένειμε, στὴ διάρκεια σεμινῆς τελετῆς, τὴν 9η Δεκεμβρίου τὰ ἐπόμενα βραβεῖα ποὺ εἶχαν προκηρυχθεῖ γιὰ τὸ ἔτος 1985:

1. Τοῦ ἀνωτέρω Ἰδρύματος, ἐκ δρχ. 200.000 τὸ καθένα:

—Ἱερέως, στὸν ἀρχιμ. κ. Σωτήριο Τράμπα, γιὰ τὸ ἱεραποστολικό του ἔργο στὴν Ἀπω Ἀνατολὴ (καὶ κατ' ἐπέκταση στὴν Ἱεραποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας).

—Διδασκάλου, στὴ δ. Παναγιώτα Λάζαρη, γιὰ τὸ ὄλο εκπαιδευτικό καὶ κοινωνικό της ἔργο, ἰδιαίτερα δὲ γιὰ τὴν προσφορά της στὸ Ἱδρυμα «Φωλιά τοῦ Παιδιοῦ» Πατρῶν.

—Ἀδελφῆς Νοσοκόμου, στὴ δ. Ἀριστέα Τριανταφύλλου, γιὰ τὸ ἥθος καὶ τὴν ἀφοσίωσή της στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καθὼς καὶ τὴν ἐξύψωση καὶ μετάδοση τῆς ὀρθῆς νοσηλευτικῆς στὶς νεώτερες ἀδελφές.

—Λογοτεχνίας, στὸν κ. Μιχαὴλ Μακράκη γιὰ τὸ ἔργο του «Λυτρωτικὴ δύναμη τοῦ πόνου στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Φ. Ντοστογιέφσκι» καὶ τὸ σύνολο τοῦ συγγραφικοῦ του ἔργου.

2. Τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (70.000 δρχ.) στὴν κ. Ζωὴ Κανάθα, γιὰ τὸ ἔργο της «Ὁ πολεμιστὴς τοῦ μεγάλου κάστρου» (ποὺ ἀναφέρεται στὸν Πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρη).

3. Τοῦ Συλλόγου «Σήμαντρον» εἰς μνήμην Ἀννας Ραπίτου (60.000 δρχ.) στὴν κ. Γούλα Σμυρنيώτη γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ «Τραυματισοφόρεάς».

4. Τοῦ Νίκου Τσιρώνη, εἰς μνήμην τῶν γονέων του (50.000 δρχ.) στὸν κ. Παν. Κ. Βλάχο γιὰ τὸ βιβλίο του «Ὁ ὁσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός» καὶ τὸ σύνολο τῶν μελετῶν του γιὰ τὸν Εὐγένιο.

5. Τῶν ἐκδόσεων Κ. Κακουλίδη, εἰς μνήμην τοῦ ποιητοῦ Ἀλ. Κρέστοβιτς (30.000 δρχ.) στὸν κ. Ἐλευθ. Μάϊνα γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ «Ἥχοβόλῃ».

Τὸ ἔργο τῶν βραβευθέντων ἱερέως, διδασκάλου καὶ ἀδελφῆς νοσοκόμου παρουσίασε ὁ Γεν. Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος κ. Ἡρ. Παπαθασιλείου, ἐνῶ ἀνάλυση τῶν βραβευθέντων λογοτεχνικῶν ἔργων ἔκανε ὁ πρόεδρος τῆς Χριστιανικῆς Λογοτεχνικῆς Συντροφιάς κ. Ν. Ἀρβανίτης καὶ ἀποσπάσματά τους ἀπήγγειλε ἡ ἡθοποιὸς καὶ ποιήτρια κ. Βεατρίκη Παπαδιαμαντοπούλου - Μπένου.

ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΑ ΝΕΑ

30 ΧΡΟΝΙΑ (1955 - 1985) συμπλήρωσε ὁ Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ἱεροψαλτῶν «Ρωμανὸς

ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» ἀπὸ τὴν ἱδρυσὴ του. Τὸ γεγονός ἐορτάσθηκε μὲ τὶς ἀκόλουθες ἐκδηλώσεις:

—Τρίτη 3.12.85: Ἐπίσημος πανηγυρικός Ἐσπερινὸς στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν (ἔψαλαν πολυμελεῖς βυζαντινοὶ χοροί).

—Τετάρτη 4.12.85: Ὁρθρος - θ. Λειτουργία καὶ Μνημόσυνο τῶν Ἱεροψαλτῶν ποὺ ἐξεδήμησαν πρὸς Κύριον (Καθεδρικός Ναὸς Ἀθηνῶν).

—Πέμπτη 12.12.85, 5.30' μ.μ.: Πανηγυρικὴ Συναυλία Βυζαντινῆς Μουσικῆς μὲ χορωδία τοῦ Συνδέσμου καὶ τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τοὺς πρωτεργάτες Ἱεροψάλτες, Προέδρους καὶ Γεν. Γραμματεῖς τοῦ Συνδέσμου (Αἶθουσα «Παρνασσού»).

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ Βυζαντινὴ Χορωδία (διευθυντὴς κ. Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος) ὀργάνωσε ἐκδήλωση στὸν ἱ. ναὸ Ἀγίας Εἰρήνης ὁδοῦ Αἰδίου, τὴν Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου, 7 μ.μ., στὴ διάρκειά της ὁποῖα ἐψάλε βυζαντινοὺς ὕμνους τῶν Χριστουγέννων. Στὴν ἐκδήλωση μετέσχε καὶ ὁ Παιδικὸς Βυζαντινὸς Χορὸς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Λ. Ἀγγελόπουλο.

ΤΙΜΗΘΗΚΕ ΕΠΙΞΕΙΑ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ - ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Ὁ ΓΝΩΣΤΟΣ στὴ στήλη μας ἱερομόναχος π. Ἀναστάσιος Ντάθος τιμήθηκε ἐπᾶξια ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν (πανηγυρικὴ συνεδρία 30ῆς Δεκεμβρίου 1985), ἐπεὶδὴ πρόσφερε σὲ 60 τρόφιμες τοῦ Ἀμαλίου Ὁρφανοτροφείου βιβλία-ρια καταθέσεων μὲ 250.000 δρχ. τὸ καθένα.

Στοὺς δημοσιογράφους δήλωσε τὰ ἑξῆς: «Εἶμαι εὐχαριστήσιμος. Τὰ χρήματα αὐτὰ τὰ ἀποταμίευα λίγα - λίγα, μιὰ δολόκληρη ζωὴ, γιὰ νὰ χτίσω φιλανθρωπικὸ ἱδρυμα. Δὲν τὰ κατάφερα κι ἔτσι σκέφτηκα νὰ τὰ μοιράσω στὰ παιδιά».

Υπενθυμίζουμε ὅτι τὸν Ἰούλιο 1985 ὁ σεβαστὸς πρεσβύτερος δώρησε στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία πεντακόρηφ οἰκοδομή, προκειμένου τὰ ἐξ αὐτῆς εἰσοδήματα νὰ διατίθενται γιὰ τὴν προαγωγὴ τοῦ ἔργου τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

(Ὅπου ΜΚ = Μισθολογικὸ Κλιμάκιο, θάσει τοῦ νέου Μισθολογίου).

—Φωτιάδης Ἀπ., ἱερέυς, Γ)6, ἔτη ὑπηρ. 35, σύνταξη 38.040, οἰκ. ἐπίδ. 1.816, ἐφάπαξ 771.112.

—Παπανικολάου Γ., ἱερέυς, ΜΚ 16, ἔτη ὑπηρ. 35, σύνταξη 47.360, ἐφάπαξ 839.607.

—Τσιλαφάκης Ἰω., ἱερέυς, ΜΚ 9, ἔτη ὑπηρ. 35, σύνταξη 56.320, ἐφάπαξ 999.420.

—Φλεβοτόμος Χρ., Ιερέυς, ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 47.360, έφάπαξ 882.946.

—Χριστόπουλος Γ., Ιερέυς, ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 999.420.

—Μερέβης Άλ., Ιερέυς, ΜΚ 22, έτη ύπηρ. 20, σύνταξη 23.000, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 393.790.

—Σιάτης Άνδρέας, Ιερέυς, ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 33, σύνταξη 53.102, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 895.900.

—Χριστούδης Γεώργ., ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 957.850.

—Διαμαντάκος Χρ., Ιερέυς, ΜΚ 16, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 47.460, έφάπαξ 859.244.

—Κόκκινος Ίω., Ιερέυς, ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 909.059.

—Μητρόπουλος Γεώργ., Ιερέυς, ΜΚ 9, έτη ύπηρ. 35, σύνταξη 56.320, οίκ. επίδ. 2.900, έφάπαξ 930.987.

ΥΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ

Τὰ πορίσματα τοῦ 10οῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος ἀνακεφαλαιώθηκαν στὰ ἐπόμενα 10 σημεία, πού περιελήφθησαν καί σέ σχετική Ἑγκύκλιο τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου:

1. Ἀναπτύξατε διάλογον μέ τοὺς ἐνορίτας σας. Ἐφαρμόσατε τὸ θεσμὸ τῶν Κληρικολαϊκῶν Συνελεύσεων στὴν ἐνορία σας, πού ἀρχίσαμε ἀπὸ πέρσι νὰ ἐφαρμόζουμε δειλὰ στὸ Βόλο καί στὴν Ἀγιά. Στὴν ἀρχὴ θὰ δυσκολευθῆτε, σιγὰ - σιγὰ ὅμως καί ὁ κόσμος θὰ συνηθίσει στὸ νὰ ἐνημερώνεται γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ἐνορίας τοῦ καί σεῖς νὰ τοῦ ἀναφέρετε τὶς δυσκολίες σας ἢ καί τὶς κατακτήσεις σας.

2. Τὸ κήρυγμά σας νὰ ἔχει καί ἐκκλησιολογικὸ περιεχόμενο, ὥστε οἱ πιστοὶ νὰ ἀποκτοῦν μιὰ θεολογικὴ ἀγωγή. Αὐτὸ εἶναι δύσκολο, προϋποθέτει πολλὴ μελέτη καί γνώσεις. Προσπαθήστε ὅμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ διδάξουμε τὸν κόσμον τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἐνορία, ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ πρεσβύτερος, τὰ Μυστήρια κ.λπ.

3. Ἀναζητήστε εὐκαιρίες ἐπαφῆς μέ τὸ λαό. Σκεφθῆτε τί μπορεῖ νὰ κάνετε ὥστε νὰ φέρετε κοντὰ σας τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐνορίας. Διοργανώστε δεξιώσεις, ἀκροάσεις, γιορτές, ἐκδηλώσεις, διαλέξεις, ἐκθέσεις καί τόσα ἄλλα πού μπορεῖτε νὰ σοφισθῆτε. Εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ πλησιάζει ὁ κληρὸς τὸν λαὸν μας.

4. Ἀναπτύξτε ἐπαφή μέ τὴ χριστιανικὴ οἰκογένεια. Εἶναι ἓνα ὄχυρό πού κρατᾷ ἀκόμη. Ἐκεῖ μέσα διαπλάθονται οἱ χαρακτήρες καί ὁ ἀνθρώπος μαθαίνει νὰ ζῇ. Ἐπισκεφθῆτε τὰ σπίτια, τοὺς ἀνθρώπους, κουβεντιάστε μαζί τους, μιλήστε τους γιὰ τὴν ἐνορία σας. Κέρδος θὰ ἔχετε ἀπὸ τὶς ἐπαφές αὐτές.

5. Ἐνδιαφερθῆτε γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας σας. Ὅ,τι γίνεται σ' αὐτὴν δημοσιεύσατέ το, ἀναρτήστε πλαίσια, τοποθετήστε

φωτογραφικὸ ὕλικό μέσα σ' αὐτὰ ἀπὸ δραστηριότητες τῆς ἐνορίας σας, πῆτε στὸν κόσμον τί κάνετε.

6. Ἐκδῶστε ἓνα ἐνοριακὸ φυλλάδιο μέ τὶς δραστηριότητές σας καί μοιράστε το στὸ λαό. Ὅσο πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸ εἶναι, τόσο καλύτερο. Ἀναπτύξτε τὶς δημόσιες σχέσεις, ἐλᾶτε σὲ ἐπικοινωνία μέ τοὺς ἀνθρώπους, μὴ ἀπομονώνεσθε, κάνετε ἐπισκέψεις στὰ σπίτια, ὀργανώστε ἐκδηλώσεις πού θὰ προβάλουν τὴν ἐνορία σας μέ κάθε τρόπο.

7. Συστήσατε ἐνοριακὲς ἐπιτροπὲς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση εἰδικῶν θεμάτων. Δώστε στοὺς ἀνθρώπους πού σᾶς περιβάλλουν κάποιον ἀπασχόληση. Μόνον ἔτσι θὰ μείνουν κοντὰ σας. Δώστε διέξοδο στὸν δυναμισμό σας. Ἀποκεντρωθῆτε, θάλετε καί ἄλλους νὰ δουλεύουν γιὰ τὴν ἐνορία σας.

8. Ἀσχοληθῆτε μέ τὴ δημιουργία ἐνοριακῶν στελεχῶν. Μόνοι σας δὲν μπορεῖτε νὰ τὰ καταφέρετε ὅλα. Δημιουργήστε στελέχη. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ μεγάλο κόπο καί πολλὰ χρόνια. Ἀξίζει ὅμως νὰ καταπιεσθῆτε.

9. Ὄργανώστε καλύτερα τὶς ἐνοριακὲς συνάξεις σας, δηλ. Κύκλους κ.λπ. Μαζέψτε τὸν κόσμον κοντὰ σας, κοντὰ στὴν ἐνορία. Πρὸς τοῦτο δημιουργήστε τοὺς κατάλληλους χώρους γιὰ τὴ στέγαση τέτοιων δραστηριοτήτων. Ἐνοριακά καί νεανικά κέντρα εἶναι ἀπαραίτητα. Τὰ ὑπόγεια τῶν ναῶν, ὅπου ὑπάρχουν, ἀφοῦ εὐτρεπισθοῦν καταλλήλως, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τέτοιο σκοπὸ. Ξοδέψτε μερικὰ χρήματα ἐδῶ, γιὰ νὰ ἔχετε καρπούς.

10. Τέλος, προμηθευθῆτε παιγνίδια γιὰ τὰ παιδιά, βίντεο, τηλεόραση καί ὅτιδήποτε ἄλλο σᾶς διευκολύνει στὸ ἔργο σας. Ὁ τεχνικὸς αὐτὸς ἐξοπλισμὸς σᾶς εἶναι ἀπαραίτητος ὅταν θέλετε νὰ κάνετε σοβαρὴ δουλειά.